

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM FELSEFESİ PROGRAMI**

**2018 GENEL SEÇİMLERİNE KATILAN SİYASİ
PARTİLERİN EĞİTİM FELSEFESİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZÜLEYHA YILMAZ

**ANKARA
ARALIK, 2019**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM FELSEFESİ PROGRAMI**

**2018 GENEL SEÇİMLERİNE KATILAN SİYASİ
PARTİLERİN EĞİTİM FELSEFESİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

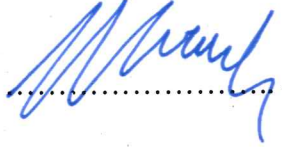
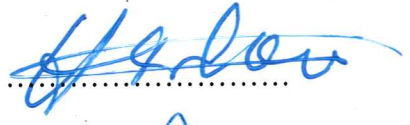
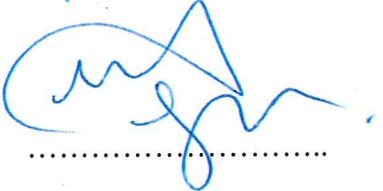
ZÜLEYHA YILMAZ

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MUSTAFA SEVER

**ANKARA
ARALIK, 2019**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Züleyha YILMAZ adlı öğrencinin hazırladığı “2018 Genel Seçimlerine Katılan Siyasi Partilerin Eğitim Felsefesi Görüşleri” Başlıklı Bu Çalışma Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı / Eğitim Felsefesi Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Doç. Dr. Mustafa SEVER	
Üye	Prof. Dr. H. Haluk ERDEM	
Üye	Doç. Dr. M. Ali DOMBAYCI	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından 16/12/2019 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulunca .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Züleyha YILMAZ

ÖZET

2018 GENEL SEÇİMLERİNE KATILAN SİYASİ PARTİLERİN EĞİTİM FELSEFESİ GÖRÜŞLERİ

YILMAZ, Züleyha

Yüksek Lisans Tezi Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mustafa SEVER

Aralık, 2019, 130 sayfa

Bu çalışma, Türkiye’deki siyasi partilerin eğitime ilişkin politikalarını çeşitli konu başlıkları açısından 24 Haziran 2018 seçim bildireleri çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Bu çalışmada, beş büyük siyasi partinin eğitim politikalarının eğitim programları, okul öncesi eğitim, meslek liseleri ve mesleki eğitim, öğretmen eğitimi ve istihdamı, özel eğitim, zorunlu eğitim, eğitim felsefesi, yükseköğretime ilişkin reformlar, üniversite giriş sınavları, eğitim bütçe ve kalitesi gibi boyutlar açısından benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. Partilerin seçim beyannameleri incelenerek eğitim ile ilgili verdikleri seçim vaatlerinin hangi felsefi akımla ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca parti temsilcileri ile görüşmeler yapılmış ve Türk Eğitim Sistemi’nin öncelikli alanlarının neler olduğu, sistemin problemlerinin neler olduğu ve bu problemlerin nasıl çözüme kavuşturulacağı, eğitim sisteminin yapılandırılması hakkındaki görüşleri yanında eğitim sisteminin eğitimde fırsat eşitliği, geçiş sınavları, müfredat, okul türleri, özel okul ve kurslar, akademik başarı ve öğretmen yetiştirme konuları gibi temel tartışma konuları hakkındaki görüşleri alınmıştır. Seçim beyannameleri doküman incelemesi yoluyla, milletvekilleri ile yapılan görüşmeler ise görüşme formu ile alınmıştır. Araştırmada, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin eğitim ve öğretimi eğitim felsefesi açısından bir bütün olarak ele aldığı, Cumhuriyet Halk Partisi’nin sorgulayıcı, kaliteli, ücretsiz, bilimsel ve fırsat eşitliğini sağlayan bir sistem kurmayı hedeflediği, Milliyetçi Hareket Partisi’nin demokrasiyi özümsemiş bireylerin yetiştirilmesi gerektiği temelinde durduğu, Halkların Demokratik Partisi’nin bilimsel, laik ve özgürlükçü bir eğitim sistemi hedeflediği ve İYİ Parti’nin

öğrencilerin yenilikçi, üretici ve analitik becerilerinin edinimlerini kazandıracak biçimde oluşturma hedefleri olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Anahtar Sözcükler: Felsefi Akımlar, Türk Eğitim Sistemi, Seçim Beyannameleri

ABSTRACT

POLITICAL PARTIES' THOUGHTS ON PHILOSOPHY OF EDUCATION PARTICIPATED IN 2018 GENERAL ELECTION

YILMAZ, Züleyha

Master Degree, Department of Cultural Principles of Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa SEVER

December, 2019, 130 pages

The current study was an attempt to comparatively investigate the education policies of political parties in Turkey under certain titles based on their June 24, 2018 election manifestos. The similarities and differences of five largest political parties' education policies in terms of the following dimensions as education programs, pre-school education, vocational high schools and vocational education, teacher education and employment, special education, compulsory education, philosophy of education, higher education reforms, university entrance exams, education budget and quality were explored in the present study. The election manifestos of political parties were analyzed and the related philosophies of education were determined. In addition, interviews were conducted with party representatives and the priority areas of the Turkish Education System, the problems of the system and the solutions of these problems, and their opinions on structuring the education system, as well as the basic issues of discussion such as equal opportunities in education, entrance exams, curriculum, school types, private schools and courses, academic achievement and teacher training. The data regarding election manifestos were collected through document analysis while the interviews with deputies were conducted by means of an interview form. In this study, it was revealed that the education and teaching was considered as a whole by Justice and Development Party in terms of the philosophy of education, Republican People's Party aimed to establish an education system that is high quality, free, scientific and, enables questioning and equal opportunities, the Nationalist Movement Party aims to raise individuals who adopt democracy, the Peoples' Democratic Party aims a scientific,

secular and libertarian education system, and the İyi Party aims to train students in order to make sure that they gain the acquisitions as the innovative, productive and analytical skills.

Keywords: Philosophical Movements, Turkish Education System, Election Manifestos

ÖNSÖZ

Toplumsal düzeni sürekli hale getirmekle yükümlü olan devlet kendisini yansıtan ideolojileri yine topluma aktarılması sürecini eğitim ile gerçekleştirir. Eğitim politikaları kendisinden daha güçlü otorite olan devlet politikalarından etkilenirken eğitim politikalarının belirlenmesi için tam da bu noktada eğitim felsefesine ihtiyaç duyulur. Eğitim felsefeleri de siyasi akım ve devletin politik dengelerinden etkilenmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de 2018 Haziran seçimlerine katılan beş büyük partinin seçim beyannamelerindeki eğitimle ilgili başlıklar incelenmiş ve partileri temsilen birer milletvekili ile görüşülmüş ve eğitime ayrılan yer ile ilgili bilgiler edinilerek eğitim politikalarına yön veren eğitim felsefeleri incelenmiştir.

Çalışmamı gerçekleştirirken bilgi ve donanımlarıyla bana ışık tutan, tecrübelerinden faydalanıp ufuk açan sohbetlerine dahil olduğum, güvenini esirgemeyip beni cesaretlendiren tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamı sürdürürken tanışma fırsatı bulduğum, kıymetli zamanını ve desteğini esirgemeyen, beni bölüme her gidişimde güler yüzü ve zarafetiyle karşılayan sevgili arkadaşım Arş. Gör. Maide Şila TİFTİKÇİ’ye, yüksek lisansa başladığımız günden itibaren desteğiyle arkadaşlığını bu sürecin en değerli kazançlarından biri olarak gördüğüm sevgili arkadaşım Doğa Yavuz’a ve tüm yoğunluklarına rağmen değerli zamanlarını esirgemediği sorularımı yanıtlayıp çalışmam için destek sağlayarak eğitime katkıda bulunan saygıdeğer milletvekillerimize ve bu değerli görüşme sürecini yöneten çok değerli vekil danışmanlarımıza teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca maddi manevi hiçbir desteği benden esirgemeyen, aramızdaki bağın gücünü bana her zaman hissettirip azmimi ve heyecanımı yüksek tutarak beni yüreklendiren ve beni ben yapan değerleri bana kazandıran aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem ve Alt Problemler	4
Amaç.....	5
Önem.....	5
Sınırlılıklar	7
BÖLÜM 2.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Eğitim Felsefeleri.....	8
Realizm.....	10
İdealizm.....	11
Pragmatizm.....	12
Naturalist Eğitim	13
Varoluşçuluk	15
Eğitimi Etkileyen Felsefî Akımlar	17
Daimicilik.....	17
Esasicilik	19
İlerlemecilik	21
Yeniden Kurmacılık	22
Eğitim Politikaları, Devlet ve Siyaset İlişkisi	23
Ülkemizde Milli Eğitim Süreci.....	37
Siyasi Partilerin Eğitim ile İlgili Vaatleri	51

BÖLÜM 3.....	52
YÖNTEM.....	52
Verilerin Toplanması	52
Verilerin Çözümlemesi	53
Çalışma Grubu ve Veri Kaynakları.....	54
BÖLÜM 4.....	55
BULGULAR VE YORUMLAR	55
Adalet ve Kalkınma Partisi	55
İnsan ve Toplum Başlığı Altında Seçim Vaatleri	55
Haklar ve Özgürlükler Seçim Vaatleri	56
Kültür Sanat Başlığı Altında Seçim Vaatleri.....	64
Gençlik Başlığı Altında Seçim Vaatleri	65
Kadın Başlığı Altında Seçim Vaatleri	66
Cumhuriyet Halk Partisi	67
Eğitimde Yeni Bir Anlayış	67
Eğitimde Nitelik Artışı Başlığı Altında Seçim Vaatleri	68
Eğitimde Eşit Olanaklar Başlığı Altında Seçim Vaatleri	69
Cinsiyet Eşitliği İlkesi Başlığı Altında Seçim Vaatleri	69
Daha Fazla Kaynak, Şeffaf Bütçe Başlığı Altında Seçim Vaatleri	70
Donanımlı Okullar Başlığı Altında Seçim Vaatleri.....	70
Öğrencilerimizin Güvenliği Başlığı Altında Seçim Vaatleri.....	71
Eğitim Kademeleri Başlığı Altında Seçim Vaatleri	72
Okul Öncesi Eğitim	72
İlköğretim.....	73
Ortaöğretim	73
Meslek Eğitimi, Meslek Liseleri, Teknoloji Liseleri	74
Çağdaş ve Akılcı Müfredat	75
Yükseköğretimde Kurumsal ve Demokratik Reform	76
Akademik Personel Başlığı Altında Seçim Vaatleri	77
Özlük Hakları.....	77
Öğretmenler: Kalkınmanın ve Demokrasinin Güvencesi Başlığı Altında Seçim Vaatleri	78
Çalışma Koşulları	78
Öğretmen Niteliğinin Artırılması.....	79

Yaşam Boyu Eğitim Sistemine Geçiş Başlığı Altında Seçim Vaatleri	80
Milliyetçi Hareket Partisi	80
Eğitim ve İnsan Kaynakları Başlığı Adı Altında Seçim Vaatleri	80
Halkların Demokratik Partisi	85
Parasız ve Eşit Eğitim Sistemi Mümkün	86
İYİ Parti.....	88
Görüşme Formlarından Elde Edilen Bulgular	92
Eğitimde Fırsat ve İmkan Eşitliği.....	102
Geçiş Sınavları	104
Müfredat	105
Okul Türleri.....	107
Özel Okul ve Kurslar.....	107
Akademik Başarısızlık	108
Öğretmen Yetiştirme	109
BÖLÜM 5.....	111
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	111
Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinin Eğitim Felsefesi Açısından Değerlendirilmesi Sonuçları	111
Siyasi Parti Temsilcisi Milletvekilleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Sonuçlar.....	114
Beyanname ve Görüşmelerin Uzlaşım Noktaları	115
KAYNAKLAR.....	118
EKLER	126
Ek 1. Görüşme Soruları	127
Ek 2. Etik Kurul Onayı	128
BENZERLİK BİLDİRİMİ	129
ÖZGEÇMİŞ.....	130

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Yer Alan Eğitim İle İlgili Vaatlerinin Başlıkları.....	93
---	----

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Toplumsal düzenin kurucusu ve savunucusu olan devletin toplumsal düzeni meşrulaştırmakta kullandığı en önemli araçlardan biri ideolojidir. İdeolojinin temelini oluşturan ideaların toplumun bireylerine aktarılıp kabul ettirilmesi sürecinde öne çıkan en önemli araç ise eğitimidir. Bu yönüyle toplumun yadsınamaz gereksinimlerini karşılayan eğitim, diğer yandan da insanları siyasal iktidarın ve toplumda gücü elinde bulunduran kesimlerin ideolojik dünyasına dâhil etmek, siyasal ve toplumsal sistemle uyumlu hale getirmek için kullanılan bir araç konumundadır (Çetin, 2001).

Eğitim vasıtasıyla devlet, bir taraftan birey ve toplumun eğitim alanındaki ihtiyaçlarını karşılarken, diğer taraftan ideolojik sistem ve devletin geleceğini güvence altına alacak bir biçimde eğitilmiş birey ve grupları yetiştirir (Şirin, 2008). Tarihsel süreç içerisinde bakıldığında devletlerin eğitimi okul çatısında birleştirme çabası altında yeni bir toplum ve insan yaratma amacı güttükleri anlaşılmaktadır (Duran, 2010). Locke'a göre devletin kaynağı toplumsal sözleşmeye dayanır. Bireyler güven içinde yaşayabilmek kendi mülkiyetlerinde hoşgörü çerçevesinde, huzurlu bir ortamı sağlamak amacıyla sivil topluma yani siyasal bir devlet düzenine geçmişlerdir. Toplumu oluşturan insanlar arasındaki bu anlaşma, toplumun hem başlangıcı hem de temelidir. Sivil toplumun amacı bireyler arasında oluşabilecek uzlaşmazlıklara çözüm üreten ve her bireyin itaat edeceği bir otorite oluşturmaktır ve bu sebeple oluşturulan hükümet halkın huzur içinde yaşayarak onun ortak çıkarlarına hizmet eden, sistematik şekilde işleyen, yasama ve yürütme gücünü toplumun faydasına kullanan hiçbir kimseyi ayrıcalıklı tutmayan bir niteliğe sahip olmalıdır (Locke, 2004). Locke'a göre insanlar üzerinde dogmatik İlkelerin gücüyle bir otorite kurularak bu baskıyla insanlar daha kolay şekillendirilirler. İnsanların dogmatik bilgilere inandırılmak istenmesinin Sebebi onları daha kolay yönetebilmektir (Küken, 2006).

Apple ve Gutek, eğitim sisteminin şekil almasında hâkim olan ideolojinin önemli bir role sahip olduğunu, iktidarı elinde bulunduran oluşumların benimsedikleri ideolojilerin eğitimi doğrudan etkileyerek eğitim politikalarını da biçimlendirdiğini ifade etmektedir (akt: İnal, 2004,). Bu şekilde düşünerek eğitim, siyasi oluşumların

iktidarda olmaları veya muhalefette bulunmalarına göre değişmeksizin önem verilen bir çalışma alanı olmuştur. Özellikle de ideolojik yaklaşımları ağır basan siyasi oluşumlar, diğer partilere nazaran eğitime yönelik siyasalar oluşturmaya daha fazla önem vermiş ve eğitim alanındaki hizmetlere bu açıdan yaklaşmışlardır (Pektaş, 1997).

Eğitim ve eğitimle ilişkili etkenler insanoğlunun varlığından günümüze kadar mevcudiyetini sürdürmektedir. Bunlar çağa ve zamana göre birtakım değişikliklere uğramıştır. Söz konusu değişikliklerin bir kısmı bazı alanlarda ilerleme ve farklılık sağlarken bir kısmı da diğer disiplinlerden etkilenerek günümüzdeki halini almıştır. Bu bağlamda eğitim insanoğlunun var olduğu sürece devam edecek olan bir süreçtir. (Ayas vd., 1995).

Eğitim politikasını şekillendiren en önemli unsurlar; siyasi yapının, politika geliştiricinin ve iktidarın felsefesidir (Usta, 2015). Sahip olduğu ideoloji ve görüşler doğrultusunda toplum yapısını şekillendirmek için halk adına iktidarı eline alma amacı olan siyasi partiler, eğitim alanında politika tasarımları sonucunda oluşturdukları eylem planlarının halkın karar verme sürecinde etkili olmasını beklerler. Eğitim hizmetlerinin planlanması, ülkenin sahip olduğu siyasi sistem ve yönetim biçimine göre birbirinden farklılık gösterir. Her bir siyasi anlayış, sahip olduğu değerleri gelecek kuşaklara kazandırmak ister. Diğer bir ifade ile hiçbir siyasi görüş kendisine düşman olacak vatandaşlar yetiştirmeyi istemez (Şişman, 2007). Dolayısıyla devleti yönetme yetkisini elinde bulduran siyasi partiler ve benimsedikleri siyasi anlayışlar paralelinde uygulamaya konulan eğitim politikaları toplumun mevcut değer yargılarının zamanla değişmesine neden olur. Belirli bir dönemde bir coğrafyada hâkim olan eğitim anlayışı, toplumu oluşturan bireylerin ve gelecek kuşakların dünyaya bakış açısını, problemleri algılayış ve çözüm biçimlerini de etkiler. Bundan dolayı, ülke yönetimini siyasi partilere yetki vererek emanet eden halkın, siyasi tercihlerini yaparken siyasi partilerin kültürel, ekonomik ve ideolojik görüşlerinin yanında eğitime bakış açılarını da göz önünde bulundurması gerekir (Tok, 2012).

Siyasi partiler genelde kitlelere, özelde ise bireylere; ortak ideoloji ve değerlere bağlı kalarak onları en iyi şekilde temsil edeceklerini, iktidara gelmeleri durumunda gerçekleştirecekleri vaatlerini ortaya koyarak ifade ederler (Sarı, 2008). Siyasi partiler bunu verdikleri mesajlar ile gerçekleştirir. Ülkeyi yönetmeye talip olan ve ülkenin geleceğinin şekil almasında önemli bir rol üstlenmeye aday olan partilerin seçmenlere verecekleri mesajlar büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü siyasi partilerin verecekleri mesajlar seçim döneminde halkın tercihini etkileyip halkın vereceği son kararda etkili

olacak ve sonrasında tüm sistemler buna göre şekil alacaktır. Özsoy (2007) araştırmasında, siyasi partiler tarafından verilen mesajların seçmenlerin yaklaşık %13,5'lik kısmını etkilediğini, bu oranın ciddiye alınması gerektiğini ve bazı seçmenlerin partiler tarafından verilen mesajlar doğrultusunda seçimler öncesi parti değiştirebildiklerini belirtmiştir.

Seçim beyannamelerinde her parti tarafından ele alınan temel konulardan biri eğitimidir. Partinin eğitime ilişkin politikaları, mesajları, partinin eğitim alanındaki güncel konulara ilişkin sahip oldukları duyarlılıkları, eğitim alanındaki problemlere hangi oranda çözüm üretebildikleri, ulusal ve uluslararası çerçevedeki vizyonları ve eğitim felsefeleri beyannamelerden incelenebilir.

Siyasi partilerin seçmenin oyunu kazanarak siyasi iktidarı ele geçirmeye çalışan ve belirlenen bir program doğrultusunda toplanan kuruluşlar olduğu düşünülürse, amaçlarının seçimlerde oy çokluğunu kazanarak iktidar olmak ve iktidar sürecinde siyasi kararları ideolojilerine uygun ve halk tarafından beklenen şekilde almak olduğu söylenebilir. Seçimler milletin özgür iradesi ile sonuçlanırken her siyasi oluşum ülke gündeminde yer alan sağlık, tarım, sanayi, çevre, ekonomi, hukuk ve eğitim gibi tüm ülkeyi ilgilendiren vaatlerini seçim beyannamelerinde ifade ettikleri şekilde gerçekleştirmeye başlarlar. Seçmenler, tercih ettikleri siyasi partilerin beyannamelerinde yer alan vaatlerin siyasi oluşumlar tarafından gerçekleştirilmesini beklemekle beraber atılan adımların kendi parti ideolojilerine uygun olmasını da beklerler. Bu çalışmada öncelikle siyasi partilerin eğitim konusu ile ilgili vermiş oldukları vaatlerin seçim beyannameleri üzerinde durulmuş, verilen vaatlerin hangi eğitim felsefesi ile ilişkili olduğu ortaya çıkarılmış ve oluşturdukları eğitim politikalarının seçim beyannamelerinde yer alan kısımları incelenmiştir.

Eğitimin bir süreç ve amacı insan davranışlarını istenilen yönde değiştirmek olduğu düşünülürse, konusu insan olan felsefeden etkilenmemesi düşünülemez. Eğitim tarihine bakıldığında eğitim olgusuna ilişkin felsefi akımlar yaşanan sürece göre yenilenmiş ve çeşitlenmiştir. Bazı filozoflar toplumsal değişimde eğitimi bir araç olarak görmemişlerdir. Eğitimin toplumu değil, toplumun eğitimi etkilediği görüşünü savunmuşlardır. Bireysel ve toplumsal beklentileri dikkate alan eğitimle, bir taraftan yetiştirilen çocukların kişilik sahibi bireyler olmaları, diğer taraftan da eleştirecek, toplumsal aksaklıkları görececek ve toplumu değiştirebilecek kazanımda olmaları amaçlanır (Sönmez, 2015).

Literatür incelendiğinde siyasi partilerin seçim beyannamelerinde yer alan vaatlerin felsefi akımlar açısından incelenmesine dair çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla çalışmanın bu merkezde yürütülmesi yerinde olacağı düşünülmüştür. Tezin konusu ile ilgili olarak problem cümlesi ve alt problemler aşağıda belirtilmiştir.

Problem ve Alt Problemler

Bu araştırmanın problemi “Türkiye’de yasal olarak faaliyet gösteren Milliyetçi Hareket Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, İyi Parti ve Halkların Demokrat Partisi’nin eğitim ile ilgili görüşleri nelerdir?” Belirlenen bu problem çerçevesinde siyasi partilerin eğitime ilişkin politikaları çeşitli başlıklar açısından parti seçim beyannameleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Araştırmaya dahil edilen siyasi partilerin eğitim politikalarının eğitim programları, eğitim felsefesi, nitelikli eğitim verme, okul öncesi eğitimi, mesleki eğitim veren okullar ve meslek liseleri, öğretmen eğitimi ve istihdamları, eğitim alt yapısı, özel eğitim, zorunlu eğitim, yükseköğretim ve eğitim bütçeleri boyutları açısından benzer ve farklı yönleri var mıdır?

Bu problem çerçevesinde alt problemler şu şekilde belirlenmiştir.

- Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde yer alan vaatlerden hangileri eğitim ile ilgili olan vaatlerdir?
- Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde yer alan vaatlerden hangileri eğitimi etkileyen felsefi akımlarla ilişkilidir?
- Siyasi parti temsilcilerine göre Türk Eğitim Sisteminin öncelikli alanları nelerdir?
- Siyasi parti temsilcileri Türk Eğitim Sisteminin problemleri olarak neleri belirtmektedir? Bu belirttikleri problemlere karşı çözüm önerileri nelerdir?
- Siyasi parti temsilcileri Türk Eğitim Sistemi’nin yapılandırması hakkında neler düşünmektedir?

Siyasi partiler eğitimin temel tartışma konuları olan; ‘eğitimde fırsat ve imkan eşitliği, geçiş sınavları, müfredat, okul türleri, özel okul ve kurslar, akademik başarı/başarısızlık ve öğretmen yetiştirme konularında neler düşünmektedir?’ şeklinde belirlenmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki siyasi partilerin eğitime ilişkin politikalarını çeşitli konu başlıkları açısından 24 Haziran 2018 seçim bildirgeleri çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu çalışmada, beş büyük siyasi partinin eğitim politikalarının eğitim programları, okul öncesi eğitim, meslek liseleri ve mesleki eğitim, öğretmen eğitimi ve istihdamı, özel eğitim, zorunlu eğitim, eğitim felsefesi, yükseköğretime ilişkin reformlar, üniversite giriş sınavları, eğitim bütçe ve kalitesi gibi boyutlar açısından düşüncelerine yer verilecektir.

Önem

Eğitim ile felsefe insanoğlunun yaşamlarını sürdürdükleri evreni anlamlandırmada çok önemli iki araçtır. Bu nedenle insanların gelişimlerinde eğitim ile eğitimin kaynak ve modelini ortaya çıkaran felsefe, ana disiplinlerdir. Diğer bir ifade ile eğitim programlarında felsefe ve felsefi akımlar belirleyici unsurlardır. Eğitim programları yapılandırılırken hangi felsefi akımın temel alınacağı veya birden fazla akım ele alınacaksa bunların hangi felsefeler olacağı belirlenir. Eğitim felsefesi eğitime belirli amaçlar sunmaktan ziyade, belirlenen amaçlara ulaşmada birtakım araçlar üreten ara bir disiplindir. Ayrıca eğitim felsefesi eğitimi meydana getiren ve eğitimin paydaşları konumunda yer alan disiplinlerde yer alan kavramların sorgulanmasına ve çözümlenmesine yardımcı olur. Eğitimsel faaliyetlerde ilke ve kuralların neler olması gerektiğini belirleyerek, öğrencilere aktarılacak değerleri tartışır ve eğitimin gerek politik gerekse de sosyal boyutlarını ifade eder. Eğitimsel faaliyetler içerisinde yer alan ve eğitimin paydaşları arasında yer alan ilişkilerden bir tanesi de hiç kuşkusuz eğitim ve siyaset ilişkisidir.

Demokratik toplumlarda vatandaş olarak bireyler hükümetlerin değişmesinde veya ülkede söz sahibi olmasında etkilidir. Diğer bir ifade ile halk ülkenin geleceğine yön verme konusunda etkin bir yere sahiptir. Bu bağlamda eğitimin önemi de ayrıca ortaya çıkmaktadır. Eğitimle bireylerin siyasi okuryazar olmaları sağlanması önemli bir yere sahiptir. Çünkü siyasi okuryazar olan bireyler siyasi tercihlerini oluştururken bilinçli olarak hareket ederler. Ülke çıkarlarını kendi çıkarları üzerinde tutmayı, vatandaş olarak hak ve sorumluluklarının farkında olan, hangi siyasi partiye neden oy vereceğini ve oy verirken neleri dikkate alması gerektiğini bilerek hareket ederler. Bu bağlamda siyasi partilerin seçim öncesinde halka açıkladıkları seçim beyannameleri

oldukça önemlidir. Çünkü siyasi okuryazar ve bilinçli vatandaşlar siyasi partilerin seçim beyannamelerini inceleyerek ülke siyasetine yön verirler.

Her ülke yetiştirmek istedikleri vatandaş profillerini programlarda yer alan derslerin kazanımlarında belirler. Siyasi iktidarlar da kendi inanç, düşünceleri ve değerleri paralelinde vatandaşlar yetişmesini isterler. Bu bağlamda her siyasi parti hükümete geldiği zaman meydana getirmek istedikleri ideal vatandaş profillerini kendi seçim beyannamelerinde belirtirler. Diğer bir ifade ile siyasi partiler kendi beyannamelerinde ülkede yer alan bireylerin nasıl birer vatandaş olarak yetişmesini istediklerini belirtir. Bu vatandaş profilleri belirlenirken siyasi partilerin sahip oldukları fikir ve ideolojiler ön plana çıkmaktadır. Örneğin muhafazakar bir yapıya sahip olan bir siyasi parti vatandaşların da muhafazakar birer birey olarak yetişmelerini, sosyal demokrat bir yapıya sahip olan siyasi parti vatandaşların sosyal demokrat, milliyetçi bir yapıya sahip olan bir siyasi parti de vatandaşların milliyetçi bir yapıda yetişmesini isterler. Bu bağlamda eğitim felsefelerini aynı paralelde düzenlemektedirler.

Çalışma özeline bakılacak olursa, bu çalışmada Türkiye’de aktif siyasi yaşamlarını sürdürerek seçimlere girmeye hak kazanmış olan partilerin seçim beyannameleri incelenecektir. Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde yer alan eğitime ilişkin görüşleri ve vaatleri doküman incelemesi tekniği ile yapılacaktır. Siyasi partilerin eğitime ilişkin görüş, önlem, tasarı ve vaatlerinde birbirine benzer veya farklı yönlerinin ortaya konulması ve çalışmanın bilimsel bir çalışma olarak alan yazına katkı sağlayacağı açısından önem taşımaktadır. Çalışma, Milliyetçi Hareket Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, Halkların Demokratik Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve İyi Parti’den bazı yetkili isimlerle görüşülerek partilerin seçim beyannamelerinde yer alan ve partilerin eğitime ilişkin tasarı, önlem ve vaatleri kapsamında görüşlerinin alınması açısından ayrıca önem taşımaktadır. Böylelikle siyasi partilerde yetkili olan kişilerin hem eğitime ilişkin görüşlerinin bilinmesi sağlanacak hem de eğitime ilişkin öneri, tasarı ve vaatlerde partilerini yeterli görüp görmedikleri, şayet yeterli görmüyorlarsa nedenlerinin ortaya çıkarılması, getirecekleri önerilerin belirlenmesi açısından da çalışmaya ayrıca önem katacaktır. Alan yazında yapılan tarama sonucunda çalışılan konuda yapılan bir çalışmaya rastlanılmaması ve 24 Haziran 2018 seçimleri açısından bir ilk olma özelliği taşıması açısından da ayrıca önem taşımaktadır. Bu çalışmanın, daha önceki seçimler açısından bakıldığında sınırlı olduğu saptanmıştır.

Bu araştırma Türkiye'deki siyasi partilerin eğitim programlarını, içerik çözümlemesi yöntemiyle değerlendirirken programlardaki geçerlilik ve güvenilirliği

dikkate almak suretiyle onların fikirlerini ortaya koyarak bilimsel bir çalışma olarak bilim dünyasının önüne koymak suretiyle konunun daha geniş platformlarda tartışılmasına katkıda bulunacağından dolayı önemlidir. Ayrıca; şu ana kadar partilerin programları değerlendirilmeye tabi tutulmamasından dolayı programların genellikle kendi içerisinde bile zaman zaman çeliştiği görülmektedir. Bundan dolayı bu araştırmanın sonuçları ilgili siyasi partilere ulaştıracağından siyasi partilerin parti eğitim programlarını, tekrar incelemelerine fırsat vereceğinden de ayrıca bir öneme sahiptir.

Tezin konusunu eğitim felsefesine ilişkin siyasi partilerin görüşleri, nitelikli eğitime ilişkin siyasi partilerin görüşleri, eğitim programlarına ilişkin siyasi partilerin görüşleri, eğitim alt yapısına ilişkin siyasi partilerin görüşleri, zorunlu eğitime ilişkin siyasi partilerin görüşleri, okul öncesi eğitime ilişkin siyasi partilerin görüşleri, özel eğitime ilişkin siyasi partilerin görüşleri, meslek lisesi ve mesleki eğitime ilişkin siyasi partilerin görüşleri, üniversite giriş sınavlarına ilişkin siyasi partilerin görüşleri, üniversitelere ilişkin siyasi partilerin görüşleri, öğretmen eğitimine ilişkin siyasi partilerin görüşleri, öğretmen istihdamına ilişkin siyasi partilerin görüşleri, eğitim bütçesine ilişkin siyasi partilerin görüşleri oluşturmaktadır. Ayrıca parti milletvekillerinin Türk Eğitim Sistemi hakkındaki görüşlerinin alınması yanında, üye oldukları siyasi partilerin eğitim politikalarını nasıl belirledikleri hakkında görüşleri alınmıştır.

Yapılan literatür taramasında partilerin eğitim felsefelerini konu alan sayıca az olan çalışmalar yer alsa da parti temsilcilerinin de içinde olduğu çalışmaya rastlanılmamıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma;

- 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri Parti Seçim Beyannameleri ile sınırlıdır.
- 24 Haziran 2018 tarihinde seçime girmeye hak kazanan Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), İYİ Parti ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) partileri ile sınırlıdır.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu kısımda eğitim felsefeleri ve eğitimi etkileyen felsefi akımlar ele alınmıştır. Siyasi partiler açısından eğitimin öneminden bahsedilmiş ve siyasi partilerin eğitim politikalarına yer verilmiştir.

Eğitim Felsefeleri

Eğitim insanın tarihi ile başlayan bir faaliyet olup insanlık kadar eskidir, dolayısıyla tarih boyunca farklı toplumlarca ele alınmış, enine boyuna tartışılmış ve neredeyse bütün yönleriyle değerlendirilmiştir (Hirst, 2005). Felsefe, hem bireyi hem de toplumu analiz ederken nelere önem verilmesi gerektiğini irdeleme ve gerçeğin temellendirilip anlamlandırılması süreçlerinin sonucunda elde edilen ürünler bütünüdür. Felsefi değerler ve kişisel inançlar, insanın kimliğini ve var olma nedenini anlamlandırmaya yardımcı olur. Felsefe, öğrenme alanında okulun ne için var olduğunu, hangi konuların daha değerli olduğunu, öğrencilerin hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığında daha iyi öğrenildiğinin anlaşılmasına yardımcı olur (Demirel, 2009).

Eğitim felsefesi ise eğitimi felsefi yöntemlerle işleyen uygulamalı felsefe türü olarak tanımlanabilir (Frankena, 1965). Eğitim ile ilgili kavramları analiz eden ve eğitimin argümanlarını inceleyen eğitim felsefesi, eğitimin amaçlarını da irdeler (Hirst, 2005). Ancak eğitim, sanayi devriminden sonra evrensel bir karakter kazanmış ve herkesin kurumsal düzeyde katıldığı bir etkinlik haline gelmiştir. Eğitim felsefesinin ayrı bir disiplin olarak incelenmesi, eğitimin evrensel bir faaliyet haline gelmesiyle ve eğitimi etkileyen politik unsurların artmasıyla ortaya çıkar (Brubacher, 1979).

İnsanlık tarihi ile başlayan eğitim olgusunu irdeleyen eğitim felsefesi eğitimin ne olduğunu ele alır ve eğitimin ölçütleri hakkında tartışır (Frankena, 1965). Buradan hareketle, eğitim felsefesinin eğitim kadar eski olduğunu söylemek doğru olur (Hirst, 2005). Eğitim felsefesi, bu tarihi süreçte eğitim başlığı altında geçen öğretmen, öğrenci, müfredat, öğretim yöntemleri, eğitim faaliyetleri, kazanımlar, eğitim masrafları gibi konulara kafa yormuş, uygulama yöntemlerinde belirleyici olmuştur.

Eğitim felsefeleri, program geliştirme çalışmaları aşamasında çok önemli bir konumdadır. Bundan dolayı, her program geliştirme çalışması belli bir felsefe çerçevesinde yapılmalıdır. alışmalar, toplumun felsefesi ile tutarlı, bilimselliğe uygun ve iç tutarlılık sağlam bir felsefi görüş çıkmasını sağlamalıdır. Eğitim politikalarının oluşmasında ve bu politikaların programlara yansımada egemen bir felsefi görüş olmalıdır. Ülkenin eğitimdeki niteliği eğitim felsefeleri ile uyulmalıdır. Ülkenin eğitimine yön veren felsefe, o ülkede yaşayan insanlar arasında ve kültürler arasındaki etkileşimlerle meydana gelir. Ülkelerin eğitim felsefeleri ile eğitim uygulamaları birbirini etkilemektedir. Buna ek olarak, devletin ve siyasi partilerin eğitim görüşleri de eğitim uygulamalarını yönlendirme konusunda felsefeden yararlanmak durumundadır (Demirel, 2009).

Eğitimi etkileyen felsefi akımları nder (Baskıda) geleneksel ve yeni eğitim anlayışı olarak iki kısımda incelemiştir. İnsan zihnini geliştirmeyi amaç edindiği için "entelektüel", öğrencilere daha çok seçkin bilgi ve kültürel değer kazandırmayı amaçlaması sebebiyle "bilgi merkezli", bilgilerin öğrenme konuları şekline getirilmesi dolayısıyla "konu-merkezli", konuların öğretilmesinde öğretmenin otoritesi ne çıktığı için "ğretmen-merkezli" olarak da isimlendirilen ve esaslılık ile daimiciliği kapsayan geleneksel eğitim anlayışını nder (Baskıda) liberal eğitim başlığı altında toplar.

Liberal eğitim anlayışında üretiler ekonomik geçim kaynağı elde amaç gütmeden insanı oluşturmak ve gerçekten öğrenilmesi değerli olduğu için öğrenilir. Bireyleri yüksek kültüre eriştirmeyi amaç edinen liberal eğitim anlayışı bireyi mesleğe hazırlamaktan ve belirli bir rolü oynamak için gereken becerileri kazandırmaktan daha çok kişiye rasyonel bir bakış açısı kazandırmak ve insanı çok yönlü geliştirmek gibi farklı amaçlara sahiptir (nder, Baskıda).

Yeni eğitim geleneği ise çocuğun bireyselliğine saygı duyan, hümanizmi içinde barındıran ve çocukları yarıştırmak yerine çocukların topluma katkı sağlayacak işbirlikçi retilerle yetiştiren öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını önemseyen ilerlemeci anlayışı barındırır. Bilgi aktarımını geri plana çekip çocuğun mutluluğunu ne çıkaran, öğrenmeyi ilgi çekecek yöntemler kullanarak gerçekleştiren yeni geleneğin amaı öğrenciyi herhangi bir kalıba dökmeden kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır (nder, Baskıda).

Mc Laren'e (2001) göre geleneksel eğitim yaklaşımına karşı oluşturulmuş bir başka alternatif yaklaşım ise eleştirel pedagojidir. Bu yaklaşım, okulları hem tarihsel sürece göre hem de içinde buldukları baskın toplumun sosyal ve siyasi dokusunun

bir parçası olarak incelemektedir (Akt: İnal, 2010). Aynı zamanda, eğitimin politik bir güç olduğunu ve bu güçle toplumun dönüştürüldüğünü ileri süren Aslan, öğrenci ile öğretmen arasındaki hiyerarşik düzeni kaldıran ve kendini tanıyan bireyler yetiştiren yeni eğitim sisteminin mevcut eğitim anlayışına bir alternatif olarak oluştuğunu ileri sürmüştür.

Realizm

Realizmin özü düşünce ve eylemde gerçekçiliktir. İdealizmin karşısında konumlanan bu yaklaşım ilk çağlarda Aristoteles tarafından Platon'un idealizmine karşı geliştirilen klasik realizm ve modern çağda natüralizm olarak karşımıza çıkar. Bu yaklaşım dış dünyanın varlığını zihinden bağımsız bir şekilde kabul eder. Klasik realizmde gerçeğin bileşenleri madde ve formdur. Bu durum insan için düşünüldüğünde beden insanın maddesi, ruhu ise formudur. Bu bileşenlerden ruhu akıl karakterize eder ve bu sebeptendir ki realizm insanı akıllı hayvanlar olarak betimler (Cevizci, 2019).

Realizmin en önemli amacı; insana yakışan bir hayat sürmektir. Bu bağlamda okullaşmanın amacı insanı insan yapan şey olan akılabildiğince geliştirmektir (Bowen ve Hobson, 1974; akt: Cevizci, 2019). Realist yaklaşım özcülüğün temsilidir. Bu akıma göre okulun amacı kültürün temel unsurlarını koruyarak aktarmak, bireyi akademik bilgi ile donatmaktır. Belli entelektüel disiplinlerin kazandırılması ve kültürel mirasın sürekliliğinin sağlanması öğretmenin en önemli misyonudur (Cevizci, 2019).

Maddi gerçeklikleri savunan bu akıma göre insan dış dünyada zihninden bağımsız olarak yer almaktadır. Bu akıma göre gerçeklik, duyu organları ile elde edilen ancak değişmez ve insan duyularından bağımsız bir yapıya sahiptir. Biz varlıkları duyularımızla görsek de görmesek de onlar vardır. Örneğin, araba, ağaç ve evler vardır ve bunlar bizim duyularımızdan bağımsızdırlar. Gerçekliği elde etmede tümevarım yöntemi kullanılan bu akımda öğrencilere bunu kazandırmak için deney ve gözlem metotları kullanılır. Genel bilgiye özel durum ve olaylardan tek tek hareketle ulaşılır. Realizmin temel ilkeleri;

- İnsanlar olarak birçok şeyin gerçek olarak varlığını sürdürdüğü bir dünyada yaşamımızı sürdürmekteyiz.
- Gerçek olan nesnelere varlık ve yararları, insanların tercih ve isteklerinden bağımsız olarak vardır.
- Var olan nesnelere bilgilerine aklımızla ulaşmamız mümkündür.

- Nesnelere ilişkin bilgi, bağlı oldukları kanunları, birbirleri ile olan ilişkileri insan davranışlarına yol gösteren en güvenilir kaynaktır (Guttek, 2006).
- Dış dünyanın insanların algıladıklarından bağımsız olduğunu varsayan realizme göre, maddenin varlığına olan inanç temeldedir. Bir tezin veya bir inancın doğru olması, onun var olmasına bağlıdır. İdealistlerin belirttiği gibi zihin kendi dünyasını kendisi yaratır düşüncesinin yerine realistler insan zihninin içinde bulunduğu çevre ile bir bilgi alışverişi içerisinde etkileşimde olduğunu varsayarlar (Sönmez, 2015).

Eğitim açısından bakıldığında doğuştan boş olan insan aklı ve duyu organlarını kullanarak dünyadaki gerçekliği elde etmeye çalışır. Öğrenciler de hiçbir bilgiye sahip olmadıkları için boş zihinlerin alanda uzmanlığını almış bireyler tarafından yani öğretmenler tarafından doldurulması gerektiği savunulur. Programlar gerçeğin sınıflanmış bilgilerinin kendi içinde kavramsal yapıya sahip disiplinler olarak düzenlenebilir. Örneğin botanik, biyoloji, kimya, fizik, matematik, dil, tarih ve coğrafya gibi disiplinler temele alınarak tasarlanmalıdır (Sönmez, 2015).

İdealizm

Bu akımın öncüleri Sokrates ve Platon'dur. Bu akıma göre gerçeklik tinsel ve ruhsaldır. Ayrıca gerçeklik insan zihninde doğuştan vardır. Eğitimle yapılması gerekenin bireyin kendine var olan gerçekliğin farkına varmasıdır. Bu akımda tutarlılık önemli bir kavramdır (Demirel, 2004). Yani sahip olunan bilginin doğru bilgi olup olmadığına karar vermede diğer bilgilerle tutarlılık gösterip göstermediğine bakılması gereklidir. Diğer bir ifade ile idealizme göre birbirleri ile uyumlu bilgiler gerçektir. Birbirleri ile tutarlı olmayan bilgiler ise doğru ve gerçek bilgi değildir. İdealizm dışsal gerçeklikleri inkar etmemektedir. Ancak asıl gerçekliğin insan zihninde olduğunu kabul eder. Tüm doğru, kesin ve mutlak bilgilerin insan zihninde doğuştan var olduğunu bu bilgilere ulaşmanın yolu da insanın aklını kullanması sağlamaktır. (Sönmez, 2015).

Geleneksel eğitim felsefesi bünyesinde idealist yaklaşım ahlaki ilkelere dayanır. İdealizmin eğitim kuramı karşılığı daimiciliktir. Daimicilikte öğretilecekler sürekli değişmeyen kalıcı değerler olmalıdır (Cevizci, 2019). Eğitimin en temel amacı kişinin iyilik güzellik değerlerine göre kendisini gerçekleştirmesidir. Gerçeği aramak ve ona uygun yaşamak için insan bu yolda olmalı, bunu disiplinle çalışarak elde etmelidir. Bu

bilgi aktarım süreci ruhun gerçeğe gözünü çevirmesi olarak değerlendirilir (Pratte, 2002). Bu eğitim anlayışına göre insan evrensel güzelliğe odaklanır ve gündelik sorunlardan uzaklaşır. Bu sebeple günümüzdeki mesleki eğitim anlayışına göre idealizm çerçevesindeki eğitim hedefleri oldukça soyut kalır. Mesleki eğitimin amacı uzmanlaşmaktır. Günümüz dünyasında ise mesleki başarının sınırını belirlemek zordur. İdealistler insanın toplum refahına katkı sağlayacak meslekler edinmelerini desteklerler ancak, mesleki eğitimin genel eğitime karşı öncelikli olmasını reddederler. İdealizm, eğitimden sadece meslek eğitiminin anlaşılmasını ve tüketim kültürünün maduru olmuş, hastalıklı, materyalist toplum kültürünü yeni çağın hastalığı olarak nitelendirir (Dunn, 2005). İdealizme göre materyalizm doğru bir kavrayışın ve gerçek bir vizyon oluşturmanın önündeki büyük bir engeldir (Cevizci, 2019).

İdealist eğitimciler insan değerini yüksek olarak görürler ve eğitim ile bu değerini daha da yükseleceği inancını taşırlar. Uzun vadede eğitim insanlarda daha yüksek değerler oluşturmaları, insanlar kendi kararlarını kendileri verebilmeli, akli ve yaratıcılığını tamamen kullanabilmelidir. İdealist eğitim için kültürlü ve sağlam kişilik özelliklerini geliştirmek oldukça önemli bir yere sahiptir. Öğretmenler öğrencileri etkilemekten daha çok onların kişiliğinin kendi kendilerini geliştirmelerini sağlayacak biçimde uygun ortamları hazırlanmalıdır (Ergün, 2009).

Pragmatizm

Pragmatist yaklaşım, klasik natüralizmin ve liberal dünya görüşünün sanayileşme sonrasında ortak yeni bir versiyonu olarak ortaya çıkmıştır. Problem çözme noktasında bilimsel yöntemi benimseyen pragmatizm Dewey tarafından geliştirilmiş ve 20. yüzyılda oldukça etkili olmuştur. Dewey'e göre insanın kişiliği değişmez özelliklerde olmadığını, içgüdü ve çevresel koşullarla beslenerek şekillendiğini belirtir. Pragmatizmde eğitim, insanın özünü şekillendirmek açısından önemlidir. Çünkü buna göre bireylerin beşerî koşulları öğrenildiğinde daha verimli ve kazanımlı sonuçlar elde etmek mümkün olacaktır (Cevizci, 2010).

William James ve John Dewey pragmatizmin öncüleridir. Yarar sağlayan bilgi gerçek bilgidir görüşünü savunurlar. Bilginin gerçekliği kişiye sağladığı yararlar ölçülür. Sahip olunan bilgi ne kadar yarar sağlıyorsa o oranda gerçektir. Fizikötesi konu alanlarından daha çok epistemolojik problemlerle ilgilenen Dewey'e göre eylem ve düşünme hem yaşantıdan hem de birbirinden ayrılmaz. Düşünme karşılanamayan bir

ihtiyaç ya da belirsizlik durumunda ortaya çıkar. Bu bağlamda düşünme insanın doyuma ulaşmasında bir araçtır. Bilmek deneysel bir süreç olduğundan yöntem olarak ta bilimsel yöntem kullanımlıdır (Gutek, 2006). Bundan dolayı problem çözme yöntemi temele alınır. İnsan akli doğada gerçekleşen evrim sürecinin bir sonucudur. Dolayısıyla eylemlerimizi düzenleyen zihnimiz değil, zihnimizi düzenleyen eylemlerimizdir (Sönmez, 2015). Pragmatizme göre gerçekler sonsuza kadar aynı kalmaz. Diğer bir ifade ile gerçekler sürekli değil değişkendir. Gerçeklerden insanlar ve çevreden birlikte sorumlu olmanın yanında gerçeği, insanlar çevresi ile etkileşimi sonucu yaratır. Diğer bir ifade ile birey kendi gerçeğini kendisi yaratır. İş yaparken kullandıkları yöntemler sürekli değişmeli ve eğitim de bunun gerçekleşmesini sağlayacak biçimde açık ve net olmalıdır. Gerçeklik yaşantılar yoluyla elde edildiğinden dolayı gerçeklik bilgisine ulaşmada öğrencilerin etkin olması gerekir (Ergün, 2009).

Ayrıca Dewey'e göre eğitim sosyalleşme ve kültürlenmeyi sağlamakla yükümlüdür. Bu durumda yeni nesillere var olan değerleri kazandırırken eğitim muhafazakar bir kimlik bürünür. Ancak yeni nesillere aktarılan dil ve diğer kültürel miras değişime uğrar ya da dönüştürülebilir. Çünkü sürekli bir değişim süreci içinde olan insanlarla oluşan kültür de değişime uğrar. Bu durumda değişimin doğrultusunu belirleyebilen insan geleceği şekillendirmiş olur. (akt: Cevizci, 2019).

Pragmatizmin özü, bir kavram, bir düşünce veya bir kuramın bir eylem planı veya tasarından başka bir şey olmadığını ve doğruluğun da sadece bu düşüncenin başarısından oluştuğudur. Pragmatizm de önyargının yeri yoktur. Pragmatizm deneyime dayandığından eğitimin amaç ve yöntemlerinde esneklik, deneme ve düzeltmelere imkan sağlar (Demirel, 2009). Öğrenci merkezli eğitim anlayışını temsil eden pragmatizm, eğitimin hem bireysel hem toplumsal boyutuyla ilgilenir (Garrison ve Neiman, 2005). Aynı zamanda pragmatizm bireyin sosyal iletişimi için gerekli olan ihtiyaçların temin edilmesi ve bulunulan kültüre dahil olmasını önemser (Gutek, 1988).

Naturalist Eğitim

Özgürlükçü eğitim teorilerinin en büyük dayanağı Rousseau'nun eğitim felsefesidir. Eğitimin zihni otoritelerden ayırarak bireyin gelecekteki kullanımına yarar sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunur. Bu sebeple bilgi ancak bireyin kullanımı için bir araçtır. Rousseau (2009)'a göre insana doğanın vermiş olduğu bir hediye olan özgürlük, insanın en kutsal niteliğidir. Eğer insan özgürlüğünü kaybeder

doğadan koparsa telafisini yine doğaya yönelerek bulacaktır. Bu sebeple eğitim doğa bilimlerinin temel alarak ilerlemelidir. Rousseau bunu toplum sözleşmesinde insanın doğal halinde daha özgür ve ahlaki olduğunu ayrıca doğadan kopan insanın ahlak ahlaki yozlaşma yaşamaya başladığını belirtir. Bu sebeple Rousseau'nun eğitim düşüncesi insan karakterinin doğaya göre uyarlanmasına yoğunlaşır. Eğitim özgürleşmek için önemli bir etkidir. Çünkü yaratıcının elinden çıkan her şey mükemmeldir, insanın elinde bozulmaya başlar. Eğitimin dünyaya mükemmel olarak gelen çocukların, doğaya yönlendirilişi olduğunu ve onların psikolojik, fizyolojik gelişiminin dikkate alınması gerektiğini belirten Rousseau 'Emile' adlı eserinde bu durumu kapsamlı bir şekilde anlatmıştır (Rousseau, 2009).

İnsana en iyi şekli eğitim vasıtasıyla verilebileceğine inanan Kant'a göre eğitim, insanın doğasını mükemmel hale getiren en büyük sırdır. Ona göre, eğitim yoluyla, doğuştan gelen özellikler geliştirilerek en üst düzeye çıkabilirler. İnsanın insan oluşu ancak eğitim ile gerçekleşir ve eğitim ne verebilirdiye insan ondan ibarettir (Kant, 1992). Kant Rousseau'nun etkisinde kalsa da etikteki iyi kötü konusunda ondan ayrılır ve insanın doğuştan iyi ya da kötü olarak gelmediğini iyiliğin ancak erdemle mümkün olduğunu savunur. Aklına muhtaç olan insan bir sonraki hareketini belirlemek ve yürüyeceği yolların haritasını önceden çizmek durumundadır. Buna göre eğitim insan doğasını disiplin altında tutarak, onları ahlakileştiren bir süreç olmalıdır. O'na göre her nesil kendisinden sonra gelen neslin eğitim sorumluluğunu alırken şekilde insanlık zamanla mükemmelleşecektir (Kant, 1992).

John Locke'un insan zihninin doğuştan boş bir levha (tabula rasa) olduğu görüşü, ilk günahın reddi anlamına gelir. Locke'a göre bilgiyi oluşturan duyuşal tecrübe ve zihindir. Ancak insan zihninde, bilginin asıl kaynağının akıl olduğunu savunan doğuştan fikirler yoktur. İnsan zihni boş bir levha "tabula rasa" gibidir. Fakat zihin tamamen de boş değildir. Onda bilgiler ve kavramlar olmasa da duyulardan gelen verileri işleyecek belirli güçler vardır. Locke'un deneyimlerinden etkilenen Rousseau çocuğu şekil verilebilen esnek bir hamur gibi betimler ve çocuğun bedensel ve zihinsel sağlığını bir bütün olarak görür, öğrenmede tüm fiziksel cezaları reddeder (Ünder, Baskıda).

Locke'a göre devletin kaynağı toplumsal sözleşmeye dayanır. Bireyler güven içinde yaşayabilmek kendi mülkiyetlerinde hoşgörü çerçevesinde, huzurlu bir ortamı sağlamak amacıyla sivil topluma yani siyasal bir devlet düzenine geçmişlerdir. Toplumu oluşturan insanlar arasındaki bu anlaşma, toplumun hem başlangıcı hem de temelidir.

Sivil toplumun amacı bireyler arasında oluşabilecek uzlaşmazlıklara çözüm üreten ve her bireyin itaat edeceği bir otorite oluşturmaktır ve bu sebeple oluşturulan hükümet halkın huzur içinde yaşayarak onun ortak çıkarlarına hizmet eden, sistematik şekilde işleyen, yasama ve yürütme gücünü toplumun faydasına kullanan hiçbir kimseyi ayrıcalıklı tutmayan bir niteliğe sahip olmalıdır (Locke, 2004). Locke'a göre İnsanlar üzerinde dogmatik ilkelerin gücüyle bir otorite kurularak bu baskıyla insanlar daha kolay şekillendirilirler. İnsanların dogmatik bilgilere inandırılmak istenmesinin sebebi onları daha kolay yönetebilmektir (Küken, 2006).

Bireyin yaşadığı toplumla oluşturduğu ilişkinin yani sosyal çevresinin kişiliğinde de büyük ölçüde etkileye sahip olduğunu düşünen Locke, çocuğun bu etkiden bağımsız yetişemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca bu öğretim işini üstlenen kişi iyi eğitim almış farklı kişilere karşı nezaket sınırlarını iyi belirleyebilen, çocuğun yaşına uygun kurallara uymasını sağlayabilecek yapıda olmalıdır. Öğretmen çocuğun bakış açısını görüp onunla arasında karşılıklı bir bağ kurabilmelidir çünkü öğrenciyi anlamak, öğrencinin seviyesindeki bir iletişim dilini kullanmak aralarındaki iletişimi kuvvetlendirirken daha etkin bir öğrenmeyi sağlar (Locke, 2004).

Locke eğitimde başarılı bir birey yetiştirmek için teorik ve pratik ilkelerin neler olması gerektiği konusundaki fikirlerini eğitim üzerine düşünceler adlı eserinde ortaya koymuştur. O zihin ve bedeni sağlıklı tutan faydalı ve doğal yöntemli bir eğitimin kazanımlarını burada anlatır. Locke'a göre sağlam bir kafa ancak sağlam bir bedende bulunur ve bu dünyada mutluluğum kısaca tanımıdır. Ancak hem zihin hem de bedensel sağlığı yerinde olan bireyler mutluluğa yakın olabilir. Zihnin sorunsuz bir şekilde çalışması ilk önce sağlıklı bir bedene sahip olmaktan geçer ve sağlık problemleri bulunan bir bireyin zihnini yeterince fonksiyonel kullanamaması muhtemeldir (Locke,1963).

Locke eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. Ona göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006).

Varoluşçuluk

Varoluşçuluğun temel görüşü “varlık özden önce gelir” şeklinde ifade edilebilir. Bu ifadeden kasıt insan önce dünyaya gelir ve zaman içerisinde ne olacaklarını

belirlerler. Yani bireyler kendi tanımlamalarını kendileri yaparlar. Bu bağlamda bireylerin kendilerini belirlemelerinde toplum sınırlayıcı bir etkiye sahiptir. Toplumsal kuralları bireyler ya kabul ederek onlara uyum sağlar ya da reddedip karşı koyarlar. Bireylerin kendilerini belirlemedeki en önemli nokta uyum sağlama veya reddetmede arasındaki tercihinde sahip olduğu özgürlüktür (Guttek, 2006).

Sartre göre, varoluş özden önce gelmektedir (Sartre, 1981). O özgürlüğü sebebiyle hangi kişilik ya da doğayı istiyorsa kendisi seçer ve buna bağlı olarak da değerlerini yaratır. Sartre'a göre insan özgür olmaya mahkumdur bu sebeple varoluşunu hiçbir etki olmadan belirler ve sonuçlarından da kendisi sorumlu olur. Diğer yandan Sartre'ın tanrıtanımaç varoluşçuluğunda insanın doğası yoktur. (Karakaya, 2004). Ülkemizde varoluşçulukla ilk buluşmanın, Jean Paul Sartre'ın kitapları ile olduğu görülür. Sartre'da insan her şeyden önce, kendisini anlamsız ve boş bir hayatla karşı karşıya bulmaktadır. Çünkü bu varlık henüz oluşturulmamıştır ve bu sebeple saçma ve boştur. Bu durumu fark etmek insanda tikslenme hissi yaratır. Sartre bunu 'Bulantı' eserinde varoluşmakta olmanın mecburiyetinin bütün ağırlığını omuzlarında hissettikçe bunun anlamsızlığından duyduğu bulantı hissiyle okurlarına ifade eder. Seçimler yapan insan sorumluluk da alır böylece toplumsal yapıya karşı da kendini sorumlu hisseder.

Gerçeklik, iyilik ve doğruluk kişisel olup kişiler tarafından farklı biçimlerde tanımlanır. Kişiler kendi gerçekliklerini kendileri tanımlar. Bu bağlamda öğrencilere özgür bir karar verme ortamında seçme şansı tanınmalıdır. Diğer bir şekilde ifade edilecek olursa öğrenciler karşılaştıkları durumlara karşı nasıl davranacağı kararı kendisi vermelidir. Aynı zamanda verdiği kararda karşılaştığı sonucun sorumluluğunu üstlenebilmelidir. Öğrenciler küçük yaşlarda mesleğe yönlendirilmeli ve kendi yeteneklerini göz önünde bulundurarak ne işle meşgul olacaklarını kendileri belirlemelidir (Sönmez, 2015).

Varoluşçuluktaki amaç özgürlüklerin artmasıdır. Bu görüşe göre öğrenciler kendi değerlerini özgür bir biçimde ve yetişkin bireylerin zorlaması olmadan kendilerinin geliştirmesine olanak sağlamalı ve bu konuda öğrencilere yardımcı olunmalıdır. Bu görüşe göre eğitimciler bilgi veren, danışman olan ve rekabet eden bir birey olmak yerine yardıma ihtiyacı olan öğrencilerin yardımlarına koşan ve öğrencilerde kişiliğin gelişmesine yardımcı olan bireyler olmalıdırlar (Kneller, 1964).

Belirtilen bu felsefeler ışığında ve bu temel felsefelerden etkilenecek 4 eğitim felsefesi ortaya çıkmıştır bu eğitim felsefeleri daimicilik, esasicilik, ilerlemecilik ve yeniden kurmacılıktır.

Yukarıda bahsedilen felsefi akımlar felsefenin ilgilendiği alanlarla ilgili görüşler ortaya koyar. Eğitim felsefeleri ise bu felsefi akımlardan hareketle eğitim programları ve eğitim sistemlerinin nasıl olması gerektiği konusunda görüş ortaya koyar. Eğitim felsefeleri doğrudan bir felsefi akıma dayalı olarak ortaya çıkabildiği gibi herhangi bir felsefi akıma bağlı olmaksızın çeşitli akımlardan etkilenerek etkilendiği akımın ilkelerini benimseyerek de ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada eğitim programlarının temelini oluşturan eğitim felsefelerine yer verilecektir.

Eğitimi Etkileyen Felsefi Akımlar

Bu kısımda eğitimi etkileyen felsefi akımlara yer verilecektir.

Daimicilik

Eğitim felsefelerinin en eski ve değişime en kapalı olan eğitim felsefelerinden biri olan daimicilikte insan doğası ve eğitim amacının aynı kaldığını ve eğitiminde bu evrensel ve değişmez gerçekliğini temele alarak yapılmasını savunur. Eğitimin toplumdan topluma, insandan insana ve farklı zaman dilimlerinde işlevleri olan bilgileri değil her zaman, her yerde ve herkes için gerekli olacak bilgilerin olması gerektiğini savunur (Sönmez, 2015). Daimiciler, bireylerin insan doğası ve ahlaki ilkeler gibi değişmez gerçekler doğrultusunda yetiştirilmeleri gerektiğini savunurlar. Daimiciler, bireyi, bireyin istek ve beklentilerini, demokratik tutumlarını önemsemeyip, tersine bunların akademik düzensizliğe yol açacağını, öğretimle ilgili yeniliklerin okulları deney laboratuvarı haline getireceğini ileri sürerler (Kale, 2003). Onlar için okul bir reform değil öğrenim kurumudur (Sönmez, 2015). Okulun en belirgin işlevi; belirli genel düşünsel disiplinleri ve yaygın yetenekleri gençlere aktarmak olmalıdır. Okul, bu yetenek ve konuları aktararak kültürel mirasın sürekliliğini sağlar (Guttek, 2006).

Daimicilik akımı temsilcilerinden Robert Hutchins'e göre bilgi doğru olandır ve doğru değişmez dolayısıyla eğitim her yerde aynı olmalıdır. İnsan etik yargıları olan, akıl ve ruh birleşimidir. Eğitimin okullar ve sürdürdüğü faaliyetlerle amacı insanın doğasının gerçekleştirilmesi ve daha iyi hale getirilmesidir. (Ilgaz, Bülbül ve Çuhadar, 2013). Hutchins'e göre insanın işlevi toplumdan topluma değişmediği gibi eğitimin amacı da değişmez ve kesindir. Kişiyi hayata hazırlayan eğitimin amacı, mantıklı bireyler yetiştirmektir. Bireye önemli görülen kalıcı değişmez bilgiler kazandırılmalıdır. Bu görüşe göre mantık, klasikler, matematik ve modern dillerin öğretilmesi önemlidir.

Çünkü bu kitaplardaki yazılı bilgiler evrenseldir ve gelecekte de aynı kalacaktır. Öğretimde alanında uzman olması gereken öğretmen, tartışmalara rehberlik edebilen tek otoritedir. Öğretim genelde sokratik yönetime dayalıdır. Öğrenci ilgi ve istekleri bu yaklaşımda pek dikkate alınmaz. Çünkü öğrenci olgunlaşmamış ve öğrenmesi gereken en iyi bilgi ve değerleri belirleyebilecek düzeyde değildir (Küçükkoğlu ve Bay, 2007).

Daimiciliğe göre sınıfta en çok bilen kişi olan öğretmen merkezde ve üst konumdadır (Moss ve Lee, 2010). Öğretmen, evrensel değerleri öğrenciye aktaran örnek kişidir ve öğrenciler onu taklit ederek öğrenmeyi gerçekleştirmelidir (Sönmez, 2015). Alanında uzman olan öğretmen rehber konumdadır ve öğretim de Sokratik yöntemlerle gerçekleştirilmelidir (Ornstein ve Hunkins, 2004). Böylece öğretmen öğrenciyi geliştirecek ortamı sağlamış olur. Sokratik düşünce sistemi ortaya atılan her görüş ve iddiaya karşı bunun neden doğru olduğunu araştırmayı gerektirir. Sokrates mahkemedeki savunmasında toplumdaki bireyleri sorgulamış ve denemiştir ama bunu yapmasının sebebi, onlara yeni bir doğruyu değil, gerçeğin hangi yoldan bulunabileceğini göstermektir. (Nelson, 2006).

Sokratik öğretim metodunda öğretmen bir ebe gibi doğurtma görevi üstlenir. Bilgi kolay ve hazır bir şekilde aktarma sonucu değil kendi araştırmalarıyla elde edilen bir kazanım olmalıdır. Bu sebeple öğretmen sadece bilginin doğumu için bir araçtır. Ayrıca öğretmen edinilen bilgiyi de süzer ve sınar. Öğretmenin görevi öğrencinin kendi elde ettiği bilgisini savunabileceği kıvama geldiği zaman biter (Versenyi, 2007). Bu eğitim felsefesinde evrensel özellikteki belli gerçekler ışığında eğitimin şekillendirilmesi gerektiği görüşü vardır. Buna göre insanların doğaları ve ahlaki değerleri değişmez. Bireylerin bu değişmeyen gerçekler çerçevesinde yetiştirilmesi gerekir. Eğitim, doğru karakterli ve sağlam insan tiplerini yetiştirme işi ile meşgul olmalıdır. İnsanın en önemli özelliği aklıdır. Bundan dolayı eğitimde bireylerin zihinsel gelişimine önem verilmelidir. Bu eğitim felsefesinin temel ilkeleri;

1. İnsanlık tarihi boyunca insanlar özünde değişmediğini den dolayı eğitim her birey için aynı olmalıdır. İnsanların özünde bir de işim olmadığından tüm insanların iş görüleri tüm toplumlarda aynıdır. Bundan dolayı çocuklar her yerde aynı ortak özellikleri sahip olmalıdır. Diğer bir ifade ile eğitim değişmeyen bir evrensel nitelikte olmalıdır.
2. İnsanların en önemli özelliklerinden bir tanesi düşünme yeteneği olmasıdır. Bundan dolayı eğitim insanların kendi kendilerini yönetebilecek şekilde

entelektüel bir yapıya sahip olmalıdır.

3. Okullar gerçek hayatın bir kopyası ya da bir benzeri olamayacağından dolayı eğitim bireylerin okulda gördüğü bir kopya değil onları hayata hazırlayan nitelikte olmalıdır. Buradaki hazırlık bireylerin değerlerini ve kültürel miraslarını benimseme ve bunların farkında olarak gelişmelerine katkı sağlamaktır.
4. Öğrencilere dünyanın hem maddi hem de manevi gerçeklerini tanıttak bir biçimde eğitim verilmelidir.
5. Evrensel problemler ve üstün nitelikteki dilek ve istekler tarih, felsefe ve edebiyat alanında geliştirilmiş olan kaynaklar yoluyla öğretilmelidir (Sönmez, 2015).

Platon, Sokrates'in suçsuz olduğuna mahkemeyi ikna edememesi üzerine Sokrates'in kullandığı konuşarak ikna yöntemi yerine endoktrinasyon (aşılama) temelli bir eğitimi tercih eder. Hoşgörüyü kapalı bu eğitim kişinin tek başına düşünememe durumudur. Baskı yöntemi kullanan ve akli devre dışı bırakan bu eğitim metodu zor kullanarak işler (Merry,2005). İnsanların eğitim yerine aşılama benimsemesinin sebebi öğretmek istedikleri şeyin kesinlikle doğru olduğundan emin olmaları veya verilecek bilgiyle daha yüksek bir amaca hizmet etmelerindedir (Hocutt,2005). Platon, doğayı görünenlerin ötesindeki idealar olarak tanımlamış ve en üst ilke olarak tanımladığı adaleti doğanın kendisinde bulunan bir yapı olarak temellendirmiştir. Siyaset üzerine eğitilen ilk filozof olan Platon'a göre insan doğuştan eğilimli olduğu iş neyse o işte uzmanlaşmalıdır. Platon, adil sitenin gökte bir modeli olduğunu, isteyenin ona bakarak kendisini düzenleyebileceğini çünkü ideaların bilgisinin doğuştan insanın içinde var olduğunu savunmuştur (Platon, 2005).

Esasicilik

Bir diğer tutucu eğitim felsefesi esasiciliktir. Doğrudan herhangi bir felsefi akımı temeline almadan ortaya çıkan bu eğitim felsefesi ilkelerini oluşturmada realizm ve idealizmi temele almaktadır. Esasicilik, ilerlemecilik eğitim felsefesine tepki olarak ortaya çıkmıştır (Ornstein ve Hunkins, 2016). Bu eğitim felsefesine göre bireylerin eğitilmiş sayılabilmesi için sahip olması gereken temel becerileri vardır. Hesap yapma

(matematik), yazma ve okuma gibi bu beceriler eğitim programının temelinde yer almalı ve tüm öğrencilere kazandırılmalıdır. Bunun yanında fen, tarih, İngilizce gibi temel dersler programın temelini oluşturmalıdır. Bu felsefeye göre öğrencilerin problem çözmelerine ve aktif olmalarına gerek yoktur. Bu felsefeyi savunanlara göre bunlar zaman kaybıdır. Çünkü konu alanı uzmanı olan öğretmendir ve konuları en iyi öğretmen öğretebilir. Öğrencilerin aktif olduğu bir yerde öğrenciler öğretmenlerin öğrettiğinden daha fazlasını öğrenemezler. Öğretmenlerin konu alanlarını geleneksel yöntemlerle öğrencilerin özümsemesini sağlamalıdır. Esasiciliğe göre okulların görevi bireylere kültürel mirası aktarmalarının yanında bireylerin yaşadıkları topluma başarılı bir biçimde adapte olmalarını sağlamalıdır.

İnsanın doğuştan hiçbir bilgiye sahip olamayacağını savunan esasicilik anlayışına göre eğitim, insanlığın mirası olan bilgiyle temellendirilmelidir. Ezber, tekrar ve gözleme dayanan öğrenme metodu ile temel kültürel değerler kazandırmak ve uyumsuzlukları önlemek amaçlanır (Kaygısız, 1997). Var olan bilgi gelecek nesillere aktarılırken öğretmen öğrenmede pasif rol oynar ve çocukla yetişkin dünyası arasında bir köprü görevi görür (Ergün, 2009).

Esasiciliğe göre bireylerin eğitilmiş birer insan olarak kabul edilebilmesi için sahip olması gereken bazı esaslar vardır. Esasicilik eğitim programlarının konu alanı üzerinde durur. Kalıcı temel konulara ve değerlere önem verir. Esasicilik göre geçmişten günümüze gelen değerler ve temel bilgilerin önemli olan kısımları yeni kuşaklara aktarılırsa, yeni kuşakların geçmişte elde edilen başarıların üzerine eklemeler yaparak daha mükemmel bir uygarlığın yar atılacağını savunur. Esasicilik temel ilkeleri;

1. Eğitimde disiplin önemlidir. Bundan dolayı öncelikle öğrencilerin kendilerini disiplin altına almaları öğretilmelidir
2. Öğrencinin sahip olduğu potansiyeli tam olarak ortaya çıkarabilmek için öğrencilerin öğretmen rehberliği ve yetişkin bireylerin kontrolü ne ihtiyaç vardır. Öğretmen öğrenciler ile yetişkinler arasında bir bağ kurma görevi vardır. Öğretmenler bu bağı kurabilecek yeterliliğe ve entelektüel ye sahip olmalıdır
3. Tarih süzgecinden geçen bilgiler öğrencilerin tecrübelerinden daha önemlidir. Dolayısıyla programın çekirdeğini matematik, yabancı dil, fen ve kuramsal dersler oluşturmalıdır
4. Tarih süzgecinden geçen bilgiler soyut nitelikte olduğundan dolayı genel kavramların gelişmesi ve hayatı bir bütün olarak kavratacak bir biçimde üretimin

yapılabilmesi için ezber, alıştırma ve soyut düşünme gibi yöntemler kullanılmalıdır (Demirel, 2009).

İlerlemecilik

Bu eğitim felsefesinde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini savunulur. İlerlemecilik pragmatizmi temel alır. Programın merkezinde konu alanları değil öğrenci yer almaktadır. Konu olan bilgilerin öğrenciler tarafından özümsemesi, bu bilgi ve becerileri elde etme yoluyla öğrencilerin çevreye uyum sağlanması amaçlanmaktadır. İlerlemeci eğitim felsefesine göre eğitim öğrenme sonucu elde edilen ürün değil yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Öğrenci en iyi önceden seçilen içeriği pasif bir şekilde zihnine yerleştirmeye değil de aktif olarak deneyim geçirdikçe öğrenir (Oliva, 2001). Öğretmen bilgiyi aktaran değil öğrenme sürecini yönlendiren bir rehber konumundadır.

Öğrencinin fikirlerinin bağımsız bir şekilde gelişmesi ve baskı unsurlarından etkilenmemesine önem veren ilerlemecilik, kendi kendine düşünmeyi öğrenerek bireylerin kazanım elde etmesine önem verir. Deneyim teorisi, demokrasi kavramı ve bilimsel metot ilerlemeciliği oluşturan üç temel unsurdur. Deneyimleyerek elde edilenler öğrencide sorunlara karşı farkındalık ve farklı fikirleri beyan edebilme becerisini geliştirir (İlgaz, Bülbül ve Çuhadar, 2013).

Dewey'e göre bilginin pratikte deneyimsel olması çok önemlidir (Bakır, 2007). O, çocuğun dıştan bir eğitime maruz bırakılması yerine bilgilerine ve psikolojik kavrayışına göre kendi kendine öğrenmesi gerektiğini vurgular ve çocuğa bilgilerin yüklenmek suretiyle verilmesine karşı gelir (Saysel, 2006). Dewey'e göre eğitim karakter oluşturma bilimidir (Kansu,1953). Dewey, geleneksel eğitim anlayışında çocuğun dışında olan ağırlık merkezini başka bir yere taşımış, çocuğu Kopernik'in bilimde yaptığı devrimde her şeyin merkezi olan güneşe benzeterek bütün eğitim materyallerini de onun çevresinde dönen bir sistem olarak belirtmiştir (Kansu,1952). "Eğitim bir vazoya su doldurmak değil, bir çiçeği kendi tarzında büyüebilmesi için yardımcı olmaktır" sözü Dewey' in eğitim anlayışına tam anlamıyla açıklar.

Yaşanılan endüstri ve demokrasi alanındaki gelişmeler, Bir şeyi bilmek için değil, uygulamak için öğrenmek gerektiği gerçeğini ortaya koymuştur. Endüstri hızla gelişirken, insanların teorik bilgiden çok pratik bilgiye ihtiyacı olmuş, bu sebeple

pragmatist felsefenin temeli deneyime dayandırılmıştır. Dewey'e göre gerçek pratik yapıda bir karakterdir (Dewey, 1931; akt: Cevizci, 2019).

Öğrenci merkezli bir eğitim metoduna sahip ilerlemecilik anlayışı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını önemser (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). Eğitim, demokratik ortamlarda öğrencide problem çözme becerisi geliştiren, öğrenciye onun ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda projeler sunan, öğretmen vasıtasıyla öğrencilere kendilerini ilgilerine göre geliştirebilecekleri fırsatlar veren bir deneyimdir (Ornstein ve Levine, 2008). Bu akımda öğrenme gerçekleşirken rekabet yerine iş birliğinden faydalanılır (Yayla, 2010)

Pragmatizm felsefesinin eğitime uygulanmış hali olan ilerlemecilik çağdaş eğitim anlayışını temsil eder. Bu eğitim felsefesine göre değişim gerçeğin esasıdır. Bundan dolayı eğitim sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. Eğitimin özünde dış dünyaya, topluma ve belli iyilik ve doğruluk kurallarına uyma değil, tecrübelerin devamlı olarak yeniden edilmesidir. Elde edilen bu tecrübeler gelecekte gösterilecek davranışların daha iyi daha doğru ve daha güzel olmasına yardımcı olur. İlerlemecilik eğitim felsefesinin temel ilkeleri;

1. Eğitim çocuğun ilgileri doğrultusunda ve aktif olmalıdır.
2. Öğretim ilke ve yöntemlerinde problem çözme yöntemi temelde olmalıdır.
3. Okul öğrencilerin yaşama hazırlayan kurumlar olmaktan daha ziyade yaşamın kendisi niteliğinde olmalıdır.
4. Öğretmenlerin görevi öğrencileri yönetmek değil onlara rehberlik etmek olmalıdır.
5. Okul öğrencilerin birbirleriyle yarıştırmak yerine onları işbirliği yapmalarına özendirilmeli ve yönlentmelidir.
6. Eğitim ortamı demokratik olmalıdır (Demirel, 2009).

Yeniden Kurmacılık

Yeniden kurmacılık eğitim felsefesi pragmatizmi ve varoluşçuluğu temele alan bir eğitim felsefesidir. Avrupa'da ortaya çıkan bir eğitim felsefesi olan yeniden kurmacılık bir bunalım felsefesidir. Yeniden kurmacılar Avrupa toplumunun çöküntünün eşiğinde olduğunu, bu durumdan kurtulmanın da toplumsal reformu

gerçekleştirmek olduğunu savunmaktadırlar. Programların merkezinde toplumsal sorunlar yer almalıdır. Toplumsal sorunları çözme yoluyla toplumun ihtiyacı karşılanmalı ve böylece toplumun ilerlemesi böylece sağlanmalıdır. Toplum öğrenciler için laboratuvar olup öğrencilerin bu toplumsal sorunlara duyarlı olmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Yeniden kurmacılık, ilerlemecilik eğitim felsefesinin devamı niteliğindedir. Yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin amacı toplumda gerçek demokrasi anlayışı ve işleyişini yerleştirmek ve toplumu yeniden düzenlemektir. Bu eğitim felsefesine göre eğitim sosyal reform hareketlerinin geliştirilmesinde önemli bir araç konumundadır. Bu reform geliştirme hareketlerinde ana sorumluluk okulların üzerindedir. Esas güç öğretmenlerin elindedir. Okullar yeni bir gelişmeye olanak sağlayacak şekilde geleceğe dönük olmalıdır (Alkan, 1983). Bu yaklaşımda eğitimin temel amacı, öğrencilere insanlığın sorunlarıyla ilgili farkındalık oluşturmaktır. (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009).

Öğretmenler sosyal değişimin, kültürel reformun ve milli beraberlik ruhunun temsilcisi olarak görülürler (Ornstein ve Hunkins, 2004). Öğretmen düşüncelerin kabul edilip edilmeyeceğini ve tüm kazanımların derece ve miktarını öğrenciye bırakır ve öğrenciyi sadece düşünmeye sevk eder (Sönmez, 2015).

Eğitim programları yapılandırılırken hangi felsefi akımın temele alınacağı veya birden fazla akım ele alınacaksa bunların hangi felsefeler olacağı belirlenir. Eğitim felsefeleri eğitimsel faaliyetlerde ilke ve kuralların neler olması gerektiğini belirleyerek, öğrencilere aktarılacak değerleri tartışır ve eğitimin gerek politik gerekse de sosyal boyutlarını ifade eder. Eğitimsel faaliyetler içerisinde yer alan ve eğitimin paydaşları arasında yer alan ilişkilerden bir tanesi de hiç kuşkusuz eğitim ve siyaset ilişkisidir. Bu kısımda önce eğitim ve devlet ilişkisi daha sonra ise eğitim ve siyaset ilişkisi tartışılacaktır.

Eğitim Politikaları, Devlet ve Siyaset İlişkisi

Eğitim felsefesinin sosyal felsefe ve siyaset felsefesi ile yakından ilişkisi vardır (Aleman, 2009). Eğitim, devletin temel ilkelerini, gücünü ve varlığını topluma kabul ettirebilmek için kullandığı en önemli ideolojik araçlardan bir tanesidir. Devlet, toplumsal düzeni belirlediği ideolojik ilke ve amaçlar çerçevesinde yeniden düzenlemek üzere eğitimi kullanır. Devlet, elinde bulunan tüm olanaklar ile topluma, kendi ideolojik ilkelerini öğreten ve toplumu bu ilkeler doğrultusunda terbiye eden kurumu temsil eder.

Eđitim vasıtası ile devlet, toplumun değer yargılarını ve dūşüncelerini bir eritme potası içinde kaynaştırıp bütünlüştürerek gerçekleştirme amacını güder (Black, 1989). Bundan dolayı devlet, eğitimin her aşamasında kendi ideolojik ilkelerini topluma yansıtır. Bireylere, belirlenen bu çerçeve içerisinde yaşamalarını öğretir. Bireylerin, toplumsal kabul ve siyasi statü kazanma yolu bu yapabilecekleri ve yapamayacakları şeyleri öğretmekten geçmektedir. Bu bağlamda eğitim, toplumsal amaca ulaşmak için araç olarak kullanılmaktadır. Eđitim süreci, bireyin fabrikasyonu ve imal edilme sürecini ifade etmektedir (Illich, 1988).

Devlet, üzerine kurduğu meşruiyet ilkelerini ve varlığını sürekli hale getirebilmek için eğitim ve ideoloji gibi araçları kullanır. İdeoloji aracılığı ile siyasi iktidarlar kendi sahip olduğu ilkeleri topluma dayatır. Eğitim de söz konusu bu dayatmanın kurumsal zeminini iktidara sunar. İdeolojiyi, toplumu düzenli kılmanın bir aracı olarak kullanılan devlet geleneğinde iktidarlar, kendi ideolojik elbiselerini kişilere giydirmeye imkânına eğitim sayesinde kavuşur. Siyasi iktidarın özü olan uyum sağlama, bütünlük ve birlik işlevleri eğitim kurumları ile hayata geçer. Çünkü bunlar siyasi iktidarları bütüncül bir iktidar alanı sunarak total bir evrenin düzenlenmesine olanak sağlar. Böylece, siyasi iktidarın ideolojik ilkelerine kutsallık ve mutlaklık katılarak eğitim alanlarında topluma yayılmasını sağlanır (Çetin, 2001).

Devletin toplumu ve bireyi kurgularken ideolojilerden faydalanması ideolojinin sahip olduğu güç, siyasi iktidarın belirlediği amaç ve tanımlar çerçevesinde toplumu kurma ve ona bir kimlik kazandırma konusundaki etkinliğinden kaynaklanır. İdeolojinin işlevi bağımsız değildir. İdeolojinin araçsallığı devletin amaçsallığı ile doğru orantılıdır. Devlet, toplumu belirlenen düzen içerisinde tutan, bu düzeni koruyan, toptancı bir birleştiricilik ile üst belirleyici rol oynayan ve bir dünya görüşü ile toplumsal bütünlüğü sağlayan üst siyasal iktidar alanıdır (Poulantzas, 1992). Laclau ideolojiyi

“toplumsal formasyonun birlik ve beraberliğini sağlayan ve devam ettiren, sistemin toplumsal koşullarını sürdüren ve yeniden üreten ve devletle aynı amaca yönelmiş bir düzen” (Laclau, 1998:73) olarak tanımlamaktadır. İdeoloji, “insan dūřüncesinin ve eyleminin amacını, bu amaçlara nasıl varılacağını tanımlayan, sosyal ve fiziki gerçeklerin niteliğini belirleyen bir prensipler sistemi” olarak tanımlanabilir (Allard, 1971:117). Althusser ise ideolojiyi, “toplumsal formasyonun belirleyicisi, buna göre toplumu dönüştürücü ve bireyleri bu ilişkiler ağı içerisinde yönlendirici egemen fikirler ve tasarımlar sistemi” şeklinde tanımlar (Althusser, 1991:47).

Yapılan tanımlamalara bakıldığında ideoloji, toplumsal düzeni sağlayan bir araç ve bu düzenin nasıl sağlanması gerektiği yolunu gösteren prensipler sistemi olarak ifade edilebilir.

İdeoloji, siyasi iktidarın toplumu şekillendirmesi, toplumun da siyasi iktidarı değerlendirmesi açısından objektif kriter sağlayan önemli bir araçtır. Ancak, ideolojilerin üst düzenleyici güç olarak devletin belirleyici alanı içerisinde yer almasından dolayı bu kriterler çoğu zaman subjektif olmakta, devletin eylemlerine meşruiyet kazandırmak için farklı yorumlara maruz kalmaktadır. Siyasi iktidar, ideolojinin meşruiyet kazandırmadaki esnekliğinden dolayı ona bağlı bir görüntü çizmektedir. Ayrıca ideolojiler, siyasi iktidara her zaman topluma müdahale etme hakkı ve olanağı sunduğu için güçlü bir meşruiyet aracı olarak ifade edilebilir. Siyasi iktidarlar kendi meşruiyetinin kriterlerini ideolojiler çerçevesinde belirlemektedir. Bu çerçeve aynı zamanda siyasal ve toplumsal eylemlerinde meşruiyet çerçevesini meydana getirir. Bu bağlamda ideolojiler, devletin sistemi kontrol etme mekanizması olarak işlev görmektedir (Çetin, 2001).

İdeoloji, iktidar ilişkilerini gizleyerek bunları itiraz edilemez ve tartışılmaz boyuta taşır. İdeoloji ile iktidar, değişmez ilkelere, mutlak gerçekliklere, zorunlu ve köklü kabullere ve dogmatik inançlara yükseltilir. Shils'e (1968)göre ideolojiler

“görüş açısı, inanç sistemi, fikirselsel bütünlük değerlerinden aşkın olarak anlatım kesinliği, merkezi bir ahlaki veya bilişsel eksen etrafında sistematik olarak kümelenme derecesi, geçmişin ve çağın düşünce türleriyle yakınlığı, yeni unsurlara veya çeşitliliğe kapalılık derecesi, davranışı etkilemeye çalışma derecesi, beraberinde getirdiği etki, katılanlardan istenen fikir birliği, fikrin meşruluğunun ne oranda bir otoriteye bağlandığı, inancı gerçekleştirmeyi üstüne almış bir kurumla ilişkisi en yüksek” (Shils, 1968) düşünce yapısı olarak iktidara çok boyutlu bir içerik ve güç kazandırmaktadır.

Siyasi iktidarların en önemli fonksiyonlarından birisi olan bütüncül düşüncelerden oluşmuş totaliter bir sistem kurmak, siyasi iktidarların eylemlerini meşru hale getirmek, hayatı tanımlamak ve bireylere bu hayatı haklı olarak göstermek amacı taşır (Berger-Luckmann, 1967). Bu amacı gerçekleştirmek için de sahip olunan ideolojinin meşruiyetinin sağlanması gerekir. Ancak ideolojik meşruiyet arayışının temelinde yatan faktör, iktidarın toplumun mutlak itaatini sağlamak ve bunu yönetmek için kendi belirleyici gücünün kabul edilmesine olan inancı ve duyduğu istektir. Bu bağlamda ideolojinin başka bir araçsallığı olan toplumun siyasi iktidara itaatin sağlanması için bireylere davranışsal ve düşünsel standartlar dünyası sunuma ile

karşılaşılır. Bu dünya ile bireylerle devletin çıkar ve amaçları örtüştürülerek bireyin siyasi iktidara yabancılaşması önlenir. Bireyler, bu anlam ve davranışlar dünyası içerisinde toplumla uyumlulaştırılırken siyasi iktidarın davranışları da kendi dünyasında meşru hale gelmiş olur. Bu yönüyle bakıldığı zaman ideoloji, önemli toplumsal ayrışmanın ortaya çıkmaya başladığı modern toplumun kendini bir yaşam alanı bulma çabasıdır (Sigmund, 1967).

İdeolojik devlet, insanların statükoya uymalarını sağlamak amacıyla ideolojik egemenlik, evrenin anlamlarını bireylere öğretmek için öğretici, insanların bunlara boyun eğmesini sağlamak için zorunlu öğretim, öğretenin mevcut dünya görüşü dışında anlamlandırmaması ve yorumlamaması için disipline ihtiyaç duymaktadır. Eğitim bu fonksiyonların bir bütün olarak gerçekleşmesi için üretilmiş bir düzenek haline getirilerek bireylerin siyasi iktidarların belirlemiş olduğu amaç ve alan çerçevesinde üretilmesini ister (Mardin, 1976; akt: Çetin, 2001).

Althusser (1991), siyasi iktidarın varlığını sürdürebilmesi için baskı unsurlarına ve ideolojik aygıtlara sahip olduğunu ve bu ideolojik aygıtları yoğun bir biçimde kullandığını ifade eder. Devlet, ideolojik ve baskı aygıtlarına dayanarak varlığını sürdürmektedir. Devletin sahip olduğu baskı aygıtları, açık güç kullanma ya da zorlamanın bulunduğu alanlarda işleyen, polis, ordu, mahkeme ve hukuk gibi kurumlardır. Devletin ideolojik aygıtları ise din, aile ve eğitim gibi alanlarda siyasi iktidarın onaylanmasını devam ettiren kurumlardır. Bu alanlar içinde bireyler kimlik kazanır ve devletin egemenliği altına alınır (akt: Çetin, 2001).

Devlet, eğitim kurumları ile toplumu kendi ideolojik ilkeleri doğrultusunda eğitir, kodlar ve kendi ideolojik fonlarından kaynaklanan dili, simge ve sembolleri topluma yayar. Eğitim, siyasal ve toplumsal kontrol mekanizması olarak modern devlet ile birlikte etkin bir alana hakim olmaktadır. Modern devletin egemenlik, ulus yaratma ve güçlü iktidar ilkeleri eğitimi bu ilkelerin hayata geçirilmesi için bir alan olarak görür. Bundan dolayı eğitim, toplumsal ve siyasal kabulün, kişilik gelişiminin, statülerin ve birey olmanın bir yolu olarak siyasi iktidar tarafından toplumsal alana dayatılan zorunlulukların başında gelir. Eğitim, Nietzsche'ye göre "*terbiye olmakla, emir altına girmekle, itaat etmekle ve dahası hizmetkarlıkla başlar ve bunu hedefler.*" (Nietzsche, 1991, 89). Eğitim yanında eğitim kurumlarının da önemli bir işlevi vardır. Rousseau'nun belirttiği gibi eğitim kurumları, en önemli toplumsal kurumlardır ve bireyleri doğadan ayıran, ona izafi bir varlık sunmak için mutlak varlığına kaldırması ve ben kavramını toplum içerisine transfer etmesini öğreten kurumlardır. Böylece her bir

parça, artık kendisinin olduğuna değil birliğin bir parçası olduğuna ve bütünün ortaya çıkabilmesi için ancak bir organ olabileceğine inanır (Rousseau, 1966; akt: Çetin, 2001).

Eğitim, siyasi iktidarın iletişim problemlerini çözmede katkıda bulunarak toplumun içerisinde ortak bir iletişim sistemini geliştirir. Toland (1998) bunu, taşıma fonksiyonlarını kavramsallaştırma, yeniden yapılandırma ve harekete geçirme, temsil etme ve nesneleştirme aşamalarından geçerek yeni bir iletişim sistemi kurulması olarak ifade eder. O'na göre,

“Siyasal sistem ve birey arasındaki bu eğitim ilişkisi üç aşama ile gerçekleştirilir. Birinci aşama harekete geçirmedir. Bu aşamada bireyler devletin çıkarları ve kendi ihtiyaçları arasında sosyal gerçeklik içinde yeniden tanımlanır. İkinci aşama yeniden yapılandırmadır; siyasi sistemin işler hale getirilmesi ile bireylerin bu işleyişe uyumlulaştırılması, kurumsallaştırılmış düzen içerisinde yeni kimlik ve ilişki ağı yaratılır. Üçüncü aşama ise taşımadır. Bu aşamada siyasi sistemin korunması ve devam ettirilmesi amacıyla ritüeller, mitler, idoller ve kahramanlardan oluşan bir sembolik evren oluşturulur. Bu üç aşama, üç farklı fonksiyonu da beraberinde getirir. Kavramsallaştırma ile toplumsal birlik, bütünlük ve uyumu sağlamak ve geliştirmek için ortak bir dil yaratılır. Nesnelleştirme ile yeni rejimin kavramları ve gerçekliğine uygun bir yapılanma içinde bireylerin sisteme katılımı ve uyumu sağlanır. Temsil ile değişen şartları da göze alarak toplumsal, sembolik bir iletişim düzeni oluşturulur.” (Toland, 1988; 115).

Bu söz konusu düzeni kuracak ve devamını sağlayacak olan güç yine toplumsal alan içerisinde elde edilecektir. Bu bağlamda çocuk ve gençler, hem üzerine kurulacak siyasi iktidarın devamını sağlayacak bir teminat, hem de ideolojinin gücü ve enerjisini sağlayan kişiler olarak eğitilir. Bu durum, aslına bakılırsa toplumun bütün olarak siyasi iktidarın propaganda süreci içerisinde ele alınmış olunur. Bu süreç ile her aşamada toplum bilinçlendirilir, kendi siyasi bilincine göre eğitilir. Sürecin esası, tüm gerçeğin tanımlanması, belirlenmesi ve düzenlenmesi yetkisinin öğreticilere ait olduğu düşüncesidir. Böylece, siyasi iktidarlar, kendi ideolojilerini doğumdan ölüme kadar toplumun düşünce hayatı ve eylem dünyası üzerine, siyasi iktidarın buyurgan, hiyerarşik ve disiplinli öğretisi olarak kurarlar. Süreç sonunda bireyler siyasi iktidar ve iktidarın ideolojisinden bağımsız olarak düşünebilme, karar verebilme ve hareket edebilme gücü ve olanakları ellerinden alınmış olur (Çelik, 2001). Bunun için de öğrencilere verilecek olan bilginin içeriğinin seçilmesi önem taşımaktadır.

Bilgi iktidarın aracıdır ve iktidarı güçlendirmek ve beslemek için işler. Bundan dolayı her iktidar arayışıyla beraber bilginin araç olma durumu da artar. Bilgiye duyulan

ihtiyaç iktidara duyulan elde etme tutkusunun artma derecesini bağlı olarak artış gösterir. Siyasi iktidarlar bilginin egemeni ve efendisi olmak ister ve bilgiyi hizmetinde tutmak adına bilginin bir kısmını devamlı surette kendi kontrolü altında tutmak ister. Böylece bilgi bir moral güç olmaktan çıkarak iktidarın gücü şekline dönüşür (Nietzsche, 1991). Bilgi hiyerarşik bir yapıya sahiptir ve bu hiyerarşik yapının en üst katmanında devlet yer alır. Bilgi, insanı tanıma, onu düzenleme, dönüştürme ve manipüle etme aracıdır. Bundan dolayı tüm bilginin aktarılması ve uygulanması süreçleri iktidar ile belirlenir ve buna göre şekillenir. Bilginin egemen olması, bir bağlamda iktidarın egemen olması demektir. Bu durumu Foucault şöyle açıklamaktadır:

“Hiçbir bilgi kendi içinde bir iktidar formu, bir iktidar fonksiyonu ve diğer iktidar formlarına bağlı bulunan bir iletişim, kayıt, insanları toplayıp kontrol etme ve kendi sistemini yayma düzeni olmaksızın şekillenemez, varlığını devam ettiremez. Hiçbir iktidar da bilginin üretimi, düzenlenmesi, dağıtımı ve alıkonması olmaksızın uygulanamaz, gerçekleşemez.” (Foucault, 1980; 131).

Eğitim sürecinde, siyasi kültürün tüm öğeleriyle beraber çok küçük yaşlardan itibaren toplumdaki bireylere aktarılır. Bu aynı zamanda eğitim aracılığıyla toplumun tüm kesimlerine nüfus etme olayıdır. Siyasi iktidarlar, ideolojisi, sembolleri, ritüelleri, korkuları ve sloganları ile yoğun bir propaganda yaparak toplumdaki bireylerin dünyasına egemen hale gelir. Eğitim aracılığı ile toplumsal itaat, bir bütün olarak ortak değer ve ilkeler etrafında siyasi iktidarla beraber meşrulaştırır. Bu süreç içerisinde bireylere verilen eğitimin içeriğinde neyin iyi veya kötü olduğu, hangi davranışın doğru, hangi davranışın doğru olmadığı üretilerek toplumsallaşma sağlanmış olur. Böylece bireyler hem siyasal hem de toplumsal olarak hangi yargı ölçütlerine bağlı kalması gerektiğini öğrenirler (Bourricaud, 1987).

Platon, devletin çocuk yaşta devşirilen bireylerin sıkı bir yasaklar dünyası içinde eğitilerek devlete karşı koruyucu, uslu, akıllı ve sadık insanların yetiştirilmesi öngörüldüğünü belirtir (Platon, 1995). Hegel de eğitimin birey ile devletin özdeşleşmesine kadar giden bir süreç olduğunu ifade etmektedir. O'na göre birey sadece devletle bilinçli bir varlık olabilir. Eğitimin amacı, bireyleri bu öznel yapıdan kurtararak devletin içinde bireylere nesnel bir yapı kazandırmaktır. Birey, sahip olduğu tüm değerleri devlet sayesinde erişir. Onun gerçekliği ancak bu şekilde bir biçim kazanmış olur. Çünkü tek doğru olan öznel ve genel isteğin birliğidir. Devlet en büyük gerçektir ve toplum onun aletidir. O, bireyleri birbirine bağlayan kutsal bir varlıktır. Dolayısıyla verilecek eğitimin belli bir disiplin anlayışı içerisinde verilmesi gerekir (Çetin, 2001).

Weber, eğitim ve disiplini askeri bir disiplin anlayışının modern uzantısı olarak ele almış ve eğitimi ve eğitim ile sağlanan disiplinin amacını siyasi iktidarların eylemlerine meşruiyet kazandırmak, çok sayıda insanın aynı ilkeler doğrultusunda ve şartlar altında toplumun itaatini sağlamak, yönetilenlere karşı yönetenlerin üstünlüklerini korumak, statüko ve kurallara boyun eğmek, yöneticilere itaat etmek, tekdüze olan alışkanlıklar yaratmak, kitleleri bütünlük ve birlik psikolojisi altında koşullandırmadaki ortak dava ve ortak bir amaç planlayarak bunu bir hayat unsuruna bağlamak, toplumsal görev ve sorumluluklar geliştirmek ve toplum içinde uyumlu hale getirilmiş insanların bütünleşmesini sağlamak şeklinde sıralanmaktadır (Weber, 1993; akt: Çetin, 2001).

Bu yakın ilişkiyi Platon'dan beri hangi politik sistemin en adil sistemi olduğunu, insanların birlikte nasıl ve hangi ilkelere göre yaşamaları gerektiği ve ya hangi toplumun en iyi toplum şekli olduğu gibi sorularla meşgul olmak destekler (Cevizci, 2010). Bu durumda siyaset ve toplum felsefesi ideal bir toplum düzeni tasarlayabilir çünkü eğitimin politik açıdan büyük bir gücü vardır (Aleman, 2009). Bu yüzden eğitim felsefesinin en önemli görevlerinden biri; toplumun eğitim pratiklerine, faaliyetlerine yön veren sosyal ideallerle ilgili düşünüp onlar üzerine sorular oluşturmaktır. (Higgins, Kramarsky ve Mackler, 2005).

Eleştirel pedagoji anlayışı eğitimin tamamen politik bir güç olduğunu savunur ve eğitimi toplumdaki politik, sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarla ilişkilendirir (Yıldırım, 2010). Toplumlara etkileme gücüne sahip olan eğitim bir toplumun sosyal ideallerini bütün olarak işler. Freire (2013), okulun aileler, iş dünyası ve toplum tarafından kullanılan ve toplumdaki hakim değerlerin dayatılmasında bir araç olduğunu söyler. Eğitimin politik yönünün yok sayılmayacağını, eğitimin yansız ve salt insanın yararına olmasının imkan dahilinde olmadığını savunan Freire, eğitimsel karşılığı olmayan bir politikanın da var olamayacağını söyler. Freire'e göre eğitim politik bilinci oluşturan tamamıyla yanlı bir faaliyet olup politik ve ideolojik bir araçtır. Politik boyutu itibari ile eğitimin; toplumun ahengine katkı sağlayan ve toplumu ya da toplumdaki egemen değerleri eleştiren ve irdeleyen bir yönü vardır. Var olan değerleri koruyan ya da eleştiren, iki geleneğin de köklerinin Platon'a uzanır. Huzur içinde yaşayan vatandaşlardan oluşan bir düzende toplumsal ihtiyaçların karşılanması Platon tarafından eğitimin muhafaza edici misyonuyla özdeşleşirken sosyal normlara karşı çıkan, var olan ilke ve değerlere alternatif oluşturan ve mevcut durumu eleştiren misyon Sokrates ile özdeşleşir Freire, 2013).

Şirin'e göre de devlet, bireylerin bir arada, örgütlü ve düzenli bir biçimde yaşamalarını sağlayan politik bir oluşumdur. Devletlerin yapısı, işleyişlerinin kurgulandığı toplumların yapısı ve özelliklerine göre değişiklik gösterir. Ancak bir devletin yapısı nasıl kurgulanırsa kurgulansın devletin politik bir sistem olduğu değişmez bir gerçektir. Devlet, toplumu düzen içinde tutan ve söz konusu düzeni koruyan, birleştiricilikte belirleyici olan, dünya görüşüyle toplumsal bütünlük sağlayan iktidarın alanıdır. Devlet, en üst düzey toplumsal politik örgütlenme biçimidir ve toplum içerisinde yaşayan bireylerin ilişkilerini düzenler (Şirin, 2015).

Yönetilen ve yöneticilerin devlete karşı olan bağlılığının güçlendirilmesi ve geliştirilmesi devletin devamlılığının sağlanmasında bir zorunluluktur. Bu bilincin oluşmasında ve toplum içerisinde yaygınlaşmasında kültürel politikalar ve özellikle de eğitim ön plana çıkar.

Dünya tarihine bakıldığında devletlerin yönetiminde olan iktidarların örgütlenme biçimleri kilise devleti, imparatorluk, feodal devlet, şehir devleti veya ulus devlet şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Dursun (2004)'e göre politik örgütlenme biçimleri ile bakıldığında devletleri birleşik devlet ve tekçi devlet olarak sınıflandırmak mümkündür.

Birleşik devlet, iktidarların tek bir merkezde toplandığı, diğer bir ifadeyle birden fazla otorite merkezinin, birden çok hükümetin ve anayasanın bulunduğu devlet modelidir. Birleşik devletler federal devlet olarak da anılmaktadır. Dünyadaki federal devletlere Pakistan, Belçika, Rusya Federasyonu, Federal Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri örnek olarak gösterilebilir (Dursun, 2004).

Tekçi devlet ise üniter devlet yapısına sahip olan devletler olarak ifade edilebilir. Bu devlet modelinde tüm bireyler tek bir otoritenin idaresi altındadır. Bu tür devletlerde devletin tek bir hükümeti ve tek bir anayasası vardır. Yunanistan, Fransa ve Türkiye tekçi devlet biçimine örnek olarak gösterilebilir (Dursun, 2004).

Hukukun üstünlüğü ilkesi hukuk devletlerinde en önemli ülkelerin başında gelmektedir. Çünkü hukuk devleti aynı zamanda anayasal devlet anlamına gelir. Hukukun üstünlüğü idari ve siyasi otoritenin önceden belirlenmiş olan kurallara bağlı biçimlere uygun şekilde etkinliklerini hayata geçirmesi anlamını taşır. Hukuk devletinde, her birey hukuk önünde eşit haklara sahiptir ve tüm vatandaşlar hukuksal anlamda güvence altında olurlar.

Günümüz eğitim kurumları bağlamında devlet, eğitim kurumlarını etkileyen diğer tüm etkenlerden daha fazla söz sahibidir. Devletler eğitim sistemine özel bir önem

verir ve eğitim faaliyetlerini yakından takip etmek ister. Devlet, eğitim sistemi içerisinde yapılandırılmış olan yaygın ve örgün eğitim örgütleri ile eğitim öğretim sürecinde yer alan etkinlik ve faaliyetleri izler ve bunları kontrol eder. Devletin bunu istemesinin nedeni, eğitim etkinliklerinin diğer bir ifadeyle eğitim öğretim kazanımlarının toplum ve birey üzerindeki tahmininin ötesinde değişiklikler meydana getirebilme olasılığına sahip olması biçiminde ifade edilebilir (Şirin, 2015).

Eğitim sistemleri devletin önemli bir parçası konumundadır. Eğitim sistemi içerisinde yer alan ilköğretim döneminde ayrıca kritik bir öneme sahiptir. Yüksel, bireyin yaşam boyu öğrenmesi ve gelişmesinde, vatandaşların yaşam standartlarının yükselmesinde, toplumun istikrara kavuşmasında ve kültürel devamlılığın sağlanmasında ilköğretimi temel bir eğitim aşaması olarak görmektedir. Diğer bir taraftan da ilköğretimin eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olmasının sebebi ilköğretimin parasız ve zorunlu olmasının yanında bireylerin ilköğretimden sonra devam edememe durumunun varlığı olarak ifade edilebilir (Şirin, 2015).

Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında demokrasinin vazgeçilmez ögesi olan siyasi partiler hem iktidarda bulunanlar hem de muhalefet kanadında bulunanlar eğitim veren kurumları her zaman kendi siyasi amaçlarını gerçekleştirmekte araç olarak kullanırlar. Türk eğitim tarihinde, eğitimin güncel siyasi ilişkilerle iç içe olduğu dönemlerde ortaya çıkan sonuçlar günümüzü hala etkilemektedir. Siyasi iktidar ve hükümetler ile öğretmenlerin yer aldığı örgütler ile ilişki içerisinde bulunması doğal bir durum olmasına rağmen ülkemizde siyasi iktidarlar ve hükümetler kendilerini yakın gördükleri öğretmen örgütleri ile etkileşimde bulunmakta, diğer öğretmen örgütlerini ise yok kabul ederler. Bundan dolayı bazı öğretmenler, her zaman siyasi iktidarın haksız ve yanlış işlemleriyle karşı karşıya kalmışlardır (Akyüz, 2018).

Devletin en önemli görevlerinden biri de toplumun ahlaki tutumlarını ve kültürel düzeylerini yükseltmektir. Bu görevleri en iyi biçimde gerçekleştirebilmek için en önemli kurum eğitimin formal şekli olarak okuldur. Devlet yönetimindeki gruplar halkın kendilerini seçme sebeplerine ters düşmeyecek şekilde yaptırımlarda bulunurlar. Kendi ideolojilerine ve çıkarlarına uygun yeni bir medeniyet kurmak isteyen devlet, kendisini bir eğitimci konumuna getirmelidir. Devlet, sahip olduğu veya yeni oluşturduğu yapıya taraftar kazanmak, halkın bilincini bu doğrultuda değiştirmek ve halkı modern üretim koşullarına uyum sağlaması gibi aşamalar birer eğitsel süreçtir. Bundan dolayı okul, devletin toplumun şekil almasında önemli bir araç vazifesi görmektedir. Devletin uygulamakta olduğu eğitim sistemi sadece bireylerin ihtiyaçlarını

karşılama aynı zamanda öğretim programlarının düzenlenmesi ve buna bağlı olarak sınavların uygulanması ile sosyal devlet düzeninin karşılanması da sağlar. Bu bağlamda bakıldığında eğitim devletin sosyal denetim aracı konumundadır (Güven, 2000).

Eğitim kurumları aracılığı ile devletler kendi siyasi varlıkları ve politikalarını meşru hale getirmeye çalışırlar. Bunun yanında devlet toplumun amaçlarının ekonomik, sosyal ve siyasal ihtiyaçlarının karşılanması için de vardır. Bu ihtiyaçların hayata geçirilebilmesi için devletlerin bir yaptırım gücüne sahip olmaları gerekir. Bundan dolayı bir sistem olarak ortaya çıkan devlet yapısı toplumsal, sosyal, askeri ve ekonomik birçok alanda örgütlenme içerisinde bulunur. Bu örgütlenme hiyerarşisinde eğitim sistemi alt sistem olarak devletin sistemleri içerisinde yer alan ve amaçları olan bir örgüttür (Topçu, 2014).

Burada devlet sisteminde eğitim nasıl bir yönetimle şekilleneceği sorusu akla gelmektedir. Devletin yönetim biçiminin demokrasi, oligarşi veya monarşi olması eğitim sisteminin işleyiş ve yapısını belirler. Devletler siyasal sistemlerin kurumlarının amaçlarını kendilerine siyasal, ekonomik ve ideolojik bir güç sağlayacak biçimde düzenlerler (Gökçe, 2005). Okul devletin ideolojik, ekonomik ve siyasal erklerinin varlığını sürdürebilmesi için devlet gücünün devamlılığını sağlayan bir unsurdur. Bu bağlamda toplumsal bir sistem olarak okullar devletin kendi istediği amaçların gerçekleştirilmesinde bir araç durumundadır.

Topçu (2014)'e göre bir toplumun ulus haline gelmesi, vatandaşların vatanını seven birer birey haline gelecek yurttaşlar haline dönüştürülmesi kısa bir zaman içerisinde gerçekleşmez. Bireylerde yurttaşlık bilincinin oluşması da yalnızca yasalar ile de sağlanmaz. Bundan dolayı toplum içerisinde yer alan tüm bireylerin çocuk yaştan itibaren bu amaçlar doğrultusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Eğitimin devlet eliyle ve devlet tarafından verilmesi gerektiğini ifade eden Rousseau 'ya göre eğitim, bireyleri ulusal bir biçim vermeli, insanların beğeni ve düşüncelerini yönlendirmeli ve böylelikle toplumda yer alan her birey tutku ve sevgi ile vatansever olması sağlanmalıdır. Bu bağlamda hükümetin belirlediği eğitim politikaları doğrultusunda verilen eğitim aynı zamanda halkçı yönetimin temel ilkelerinden bir tanesidir

Toplumların tarihinde eğitimin politik bir unsur olarak ele alınması ve eğitim politikalarının uygulanması, ulus devletlerin gelişmesiyle birlikte önem kazanmıştır. Günümüz çağında eğitim, bir devlet politikası olarak planlanır ve uygulanır. Hemen hemen tüm ülkelerde eğitim, özelleşmenin gündeme gelmesiyle beraber ağırlıklı olarak

devlet tarafından sunulan bir hizmet alanı olarak görünür Politikalar, uygulamalara ve bir konuda karar vermeye rehberlik eden planlardır. Politika hem kurumsal hem de bireysel açılardan ele alınabilir. Bireylerin geleceğe dönük olarak bir takım bireysel politika ve planları olmasının yanında devlet yönetimini ele geçirmiş hükümetlerin, bakanlıkların, işletmeler ve okullarında da bazı politikaları vardır. Politika oluşturma süreci, bir konu ile ilgili olarak önceliklerin ve alternatiflerin belirlenmesi ve bunların arasından bir tercihte bulunulmasıdır. Karar verme sürecinde olduğu gibi politika oluşturma sürecinde de yine politikaların konusu belirlenir, birtakım politikalar oluşturulur, oluşturulan politikalar arasından karar verilir, karar verilen politika uygulanır ve uygulamanın sonucu değerlendirilir. Bu bağlamda politikalar, belirlenen amaçlara ulaşmak için izlenecek yol dur. Politikayı uygulama ve oluşturma süreci dinamik bir süreçtir. Belirlenen ve uygulanan politikalar zaman içerisinde değerlendirilir ve yeniden düzenlenir (Şişman, 2014).

Dilimizde politika yerine siyaset sözcüğü de kullanılır. Siyaset kavramı halk dilinde belirlenen amaca ulaşmak için karşıdaki bireylerin duygularını okşamak, aralarında var olan uyumsuzlıklardan veya zayıf noktalarından yararlanarak işlerini yürütme, işbirlik ve manevra yapma yeteneği anlamlarına gelmektedir. Kavram olarak politika çıkar ve düşünce farklılıkları dolayısıyla çatışma olgusunu da içinde barındırır. Politikadaki amaç örgütün işlemede süreklilik, bütünlük, tutarlılık ve kararlılık sağlanmasıdır. Özellikle sürtüşme ve çatışmalardan kaçınarak gelecek için planlanan eylemleri başarmaktır. Bu bağlamda eğitimin özel yönlerine de dikkat çekmek gerekir. Üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelen ve topluma giden insan olma özelliği eğitim girişiminin en önemli özelliğidir. Böylelikle eğitimde bireyin sahip olduğu boyut kurum boyutundan daha duyarlı bir hale gelmekte, eğitimin informal olarak gerçekleşen kısmı formal olarak gerçekleşen kısımdan daha önemli hale gelmektedir. Diğer taraftan eğitim örgütleri çok boyutludur ve eğitim çok yönlü bir girişimdir. Bu özelliği bakımından, çelişen gruplar ve çeşitli grupların gereksinimlerini doyuran politikaların hayata geçirilmesi ve bu politikaların uygulanması gerekmektedir. Ekonomik ve toplumsal bir girişim olduğu kadar aynı zamanda politik olan eğitim, özellikle de düzenli grupları da etkilemeyi ister. Böylelikle eğitimin politikası ve amaçlarını kendi dünya anlayışları çerçevesi içerisine sokmaya çalışırlar. Eğitim bağlamında günümüzün en çok gereksinim duyulan konularından bir tanesi de kararlı bir eğitim politikasının olmasıdır. Diğer toplumsal hizmet alanlarından eğitimi ayıran özelliği eğitimin uzun vadeli bir çalışma olmasıdır. Dolayısıyla bugün herhangi bir siyasi oluşumun ektiği

fidan, meyvesini hangi siyasi gücün ne zaman toplayacağı belli değildir. Eğitimin gündelik siyasi tartışmaların üzerinde, kamunun yararı ile tutarlı biçimde düzenlenmesi zorunludur. Düzenlenen ve hayata geçirilmesi planlanan eğitim politikalarının saptanması için başvurulması gereken temel ölçüt bilimsellik olmalıdır. Siyasal partilere bireyler aile geleneği, yerel özellikler, dinsel ve inançsal tercihleri, sosyal ve ekonomik politik programlar, partinin ilke ve görüşlerine katılma ve lidere bağlılık gibi farklı etkenlerden dolayı katılma eğilimi gösterir (Aydın, 2015; Kışlalı, 2016). Demokrasilerde siyasi partiler eğitimden ekonomiye değişik alanlardaki uygulayacakları ilkeleri, nasıl bir yönetim uygulayacaklarını, strateji ve yöntemlerinin neler olacağı, neler yapacakları ile ilgili programlarını ve bildirelerini değişik metinler ile farklı medya araçlarını kullanarak kamuoyuna bildirirler. Demokratik toplumlar içerisinde yönetimi elinde bulunduran iktidar partilerinin yanında diğer partiler de nasıl bir eğitim sistemini getirecekleri ve hangi uygulamaları hayata geçirecekleri ile ilgili bilgileri açıklamak zorundadırlar. Partilerin sahip oldukları programlar ile seçim beyannameleri bu bağlamda en bağlayıcı metinler konumundadır. Diğer bir ifade ile demokratik toplumlarda farklı siyasi çizgilere göre verilecek eğitimin ne tarafa yönetileceği, hangi modelin baz alınarak eğitimin uygulanacağı formal olarak partilerin programları ve beyannameleri ile açıklanır. Bu bağlamda partiler nasıl bir eğitimin verilmesini amaçladıkları, ülkede uygulanan eğitim politikaları bağlamında ne yapmak istedikleri kamunun yönetilmesi ve siyasi pratiklik açısından önemlidir. Beyanname ve programlar bu bağlamda kapsayıcı ve resmi nitelik taşımaktadır. Beyannameler kamuoyunun ve siyasi partilerin izleyicileri ve etkileyicileri bakımından önemlidir (Şafak, 2007; Dinçer, 2006; Çelik, 2003). Partilerin beyannameleri, programları ve kitle iletişim araçları ile verilen mesajlar kamuoyunun kararlarını ve tercihlerini etkileme gücüne sahiptir (Aziz, 2017; Terkan, 2010). Buna ek olarak partiler beyanname yoluyla ideolojilerini, programlarını televizyon, radyo, bülten, bildirge gibi farklı dokümanlar ve medya araçları ile kamuoyu ile paylaşır (Erkılıç ve Dilbaz, 2017).

Ülkelerin kalkınması açısından eğitimin ne kadar önemli olduğu tartışmasız bir gerçektir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle halkın eğitim seviyesi arasında bir ilişki vardır. Bundan dolayı ülkenin kalkınma hedeflerinin istenilen düzeyde gerçekleştirilmesi için eğitilmiş ve eğitimin önemli olduğuna inanan vatandaş sayısını arttırmak gerekir. Eğitim seviyesi yüksek olan toplumlarda istikrarlı bir kültürel, siyasal, sosyal ve ekonomik gelişme görülür. Yalnızca gücü elinde bulunduranlar değil, tüm bireylerin daha nitelikli bir hayat sürdüğü özgürlükçü, eşitlikçi, demokrasi mantığının

iyi yerleştiği, kişilere daha çok hak ve özgürlük tanındığı, huzur ve barış ortamlarının sağlandı ve refah seviyesi yüksek bir topluluk söz konusudur (Tok, 2012).

Çetin (2001)'e göre siyasal sistemler ile eğitim arasında doğrudan ve sıkı bir ilişki vardır. Eğitim, devletin temel ilkelerini, gücünü ve varlığını toplumdaki yaşayan bireylere kabul ettirebilmek adına kullandıkları en etkili ideolojik araçlardan bir tanesidir. Devlet, toplumsal düzeni, ideolojik amaçlarını ve ilkeleri çerçevesinde tekrardan kurmak adına eğitim sistemini ve eğitim sistemi içerisinde yer alan eğitim kurumlarının kullanır (Çetin, 2003).

Bir taraftan toplumun ve bireyin eğitim alanındaki ihtiyaçlarını karşılarken, diğer taraftan ideolojik sistemin ve devletin geleceğini garanti altına alacak şekilde bireyleri ve grupları eğitir (Şirin, 2008).

Eğitimin temel amacının bireylerin davranışlarını istendik yönde değiştirmek olduğu düşünüldüğünde hedef kitlenin tüm vatandaşlar ve kesimler olduğu görülecektir. Bundan dolayı eğitim, siyasi partilerin iktidarda veyahut muhalefette yer almalarına bakılmaksızın tüm siyasi partilerin önemle üzerinde durduğu bir çalışma alanıdır (Pektaş, 1997).

Kışlalı (2016)'ya göre iktidarı ele geçirmek amacı olan siyasi partilerin benimsedikleri ideoloji ve görüşler doğrultusunda ülkeyi yönetmek, toplumu şekillendirmek, halkın adına iktidarı kullanma hakkını elde etmektir. Siyasi partiler iktidara gelmeleriyle birlikte kendi çıkar ve görüşlerini gerçekleştirirler. Ayrıca topluma bir kimlik kazandırır, kitleleri bilinçlendirir ve eğitirler. Bu siyasi partilerin evrensel nitelikteki bir işlevidir. Siyasi partiler iktidarda kaldıkları dönem boyunca ülkenin kültürel, toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısının değişmesinde, etkisinin sadece içinde bulunduğu dönemde değil çok daha uzun bir zamanı kapsayacak izler bırakır (Kışlalı, 2016). Gutek (1988) eğitim sisteminin biçimlendirilmesinde ideolojilerin önemli bir rolü olduğunu, iktidarı yönetme hakkını elinde bulunduran siyasalların eğitimin ve kurumların üzerinde doğrudan bir etkisinin var olduğunu, bu siyasal grupların benimsediği ideolojilerin, eğitim beklentilerini, amaç ve sonuçlarını, öğrenci ve öğretmen davranışlarına kadar biçimlendirdiğini ifade eder (Gutek, 2006).

Otoriter veya demokratik tüm siyasal sistemlerde ülke yönetiminde bulunan liderler veya kadrolar genel itibarıyla siyasi partilerin içinden çıkar (Kapani, 2004). Siyasi partiler kendi amaçları doğrultusunda ilkelerini ve programlarını belirlerler. Bu ilke ve programlarını halka sunarlar. Halk, kendi görüşlerini birebir taşıyan veya bu

görüşlere en yakın bulunan siyasi partiyi tercih ederek kendi yetkilerini bu partilere devre derler. Diğer bir ifadeyle kendi beklentilerini yerine getirmesi için siyasetçileri görevlendirirler. İktidarı ele geçiren siyasi partiler, taşıdıkları düşünce yapılarını ve programlarını ülkede uygulamaya koyarlar (Tok, 2012). Freire (2003)'e göre birçok siyasi ve eğitim planının başarısız olmasında bu planları hazırlayanların onları kendi görüşlerine göre tasarlanmış olmaları ve programın doğrudan etkisinde olan bireyleri hiç hesaba katmamış olmalarıdır. Halkın sahip olduğu dünya görüşüne saygı duymayan bir siyasi eylem veya eğitim programından olumlu sonuçlar elde edilemez (Freire, 2013).

Türkiye'de iktidarı elinde bulunduran siyasi partiler parti programlarında yer alan eğitim politikalarını milli eğitim bakanlığı aracılığı ile hayata geçirirler. Bunun yanında yerel yönetimler planlamaları içerisinde oluşturdukları hizmet birimleri ile ağırlıklı bir biçimde bağlı oldukları siyasi partinin programlarını temel alarak bir hizmet politikası ile yasal düzenleme çerçevesinde bu belirledikleri hizmetleri yürütür (Pektaş, 1997).

Belirlenen hizmet politikalarının eğitim sisteminde hayata geçirilebilmesi için öncelikle yasal düzenlemelerin yapılması gerekir. Daha sonra gerekli olan altyapılar düzenlenerek amacın gerçekleştirilmesi için uygun hale getirilir (Tok, 2012). Eğitimin planlaması ve eğitim hizmetlerinin ülkenin sahip olduğu yönetim biçimi ve siyasal sistemlere göre farklılık göstermektedir. Her siyasi görüş, kendi sahip olduğu değerleri gelecek nesillere aktarmak isterler ve hiçbir siyasi düşünce kendi anlayışlarına düşman olacak bireyler yetiştirmek istemezler (Şişman, 2006). Bundan dolayı devleti yönetme gücünü elinde bulunduran siyasi iktidarların kendi anlayışlarına göre düzenledikleri eğitim politikaları toplumun sahip olduğu değer yarıklarının zaman içinde değişmesine neden olurlar. Yeni kuşaklar ve toplumun kalan tüm kesiminin bakış açıları, karşılaştıkları problemleri algılama biçimleri eğitim anlayışları ile doğru orantılıdır. Bundan dolayı siyasi partilerin eğitim politikalarını kendi anlayışlarına göre düzenlemesi bir anlamda toplumun gelecekteki siyasi tercihlerini de garanti altına almış olur. Bundan dolayı ülke yönetimini siyasi partiler tarafından belirlenen politikacılara emanet eden bireylerin, siyasi tercihlerini yaparken kültürel, ekonomik, ideolojik görüşleri ile benzerlik göstermesinin yanında siyasi partilerin eğitime ilişkin bakış açılarının da değerlendirmesi gerekmektedir (Tok, 2012).

Ülkemizde Milli Eğitim Süreci

Gelişmiş olan ülkelerde eğitim politikaları ile ilgili analizler yapmak başlı başına bir çalışma alanı durumundadır. Eğitim politikaları eğitim sistemi ve bu sistem içerisinde yer alan okulların yönetimi ile ilgili belirlenen yasa, ilke ve kurallar bütünüdür. Eğitim politikalarının başlayacak konuları ise, öğrenci ne kazandırılacak temel değerler, eğitim öncelikleri, öğretim yöntemleri, eğitim programları, öğretmenlerin yetiştirilmesi, istihdam edilmesi ve maaşları, özelleşme, bireylerin okul tercihleri, sınıf ve okulların büyüklüğü, kurumların altyapı yatırımları ve öğrencilerin mezun olması için yerine getirilmesi gereken temel gereklilikler olarak sınıflandırılabilir. Kısaca eğitim ile ilgili politikalar, yasa ve yönetmelik oluşturma, uygulama ve işleyişi düzenleme, eğitim hizmetlerinin vatandaşa sunulması ve dağıtılması ile ilişkilidir. Bu politikalarda, okul, bölge, hükümet ve devlet söz konusu olabilir. Günümüzde eğitim, toplumsal bir kurum olarak değerlendirilmekte ve temel eğitim devletin tüm bireylerini parasız sunmak zorunda olduğu bir görev olarak kabul edilir. Geçmiş dönemlerde örgün eğitim, bugünkü kadar verilmesi gerekli olan bir hizmet alanı olarak algılanmıyordu. Ancak ulus devlet anlayışının ortaya çıkmasıyla beraber eğitim devletin temel işlevi arasında yer aldı ve tüm yurttaşlar için temel eğitim zorunlu hale getirildi (Şişman, 2014). Eğitim hizmetlerinin yönetimi ve planlaması, günümüz ülkelerinin yönetim biçimi ve siyasal sistemlerine göre birbirinden farklılık göstermektedir. Her siyasal sistem ve devlet yönetim anlayışı kendi sahip olduğu değerleri eğitim vasıtasıyla ülkenin gelecek nesillerine kazandırmak ister. Bu bağlamda hiçbir siyasi oluşum kendisine düşman olan bireyler yetiştirmek istemez. Böyle bir durum, devletin ülkenin eğitim hizmetlerini planlamaya ve denetlemeye sevk eder. Eğitim ile ilgili günümüzdeki tartışma konularından bir tanesi de siyasal kurumlar ve devletin kurumları ile eğitim kurumları arasında var olan ilişkidir.

Coğrafyamızdaki eğitimin tarihsel süreçlerine yakından bakacak olursak, 17. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin savaşları kaybetmeye başlaması bunun akabinde toprak kayıpları ve bununla birlikte ekonomik yıpranışın başlaması kötüye gidişin habercisi olmuştur. Kayıpların başladığı bu dönemde Batının üstünlüğünden bahsedilmezken ilk modernleşme çabaları askeri alanda başlatılmıştır. Askeri alanda yapılan reformların olumlu etkileri gözlemlenemeyince reformların daha geniş alanlarda yapılması düşünülmüştür. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim alanında yapılan reformlar askeri alandaki başarısızlıklardan etkilenerek Subay

okullarının açılmasını sağlamıştır. Subay okullarının yanı sıra başka bir askeri başarısızlık olan 1770'te Rusların Osmanlı donanmasını yakması sonucunda yeni bir donanmaya ihtiyaç duyan Osmanlı Devleti hendese ve gemi yapımı için nitelikli insan gücü yetiştirmek amacı ile 1773'te Hendesehane ya da Mühendishane-i Bahrî-i Hümayûn ve 1794'te Mühendishane-i Berrî-i Hümayûn kurulmuştur (Tekeli, 1983). 1825'ten sonra da Mansure Mühendisi adıyla kurmay subay işlevi görececek kişilerin askeri mühendislik okullarında eğitilmeleri sağlanmıştır. 1834'te Mansure Mühendisi'nin bu işlevi farklılaştırılarak Mekteb-i Ulûm-u Harbiye ve Muzika-i Hümayûn kurulmuştur (Tekeli, 1983). Bundan sonra II. Mahmut Dönemi'nde Tıphane-i Âmire ve Mekteb-i Ulûm-ı Harbiye gibi teknik nitelikli yüksek okullar kurulmuş, yeni bir mülkiye bürokrasisi için asgari temel eğitime sahip memurlara duyulan ihtiyaç nedeniyle 1838'de Mekteb-i Maârif-i Adliye ve Mekteb-i Ulûm-i Edebiye diye bilinen okullar açılmıştır (Somel, 2007). Tüm bu oluşumlar ve modernleşmeler askeri alandaki başarısızlıklar sonucu ortaya çıkmıştır (Berkes, 2011).

1839'da Tanzimat Fermanı'nın ilanı, yeni bir dönemi başlatmıştır. Bu dönemde eğitimle alakalı direk bir ilke bulunmamasına rağmen eğitim alanında önemli düzenlemeler getirilmiştir. 1869 tarihli Maârif-i Umûmiye Nizâmnamesi ile sistem içerisinde var olan kökleşmiş problemler nispeten çözülmeye çalışılmıştır. 18. yüzyıl sonlarından başlayan ve eklektik, parçalı bir görüntü sunan Osmanlı eğitiminin modernleşme süreci ilk kez bu nizamname ile tutarlı ve genel bir mahiyete sahip olmuştur (Somel, 2007). Müslüman ve gayrimüslim cemaatlerin kontrolünde olan okullar ilk defa devlet insiyatifi altına girmiştir. (Somel, 2007; Alkan, 2009). Nizamname ile Maârifi Umûmiye Nezâreti'nin denetimine giren okullar, ilköğretim kademesi (Mekteb-i İbtidâiye ve Mekteb-i Rüşdiye), ortaöğretim kademesi (Mekteb-i İdâdiye ve Mekteb-i Sultâniye) ve yükseköğretim kademesi (Darü'l-fünûn) olmak üzere üç kademeye ayrılmıştır (Cicioğlu, 1985). Adı geçen bu okullar kurularak devletin idari ve askeri kadrolarındaki boşlukların doldurulması ve devletin gerileyerek çökmesine engel olmak amaçlanmıştır.

1859'da açılan Mekteb-i Mülkiye ve 1866'da açılan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye adı altında ilk sivil yüksekokullar bu varsayıma somutluk kazandırmıştır. Üniversite kurma çalışmaları başarıya ulaşmamıştır (Zürcher, 2011). Tanzimat zamanı yapılan reformlar ile toplumu ahlaksal olarak eğitmek ön planda tutulmuş bununla birlikte bilimsel olan bilgiler ikinci plana atılmıştır. Deneysel nitelikli bilimler sadece askeri ve sivil meslek okulları için düşünülmüştür (Somel, 2007). 1845'te Yüksek Şûra'da açış

nutkunda Abdülmecit, eğitimin amaçlarını “din ve dünya için gerekli olan din bilgilerini ve yararlı bilimleri (fenleri) yaymak ve halk arasında cahilliği kaldırmak” olarak özetlemiş ve bir Maârif Meşveret Meclisi ya da Şûrası kurulduğunu bildirmiştir. Bu meclisin hazırladığı raporda da aynı görüş paylaşılmıştır: “Her insan için önce kendi dinini öğrenmek, sonra kendisini başkalarının yardımından bağımsız kılacak bir eğitim görerek yararlı bilimleri ve sanatları elde etmek gereklidir.” (Berkes, 2011).

Eğitimin kurumsallaşması adına oldukça önemli bir evre olan II. Abdülhamit Dönemi’nde Maârif-i Umûmiye Nezâreti merkezi bir eğitim bakanlığı olarak yeniden düzenlenmiştir (Alkan, 2009). Abdülhamit Dönemi’nde karşımıza çıkan ve önemli değişiklikler olarak adlandırılan değişimler verilen dini eğitimler sonucunda devlet kadrolarında buradan mezun olan insanların sayısının artması ve bunun akabinde ticarete bu kişilerin söz sahibi olması ve Müslüman kesmin ticaret burjuvasızını oluşturmasıdır (Tekeli, 1983). Özel okulların yanında meslek okulları ve yüksekokullar da açılmış ve eğitimdeki gelişmelerin yaygınlaşması sağlanmıştır. Nitekim bu dönemde, her düzeyde okul sayısında ve okullaşma oranında büyük bir artış yaşanmıştır (Alkan, 2009). Bu dönemde açılan okulların sayısının fazla olması toplum için çok gerekli olup içeriklerin dini ağırlıklı olmasından dolayı atılan adımlar istenilen ölçüde sonuç vermemiştir. II. Abdülhamit, eğitimi mutlak monarşinin kendisini yeniden üretmesini sağlayacak bir kurum olarak görmüş, halifelik gücünün etkisini yitirmemesi aksine halifeliğin diriltilmesi adına İslami yönü güçlü bir nesil yetiştirilmesine önem vermiş, İslami terbiye yönünden güçlü bireylerin yetişmesini istemiştir (Alkan, 2009). İslami terbiye ile yetişen insanların oluşturduğu bir toplumun devletin içinde bulunduğu sıkıntıları aşabilecek nitelikte olduğunu düşünen II. Abdülhamit politikalarına bu ışıktaki şekil vermiştir.

1908’e gelindiğinde ise Jön Türkler’in etkisi ve yürüttükleri mücadeleye sonucunda Kanun-i Esasi yeniden yürürlüğe konularak Meclis-i Mebusan yeni üyeleri ile tekrar çalışmalarına başlamıştır. Fransız Devrimi’nin yaydığı ana ilkelerden ve 19. yüzyılın siyasal akımlarından etkilenen ve Yeni Osmanlı hareketinden farklı olarak bağımsızlık sorunuyla daha ilgili olduğu görülen Jön Türkler, bu dönemde parlamenter bir rejim, imparatorluk toplumu için anayasal bir temel ve siyasal otorite için rasyonel ve yasal bir altyapı talebiyle gelmişlerdir (Göle, 2008). Öncelikle Kanun-i Esasi ile bütün Osmanlı vatandaşları için eğitimin ilk kademesi zorunlu hale getirilmiştir (Kodaman, 1988). II. Meşrutiyet ile birlikte kısmen bir özgürlük ortamı yaratılmış olsa da endişeli gidişat devam etmiş ve sorunların devam etmesi üzerine İttihat ve Terakki

Cemiyeti Türkçülük ideolijisi ile bu sorunların ortadan kalkabileceğini düşünmüştür. Bu düşüncenin ışığında bütün eğitim politikaları düzenlenmiştir. Bu topluluk İslamiyet'e pek sıcak bakmamakta olmasına rağmen toplumu bir arada tutmanın yegane yolunun İslamiyet'e dayanmasından dolayı dini konulardan da yararlanmaya çalışmışlardır. Din ile alakalı derslerin sayıları indirgenmiş ve din ağırlıklı eğitim sisteminden uzaklaşmıştır (Alkan, 2009). II. Meşrutiyet zamanında ilk defa kız okulları açılmış bununla birlikte daha önce hayata geçirilemeyen okullar açılarak zorunlu hale getirilmiş ve problemler bu yolla çözülmeye çalışılmıştır. 1913'te çıkarılan yasa ile 7-13 arası çocuklar, bu zorunlu eğitim sürecine dâhil edilmiştir. 1913 tarihli 101 maddelik Tedrîsât-ı İptidâiye Kanun-ı Muvakkatı, vatandaşlar topluluğu oluşturmada gerekli olan "eğitimde eşitlik" sağlarken, Malumat-ı Medeniye ve Ahlâkiye ve İktisadiye dersi, devletin vatandaşlaştırma operasyonu içinde önemli bir görev yüklenmiştir (Üstel, 2011). Yapılan bunca şeye rağmen eğitim alanındaki yapılanma sorunu çözülememiştir. 1908 yılında Türkçülük düşüncesi ışığında bazı sorunlar ortadan kalkmış olsa dahi eğitim sisteminin daha da modernize bir hal alması için Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması beklenmelidir. Osmanlı devleti zamanında yapılan bütün reformlar eğitim sisteminin yapılandırılması değil de sadece günü kurtarmak üzere planlanması ayrıca laik bir eğitim politikası izlenmemesinden dolayı cumhuriyet dönemine kadar yapılan girişimlerin hepsi çaresiz kalmıştır.

Türkiye'de eğitim politikaları toplumsallaşma süreci, toplumun özellikleri ve düzenine göre uygulanmıştır. Bu uygulanan politikalar incelendiğinde politikaların ortak özellikleri ve temelleri o dönemdeki yönetim kademesinin ideolojik yansımalarını taşıdığı görülecektir. 1920 yılından günümüze kadar ülkenin eğitim politikaları birçok farklı dönemde geçmiştir (Erdoğan, 2015).

Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra yeni bir dönem başlamış ve kemalizm resmi bir ideoloji olmuştur. Ulus devletin inşa edilmesinde kemalizm önemli bir rol oynamış ve bundan dolayı eğitim politikalarında da önemli izler bırakmıştır. Bu dönem içinde Milli Eğitim'in ideolojisini Kemalist ideolojinin ilkeleri oluşturmuştur (Kaplan, 2013). Kemalist ideolojinin ilkeleri ile düzenlenen eğitim politikaları, milli değerler ve yabancılar ile yapılan mücadelede gösterilen azim ve hırs içerir. Bu politikalar vatandaşlara ulus olma bilincini aşılama da içerir. Cumhuriyetin kurulmasından sonra 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm okul ve medreseler Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. Bu düzenleme ile eğitim sisteminde denetim, teklik ve birlik amaçlanır (Sakaoğlu, 1992). Bu dönemde eğitim politikaları daha çok milli bir

ideolojinin oluşturulmasına yönelik olmuştur. Böylece atılan bu adımlarla beraber milliyetçi bir karakterin vatandaşlarda oluşturulması amaçlamaktaydı. 1933 yılında çıkartılan üniversiteler kanunu ile İstanbul Darülfünun olarak bilinen kurum İstanbul Üniversitesi olarak değiştirilmiştir (Kaplan, 2013). Böylece başka üniversitelerinde kurulması ile beraber Milli Eğitim'in ideolojisini yükseköğretime de taşıyarak hamleler yapılmak istenmiştir. Ayrıca 1940 yılında kurulan köy enstitülerinin amacı da yine üniversitelerin kuruluş amaçları ile paralellik göstermektedir. Milli duyguları yüksek ve cumhuriyetçi olan bireyler yetiştirmeyi amaçlayan köy enstitüleri, köyde görev yapan öğretmenlerin, ülkenin milli eğitim politikalarına hizmet etmesini öngören ve ülkenin kalkınmasında katkı sağlayabilecek meslek alanlarını vatandaşa kazandırılması gibi maddeleri daha önceki dönemlerde milli eğitim politikalarının özellikleri ile benzerlik gösterir (Erdoğan, 2015).

Çok partili sisteme geçildikten sonra kurulan Demokrat Parti'nin eğitim politikalarında milli değerlere atıf yapan bir politika izlediği görülecektir. Ayrıca Demokrat Parti'nin eğitim programında ele aldığı eğitim sistemi ilkeleri arasında mesleki ve teknik eğitim yanında insani değerleri öğrencilere kazandırılması yer alır (Erdoğan, 2015).

Atatürk dönemi ve tek parti döneminde oluşturulan eğitim politikalarından ilk ayrılış Demokrat Parti'nin iktidara gelmesinden sonra gerçekleşmiş ve bu ayrılış cumhuriyetin kurucu ideolojisine sahip olan kesimler tarafından tehlikeli görülmüş ve bunun sonucunda da başbakanın ve iki bakanın idam edilmesi ile sonuçlanan bir askeri darbe meydana gelmiştir. Bu darbe ve sonrasında gelen idamlar bir bakıma bundan sonra iş başına gelecek siyasi oluşumlar a cumhuriyetin kurucu ideolojisinden ayrılmaması gerektiği mesajı verilmektedir (Ayaz, 2015).

1960 ihtilalinden sonra Orgeneral Cemal Gürsel komutasındaki milli birlik komitesinin sunduğu programda genç bireylerin eğitimi ile beraber demokrasinin daha nitelikli olacağından söz etmektedir. Daha sonraki dönemlerde kurulan koalisyon hükümetleri de eğitimin daha iyi olması ve milli değerlerle donatılmış bireylerin yetiştirilmesi gibi düzenlemeleri hayata geçirmişlerdir. 1965 ve 1969 yılları arasında hükümet olan adalet partisi, kendinden önceki eğitim politikalarına benzer bir politika izlemiştir. Nitelikli eğitimi ve milli değerlerin yanında imam hatip mezunlarına yükseköğrenim olanağının tanınması dönemin önemli gelişmeleri arasında yer alır (Kaplan, 2013).

1924 yılında yapılan tevhidi tedrisat yasasına atıf yaparak bunun uygulanmasını vurgulayan 1971 muhtırası ile kurulan ara hükümet, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı öğretmenlerin ve akademisyenlerin yetiştirilmesini hedeflemiştir. 1974 yılında Bülent Ecevit tarafından kurulan hükümetin eğitim politikalarını bakıldığında ise Milli Selamet Partisi'nin çokça vurguladığı din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri öğretim programına konulması önemli bir gelişme olarak ifade edilebilir (Kaplan, 2013).

1971 muhtırasından sonra eğitim sisteminde cumhuriyetin ideolojisi yönünde bazı değişiklikler yapılmış ancak halkın genel anlayışına uygun olmayan insan tiplerini yetiştirmeyi hedefleyen politikalar olmasından veya aceleye getirilmesinden dolayı uygulama esnasında bir takım sorunlar çıkmıştır. Bu dönemde özellikle üniversite eğitim sisteminde değişikliğe gidilmiştir. Ancak öğretim üyelerinin atanma durumu, üniversitelerin giriş koşul ve kontenjanlarında birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. Zaten sıkıntılı bir süreçten geçen eğitim sistemi darbe dönemi sonrasında yaşanan bu gibi sorunlardan dolayı daha ciddi zarar görmüştür (Akyüz, 2018).

1980 darbesinden sonra çıkartılan 1982 anayasası, Atatürkçülüğün eğitimin temellerini oluşturduğu vurgusu yapılmaktadır. Bunun yanında din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin eğitimleri devlet gözetim ve denetimine tabii tutan bir anayasadır. Anayasanın 42. Maddesi eğitim dilinin Türkçe olduğu ve Türkçeden başka diller ile eğitim yapılamayacağını vurgulanması dilde birliğin ve dil milliyetçiliği düşüncesini belgeler niteliktedir. 80 ihtilali sonrasında göreve gelen yönetim Atatürk ilke ve inkılaplarının yanında milliyetçilik duygusunu vatandaşlara milli eğitim aracılığı ile ve tüm ülkeye ulaştırmayı hedefler (Erdoğan, 2015).

1980 ihtilali sonrasında hareketin lideri olan Kenan Evren eğitim ile ilgili şunları dile getirmiştir:

“Eğitim ve öğretimde Atatürk milliyetçiliğini yeniden, yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır. Yarının teminatı olan evlatlarımızın, Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasını önleyecek tedbirler alınacaktır. Her düzeyde öğrencinin amacı, Atatürk ilkeleri ve milliyetçiliği ile pekişmiş ve üretime yönelik bilgi ve beceri kazanmak olacaktır. İlkokullardan üniversitelere kadar Atatürkçü öğretim yapılacağına ve böyle bir fikir üretileceğine, tam aksine sağ, sol ve irticai fikirler üretilmiştir. Bunları üretenler maalesef devlet kasasından maaş alan bir kısım öğretmen ve profesörler olmuştur. Birçok Atatürkçü vatansever öğretmen ve profesörlerimizin sesleri duyulmaz olmuştur.” (Akyüz, 2018: 414).

1980 ihtilalinden sonra 1983 yılında yapılan genel seçimler sonucunda anavatan partisi Turgut Özal liderliğinde tek başına iktidar olarak ülkenin başına geçmiştir. Bu dönemde Özal şunları ifade etmektedir. 21. yüzyıl bilgi ve teknoloji çağıdır. 21. yüzyıla şekil verecek olan hizmet sektörü daha bilgili ve kabiliyetli insan gücüne ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç olan insan gücünü karşılayabilmek için ülkenin hedefi binlerce insanı istihdam eden büyük tesisler değil bilgi çağının gerisinde kalmayacak olan bireyler yetiştirmektir. Bundan dolayı yüksek teknoloji, sağlık ve eğitim alanlarına önem vermek zorundayız (Cemal, 1990; akt; Ayaz, 2015). Özal döneminde eğitim sisteminde meslek liseleri yolu ile kalifiye elemanların yetiştirilmesi yapılması planlanan en önemli değişiklikler arasındadır. Özal döneminde yapılan beş yıllık kalkınma planında bu durum ifade edilmiştir. Örgün ve yaygın teknik ve mesleki liseleri genel liselere tercih edileceği böylelikle yükseköğretimde karşılaşılan yığılma probleminin önüne geçileceği, ülkenin ihtiyacı olan kalifiye insan gücünün bu yolla yetiştirilebilecek, bireylerin en kısa yolla çalışma hayatı içerisine gireceğim vurgulanmıştır (DPT, 1985).

Özal hükümetinden sonra devlet yönetiminde yer alan hükümetler ve kişiler benzer nitelikteki eğitim politikalarını uygulamıştır. Refah partisi dönemini diğer dönemlerden ayıran en fark edilir ve önemli yönü ahlaki ve milli değerleri yapmış olduğu nicel ve nitel atıflardır (Erdoğan, 2015).

2002 yılından bu yana devleti yönetme yetkisini elinde bulunduran Adalet ve Kalkınma Partisi'nin eğitim politikaları incelendiğinde Türk eğitim sisteminin neoliberal düşünceden etkilendiğini söylemek mümkündür (Keskin ve Demirci, 2003). Neoliberal düşünce kişi başına düşen milli gelir rakamlarının azalmasıyla beraber yoksullaşmanın getirdiği derinleşme, yatırım harcamalarında meydana gelen azalma ve ekonomik büyümenin yavaşlaması kapsamında değerlendirilmektedir (Uçkaç, 2010). Bu düşünce doğrultusunda 1980'li yıllarda çıkartılan özel öğretim kurumları yasası, özel okulları teşvik eden düzenlemelere içerir (Keskin ve Demirci, 2003). Bu yasa özel okullara kredi imkanı veren, arsa tahsisi sağlayan, vergi erteleme imkanı sunan, yatırım indirimi sağlayan ve gümrük muafiyeti imkanı veren bir yasadır. Çok sayıda özel öğretim kurumu, öğrenci destek programları ve dershaneler bu uygulama alanından yararlanmış ancak son dönemde dershanelerin özel okullara dönüştürülmesi ve devletin bu dönüşümü bizzat destek sağlaması şeklinde günümüze yansıdığı görülmektedir. Kesintisiz 8 yıllık eğitim uygulamasından sonra getirilen 4+4+4 eğitim sistemi neoliberal düşünce yapısının bir yansıması olarak gösterilebilir. Bu eğitim sistemi,

mesleki tercihlerinde öğrencilerin yelpazesinin genişletilmesi amaçlanır (Erdoğan, 2015).

Avrupa birliğine üye olan ülkelerin eğitim bakanları katılımı ile oluşturulan ve eğitimdeki düzenlemeler üzerinde bir takım tasarımlar sunan 2001 yılında imzalanan Lizbon stratejilerinde, mesleki yeterliliğin ve eğitimin tüm bireyleri ulaşmasını ve yaygın bir ağa sahip olarak eğitimdeki kalitenin artırılmasının temel bir hedef olduğunu ifade eder. Avrupa Birliği'nin eğitim stratejileri teknik ve bilimsel bir temele oturtulur. Ancak Türkiye'de mevcut eğitim sistemi bu temel yapıdan oldukça farklıdır. Çünkü Türkiye'deki eğitim sistemi bilimsel temelden daha çok siyasi aktörlerin görüşlerine göre oluşturulmaktadır (Karadeniz, 2007).

Atatürk'ün, devrimlerine, ilkelerine ve Atatürk'ün hayatında onunla doğrudan iletişim kurabilen insanların anılarında bakıldığında, Atatürk'ün iyi bir politikacı, iyi bir asker, iyi bir ekonomist, iyi bir devlet adamı, iyi bir yönetici ve eğitmen olduğu görülecektir. Atatürk'e göre sporda, sanatta, sağlıkta ve ekonomide bir sorun varsa o sorunun temelinde eğitim yatmaktadır.

1923 yılında Eskişehir'de bir toplantıda Atatürk geleneksel eğitim anlayışı ile ilgili şunları ifade etmiştir

1. "Bundan önce her maarif nazırının birer programı vardı. Memleketin maarifinde çeşitli programların tatbiki yüzünden öğretim berbat hale geldi. Efendiler! Bu seyahatim sırasında gördüğüm 25 yıllık bir milli eğitim müdürü memleketin çeşitli yerlerini dolaşmış; dediğine göre birbirine zıt birçok programlar almış, uygulamış ve uygulattırıştır. Çünkü, hükümete gelen her nazır kendine göre bir program yapıyor, onu uygulatıyor, bir müddet sonra başka bir nazır geliyor, onu beğenmiyor, başka bir program uygulatıyordu.". Burada Atatürk ülkenin istikrarlı bir eğitim politikası olmadığına vurgu yapmaktadır.

2. "Bütün bu uygulama ve programlar ne veriyordu? Çok bilmiş çok öğrenmiş bazı insanlar, amma neyi bilmiş efendiler! Bazı teorileri bir takım nazariyeti sadece ezberlemiş kişiler. Amma neyi bilmemiş efendiler? Kendini bilmemiş, hayatın ihtiyacını bilmemiş, yaşamak için hiçbir şeyi bilmemiş ve aç kalmış insanlar. Bundan sonra eğitimde izlenecek yol, her an değişmeyen belirli çizgisi olan eğitimidir. Bu eğitimden amaç, bilgiyi insan için bir süs, uygar bir zevk olmaktan çok, maddi hayatta başarı sağlayan pratik ve işe yarar bir araç haline getirmektir. İlk ve orta öğretim, mutlaka insanlığa, medeniyetin gerektirdiği bilim ve tekniği versin, fakat o kadar pratik ve zevkli versin ki çocuk okuldan çıktığı zaman aç kalmaya mahkum olmadığına emin olsun. Çünkü maarifin gayesi sadece hükümete memur yetiştirmek değildir." bu konuşmasında Atatürk eğitimin amacının her alanda yüzeysel bilgi sahibi olan, hayatı ve kendinin farkında olmayan ve sadece tüketen insan yetiştirmek olduğunu ifade etmiştir.

Atatürk döneminde gençler üzerinde nasıl bir etki uygulanması gerektiğini karar verenler başta Mustafa Kemal olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu kadrosudur. Bu kadro toplumun var olması ve mevcudiyetini devam ettirebilmesi için gerekli gördüğü şartlar öncekilerden daha farklıdır. Bundan dolayı 1922 yılından sonra birtakım devrimlerle toplumsal var olmayı garanti altına alacaklarını inandıkları yeni bir siyasal ve toplumsal düzen kurarlar. Bu nedenle, Atatürk döneminin eğitimi, devam eden bir değerler sisteminin ve geleneklerin çocuklara aktarılması değildir. Gençler eskiden süregelen düzene göre değil yeni oluşturulan düzene göre sosyal olması sağlanacak, düzene uyum sağlayabilecek fiziksel, zihinsel, ahlaksal ve entelektüel durumlar meydana getirilecektir (Ünder, Baskıda).

Yapılan devrimlerin gerekçesi, terkedilen ve devrilen kurum ve zihniyetin beka bakımından işlevsel ve elverişli olmaması, bu kurum ve zihniyetlerin yerine konanlarının beka bakımından elverişli ve işlevsel olmasıdır (Ünder, 1996).

Devrimlerin amacı ise, belirlenen hedefe ulaşmak için işlevselliği olmayan kurum ve zihniyeti ortadan kaldırmak ve onların yerine işlevsel olanlarını kurmak ve geliştirmektir (Ünder, 1999).

Atatürk eğitim politikasında cehaletin yenilmesi ve ulusun çağdaş uygarlık düzeyi ve hatta daha üstüne çıkarılmasını temel hedef olarak göstermiştir. Bu hedeflere ulaşabilmek için milli eğitimin sahip olması gereken özellikler Atatürk'e göre şu şekildedir;

- Ulusal köken ve geleneklerimize dayanan ve başka bir yerden alınmayan ulusal bir eğitim sistemi olmalıdır.
- Her şeyden önce istiklalimiz ve milli hakimiyetimizin değerini bilen ve bunu korumakta kararlı genç bir neslin yetişmesine rehberlik etmelidir.
- Ahlaklı, iyi kalpli olan ve insanlara karşı saygılı bireyler yetiştirmelidir.
- Fikir ve vicdan hürriyetine sahip olan laik ve saygılı bireyler yetiştirmelidir.
- Şiddet ve zorbalığa dayanmayan bilinçli bir disiplin anlayışını kazandırmalıdır.
- Dil, din, ırk, sınıf, mezhep ve kadın erkek ayrımı gözetmeden tüm vatandaşlara eğitimde fırsat eşitliği vermelidir.
- Gençlerin beden ve fikir eğitimine önem vermelidir.
- Asgari düzeyde bile olsa toplumun tüm bireylerine bilgi vermelidir.

- Öğretimde uygulama, deney, yaparak yaşayarak öğrenme stratejilerine dayanan ve yaşamda geçerli olabilecek bilgileri veren aktif bir sistemi uygulanmalıdır.
- Tüm gelişme ve yeniliklere açık olan ve bunun yanında ileri düzeyde bilgi vermeyi sağlayacak ders programlarının uygulanması şeklindedir (Senemoğlu, 2014).
- Atatürk'e göre eğitim, milli olmalıdır, bilimsel olmalıdır, yaygınlaştırılmalı ve eğitimde öğretim birliği sağlanmalıdır (Senemoğlu, 2014).

Atatürk döneminin eğitim felsefesi rasyonel bilimsel dünya görüşüdür. Tarih, siyaset, toplum, insan ve din konusunda yer alan varsayımlar dikkate alındığında bu bir aydınlanma felsefesi olarak adlandırılabilir. Kant (1984) aydınlanmayı, insanların akıllarını otoriteye özellikle de dinsel otoritelerin yol göstermesine başvurmadan kullanması olarak tanımlar. Aydınlanma felsefesi, 18. yüzyılda rasyonel düşüncenin bir şeklidir. Aydınlanma felsefesinin düşünüş biçimini ifade eden özellikler, doğa olaylarını açıklamada doğaüstü güçleri dayandırmamak, tecrübedeki düzenledikleri gözlem ve deneyler şeklinde inceleme olan matematik, mantık ve ampirik bilimleri temele almak, kanıtlar ve inançlar arasında doğru bir orantı kurmak, teorilere doğrulandıkları oranda güvenmek ve siyasal, toplumsal, dinsel, doğal inançları ve gelenekleri ile bu ilkeler çerçevesinde teorileri değerlendirmek ve akılcı eleştiri testinden geçtiği ölçüde saygı göstermektir. Bilimsel açıklamalar ve teoriler değişebilir ancak doğaüstü güçlere ve mucizelere başvurulmaz (Ünder, Baskıda).

Atatürk dönemi eğitimine bakıldığında teolojik ve dinsel bir görüşten bilimsel, rasyonel ve laik dünya görüşüne geçiş niteliğindedir. Atatürk pragmatik olduğundan dolayı, düşüncelerinde birçok rasyonel niye ve birçok düşünürden etkiler bulunabilir. Ancak genel manada ki dünya görüşü, aydınlanma dönemi düşünürlerin de bulunan rasyonel ve laik bir dünya görüşüdür. Ayrıca toplum felsefesinde temel de yer alan siyasal teori yine aydınlanma düşünürlerinde ifadesini bulan doğal hukuk teorisinde ifadesini bulan bireyci, sözleşmecî siyaset teorisidir. İlk başlarda vatandaşlar arasında birleştirici bağ, anayasal vatandaşlık bağıdır. 1925'lerden itibaren, milliyet bağı öne çıkar ve bireyden çok kolektivite üzerinde vurgu vardır (Ünder, Baskıda).

Türkiye Tanzimat döneminden sonra batılılaşma adımları atmaya başladığında yalnızca Fransız eğitim sistemi karşılarında örnek olarak durmaktaydı. Devlet tarafından açılmış olan ilk yüksekokullar Fransız ekolünün programlarını ve yöntemlerini taklit

etmişti. Cumhuriyet kurulması ile beraber 1920'li ve 1930'lu yılların başlarında Türk sistemi Avni Başman ve Emin Erişilgil gibi kişilerin de yardımıyla öncelikle ilköğretim programları, daha sonra ortaokullarda yeni eğitimin felsefesini oluşturdular. Bu isimler John Dewey'in düşüncelerini eğitime uyarlayarak 1926 yılında ilköğretim programı hazırladılar. 20 yüzyılın hemen başlarında 1930'lu yıllara kadar Avrupa ve Amerika'da yeni eğitim hareketi ortaya çıkmıştır. Yeni eğitim hareketi mevcut okullara ve eğitim kurumlarına ağır eleştiriler yapmaktaydı. Bu eleştiriler özellikle çocuk gelişim psikolojisi alanından elde edilen bulgular doğrultusunda yapılmaktaydı. Yeni eğitim hareketi mevcut okulları eski okullar olarak karakterize ediyor, yapılan eğitimin tekdüzeliği, birtakım programların harfiyen uygulanması, sınav yapılması, okulların öğrencileri hayata hazırlayamaması, okulların gündelik hayattan kopuk olması ve kitaba olan bağlılık gibi eleştiriler yapılan bu eleştirilerin en önemlileri arasındadır. Mevcut okulların yetersizlikleri ve dezavantajlı durumlarını ortadan kaldırmak için çocuğu merkeze alan yeni eğitim programları geliştirilmeye başlandı. Geliştirilen bu eğitim programlarının uygulanacakları okullar yeni okul veya faal okul olarak adlandırılmış yapılan eğitime ise yeni eğitim ismi verilmiştir (Medici, 1972).

Eski okul ile ilgili olarak Hesapçioğlu (1998) görüşünü *“eski mektep esas olan çocuğu unutmuş, onu bilginin esiri yapmıştı. Yeni cereyan ise işe çocuğu başlangıç noktası almakla başlar ve müfredatı çocuğun kavrama yeteneğine, psikolojik gelişimine göre düzenlemeyi önerir. Bu hareket mekteplerin geleceğini deneysel psikolojiye intikal ettiren bir cereyanın kaynağını oluşturur ki, karakteri itibariyle iradeci bir anlayışa aittir”* şeklinde ifade etmektedir.

Yeni eğitim hareketinin birçok uygulaması mevcuttur ve hepsinin ortak özelliği belirleyici bir okul ve eğitim anlayışını sergilemesi, pragmatik bir düşünsen temeli göstermesidir. 1926 senesinde Başman ve Erişilgil'in hazırladıkları ilköğretim programı yeni eğitim hareketinde pragmatist anlayışa sahip olmasına rağmen, ortaöğretim ve yükseköğretimde Fransız etkisi altındadır. 1933 yılında üniversiteleri alınan profesörlerin de etkisi ile bir süreliğine Alman yönetim sistemi kabul edilmiş olsa da 1940'larda yeniden Fransız sistemine geri dönüş olmuştur (Ülken, 1967).

1920'li yıllarda ilköğretim alanında yeni eğitim, pragmatist ve deneyici eğitim anlayışı dışında Türk eğitim sistemi, cumhuriyet tarihi döneminde Ziya Gökalp'in savunduğu sosyolojinin temelde olduğu Durkheimci bir eğitim sistemi kısa bir süreliğine benimsenmiştir (Hesapçioğlu, 2009).

Celkan (2006)'ya göre Z. Gökalp sosyolojisinin ülkemizde hakim ve yaygın hale gelmesindeki asıl neden Gökalp'in evrimci bir anlayışla analiz ettiği Türk toplumunun sosyal yapısına uygun olarak geliştirdiği kültür-medeniyet düalizmi, Türkçülük ve milliyetçilik ideali ile dönemin siyasi hareketlerini sentezleyen bir zihniyetle uzlaştırmaya çalışan “Türkçü-İslamcı-Batıcı” formülüdür.

Atatürk'ün “fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller” yetiştirme anlayışı cumhuriyet modernleşme süreci içerisinde okullarda ve sınıflar özeline inildiğinde sözünün karşılığı yeteri kadar yansıma bulmamıştır. Cumhuriyet dönemi modernleşme sürecindeki eğitim felsefesi anlayışı toplumcu bir anlayışın dayanmaktadır yani cumhuriyet dönemi modernleşmesinde eğitim felsefesi Durkheimcidir (Kahraman, 2007).

Toplumsal mücadelenin daha egemen olduğu dönemlerde eğitim kavramı ile ilgili yapılan tanımlamalarda siyasi ve toplumsal koşullar belirleyici olmuştur. İlk başlarda eğitim zihin, haz, yeti ve bilinç gibi psikolojik ve felsefe kavramlar ile tanımlanırken, daha sonraki dönemlerde bu kavramların yerini toplumsal sınıf, siyasi iktidar, kültürlenme, toplumsallaşma ve ideoloji gibi kavramlar almıştır (İnal, 2004).

Günümüz coğrafyasında hemen hemen tüm ülkelerde eğitim ve bilim, devlet politikası olarak ele alınmaktadır. Ayrıca eğitim ile ilgili programlar, planlar, ilkeler, yasalar ve politikalar hükümet ve devletler tarafından düzenlenip uygulanmaktadır. Bunun yanında eğitim için gerekli olan insan kaynaklarını, finansmanı ve fiziki şartları da büyük ölçüde devlet tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca özel eğitim kurumları da devletten kredi, teşvik ve bütçe sağlamaktadır. Hal böyle olunca devlet, ülkenin eğitim kurumlarının üzerinde doğrudan kontrol yetkisine sahip olmaktadır. Devletin ülkenin eğitim kurumlarının üzerindeki var olan denetimi ve beklentileri doğrultusunda, devlet için vatandaş yetiştirme arzusu, var olan uygulamalar ve siyasal sistemi karşı çıkan ve bunu eleştiren bireylerin yetişmesini tamamen engelleyemez. Günümüz eğitim anlayışında öğrencilerden beklenen nitelikler sorgulayan, eleştiren, düşünen ve aynı zamanda da araştıran bireyler olmasıdır (Şişman, 2014).

Sosyal devlet sistemi anlayışına göre ülkenin tüm kurumları birbirleri ile etkileşim ve ilişki içerisinde. Bundan dolayı eğitim kurumları ile siyasal kurumların da birbirleri ile etkileşim içerisinde bulunması kaçınılmazdır. Bir taraftan siyasal kurumlar, eğitim kurumlarını etkilemekte ve eğitim vasıtasıyla öngörülen özelliklere sahip olan bireyler yetiştirmek amaçlanırken, diğer taraftan da eğitim, ülkeyi yönetecek kadrolarda görev alacak bireylerin yetiştirilmesini sağlar. Dolayısıyla milli eğitimin

hangi ideolojiye sahip olduğunun bilinmesi önemlidir. Bu kısımda ülkemizdeki milli eğitim ideolojisi tartışılacaktır.

İnan (2004), eğitimin bazı toplumsal kurumlar tarafından birtakım amaçlara ulaşmak için bir araç olarak kullanıldığını ve bu doğrultuda bir içerik kazandığını ifade etmektedir. Başka bir ifade ile eğitim, yalnızca iyilik, mutluluk ve bilgi gibi amaçlardan daha ziyade bir kapsam içinde yapılan bilgi aktarma faaliyeti olarak birtakım yapılar etkisinin altında biçimlenen bir kurum niteliğindedir. Bu söz konusu yapıların başında hiç kuşkusuz devlet gelmektedir. Eğitim ile ilgili yapılan eleştirilerin önemli bir kısmını eğitimin bazı ideolojilerin aracı olduğu noktasındadır. Buna göre, devletin sahip olduğu ideoloji, eğitim kurumlarında yer alan bireylerin kontrol etmekte, onları gözlem altında tutmakta, onlara baskı yapmakta, kurumlarda bulunan bireyleri disipline ederek siyasi iktidarlara uyumlu hale getirmektedir. Devlet, eğitim kurumlarında ideoloji günlük hayatın, dilin, kavramların, simgelerin ve toplumsal kültürün içerisine toplumu kuran, koruyan ve düzenleyen bir araç olarak yerleştirir (Çetin, 2001).

Eğitim, bireyleri toplumun davranış ilkeleri, değer ve bilgilerine göre biçimlendirilmesini hedef edindiği gibi, eğitim kendisini de toplumda geçerli olan düşünce doğrultusunda geliştirmekte ve biçimlendirmektedir (Kaygısız, 1997). Eğitilmiş birey, dünya ile uyumlu hale getirilmiş insandır. Bu anlayış egemen olanların amaçlarına uygundur. Çünkü huzurlu insanların, egemen olanların meydana getirdiği dünyaya ne derecede uyum sağladıklarını ve dünyayı ne kadar az sorguladıkları ile bağlantılıdır (Freire, 2013). Devlet kendi ideolojisini benimsetmek için öğretmenlerin yetiştirilmesi, okutulacak ders kitaplarının hazırlanması, eğitim ortamlarının oluşturulması, yapılacak tören ve kutlamalar a kadar birçok faaliyete müdahil olmaktadır (Akın ve Arslan, 2014).

Toplumda meşruiyetini devamlı hale getirmek için devlet eğitim ve ideoloji araçlarını kullanmaktadır. Eğitim, ideoloji vasıtasıyla siyasi iktidarların kendi sahip olduğu ilkeleri topluma dayatmak ve bunun kurumsal zeminini hazırlamak için bir araçtır. Uyum, bütünlük ve birlik kavramları siyasi iktidara bütüncül bir iktidar olma özelliğini sağladığından dolayı önemlidir. Bu bağlamda eğitim ve ideoloji, toplumu kontrol altında tutmanın bir aracı haline gelir (Çetin, 2001). Uyum, bütünlük ve birlik sağlama çabasında olan siyasi iktidarlar eğitim ve ideoloji aracılığıyla ekonomik ve siyasal düzenin devam etmesine olanak sağlayarak konumlarını güçlendirmektedirler (Akın ve Arslan, 2014). Modern okul sistemini meşru hale getiren ilkelerin, büyük ölçüde liberal ideoloji ile şekillendirildiği ifade edilebilir. Liberal ideoloji anlayışına

göre, bireylerin hangi toplumsal sınıf içerisinde yer aldığına bakılmaksızın, öğrenim görme ve eğitim alma hakkına sahiptir. Öğrenciler sahip oldukları başarılar ve yetenekleri çerçevesinde sistemden herhangi bir sınırlama olmaksızın yararlanma hakkına sahiptirler. Öğrenciler eğitim hayatları sonunda iyi birer yurttaş olmanın yanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek sahibi olurlar. Modern toplumlarda bireyler kendilerini geliştirmek için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri okullar sayesinde elde ederken, toplumdaki iş bölümünün devam ettirebilmesi için gerekli olan insan kaynağı da eğitim ile sağlanır. Bu anlayışa göre bu sürece katılmakta tüm bireyler özgürdür ve aynı koşullara sahiptirler (Şahin, 2004).

Eğitimin yanında okulu eleştirenlerin eleştirme kaynağı olarak eğitim, ideoloji ve devlet ilişkisi gösterilir. Yapıcı (2004)'e göre okullarda ideolojik yapı genel itibariyle dersler ve ders öğretmenleri aracılığı ile yürütülür. Bu yapılanmadaki en büyük güç ise hiç kuşkusuz öğretmenlerdir. Az gelişmiş toplumlarda öğretmenin üstüne yüklenen rol ve dokunulmazlık, öğretmenleri daha etkin ve güçlü bir otorite haline getirir. Bu tür toplumlarda okula yeni başlayacak her çocuk öğretmenlerin statülerinden ve onların karşı konulmayan otoritelerinden haberdar olurlar. Öğretmenler sözünden çıkılmaması gereken, güçlü ve her şeyi bilen bir güç o dalındadır. Bu tür toplumlarda çocukların erken yaşlarda karşılaştıkları söz konusu bu otoriteden etkilenmemesi ve bunlara göre şekil almaması söz konusu olamaz.

Başkaya okulda görev yapan öğretmenlerin devleti ve otoriteyi temsil ettiğini ifade eder Bu bağlamda öğrenci öğretmen arasında var olan ilişki, otoriteye maruz kalan ve otorite arasındaki ilişki biçiminde ifade edilebilir. Öğrenciler öğretmene diğer bir ifade ile otoriteye uyumadıklarında aslında devleti karşı gelmiş gibi cezalandırılır. Bu bağlamda okullarda öğrencilere eğitimden daha ziyade onları disiplin etme, hizaya getirme ve uyumlu hale getirme öncelikli hedef olmaktadır. Hal böyle olunca öğretmenler öğrencilerin yaratıcılıklarını bastırmaktadır (Başkaya, 2013).

Yapıcı (2004), ideolojik yapılanmada diğer bir boyutun dersler olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin almış olduğu dersler, onların kendilerini fiziksel, duyuşsal ve bilişsel olarak gerçekleştirmelerine olanak sağlayacak bir felsefe ile donatılmıştır. Derslerin hedefleri demokratik ve analitik bir ders atmosferini çağırır. Ancak öğretmen tarafından derslerin işleniş biçimlerinden, öğrenci öğretmen arasındaki etkileşime kadar tüm süreçte öğretmen buyuran ve dikte eden bir konumdadır. Bu bağlamda öğrenciler kendilerine sunulanları reddetme şansına sahip değildir. Okullar, toplumun tüm sınıflarında yer alan çocukları anaokulu düzeyinde alarak, çocukların en

alıcı olduğu çağlar dan başlayarak senelerce egemen olan ideoloji ile kaplı olan hesap, edebiyat ve dil becerileri yanında yurttaşlık, felsefe ve ahlak eğitimi gibi egemen ideoloji devamlı bir biçimde tekrar ederek öğrencilerin zihinlerine yerleştirir. İşçi ve köylü çocukları yaklaşık 16 yıllık bir eğitimin sonunda üretim sistemi içerisine dahil olurlar (Althusser, 1989; Akt. İnal, 2004).

Siyasi Partilerin Eğitim ile İlgili Vaatleri

Devlet sisteminin oluşması ve millet bilincinin gelişmesi ile siyasal kurumlar toplumsal yapıda etkin rol oynamaya başlamışlardır. Devleti yönetme görevini üstlenen siyasi oluşumlar eğitimin gelişmesi ve değişmesinde en çok etkide bulunan kurumlardır. Hemen hemen her toplumda siyasi oluşumlar, toplumdaki bir yerin politik ideolojilerini benimsemek suretiyle bireylerin mevcut düzenin koruyucusu ve milli bütünleşmede katkıda bulunacak vatandaşlar olarak yetişmelerini ister. Bunu hayata geçirebilmek için de büyük ölçüde ülkede yer alan eğitim kurumlarından yararlanır. Eğitim kurumlarının milli bir nitelik taşıması bu tip ülkelerde politik kurumları eğitimin temel amaçlarını belirleme ve eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi aşamasında etkin rol oynar. Siyasi kurumlar bir taraftan eğitim kurumlarının gelişmesinde etkin rol oynarken diğer taraftan eğitim kurumları da toplumda yer alan bireylerde millet bilincinin gelişmesi ve toplumun temel siyasi ideolojisi benimseyen vatandaşların yetiştirilmesini sağlamanın yanında siyasi kurumların güçlenmesine yardımcı olur. Hükümeti kurarak devleti yönetme hakkına sahip olmak suretiyle tüm sorumluluk ve yetkileri üzerine alan siyasi parti veya partiler, eğitim faaliyetlerini parti programında belirledikleri eğitim felsefeleri çerçevesinde yürütürler (Başaran, 1977).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan “durum çalışması” deseni kapsamında yürütülmüştür. Durum çalışmasında duruma yönelik etkenler, durumun başka durumlara etkisi, durumu ortaya çıkaran etkenler vb. bir bütün olarak incelenir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Ayrıca var olan durumla ilgili görüşlerin ne olduğunun belirlenmesi amacıyla bu çalışmada siyasi partilerden milletvekilleri ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler daha önceden belirlenmiş olan bir dizi sorulardan oluşmaktadır. Görüşmeler esnasında sorulan sorular açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Daha önceden belirlenen sorulara hiçbir ekleme yapılmadan sorulduğundan dolayı bu görüşmeler Stewart ve Cash (1985)’e göre yönlendirici olmayan görüşme, Chadwick vd (1984) ise yapılandırılmamış görüşmedir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verilerini, doküman olarak kullanılmış yazılı belgeler siyasi partilerin resmi internet sitelerinde yayınlamış oldukları 24 Haziran 2018 yılı seçim beyannameleri oluşturmaktır. Parti seçim bildirgeleri siyasi partilerin resmi internet sitelerinden alınarak belgelerin aslına ulaşılmış ve birincil kaynaklardan görüşler alınmıştır. Ayrıca açık-uçlu sorulardan oluşan görüşme formu vasıtasıyla ve siyasi partilerden üst düzey yetkililerle yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bazı veriler analiz edilmiştir. Görüşme formundaki açık-uçlu sorular, araştırmanın alt problemine ilişkin bilgileri toplamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Görüşme formunda, ayrıca, katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili bilgileri toplamaya yönelik bazı kapalı-uçlu sorulara da yer verilmiştir. Demografik özelliklerde siyasi partilerden üst düzey yetkililerin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, eğitim düzeyleri ve üyesi oldukları siyasi partiler tespit edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Görüşme formu ve belgelerden elde edilen ham veriler “içerik analizi tekniği” (Yıldırım ve Şimşek, 2018) kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Çalışmanın amacı ve ulaşılmaya çalışılan sonuç içerik çözümlemesi yöntemi kullanılarak sınanmıştır. Temel olarak metin çözümlemelerinde en uygun yöntemin içerik çözümlemesi yöntemi olduğu kabul edilmektedir. İçerik analizi üç tür araştırma problemi için uygun ve faydalıdır. Birincisi; geniş miktardaki dokümanların incelenmesinde, ikincisi tarihsel dokümanların incelenmesini gerektiren durumlarda ve üçüncüsü de direkt gözlem yoluyla incelenmesi mümkün olmayan durumlardadır (Neumann, 1991). Ayrıca bu yöntemi kullanmamızın önemli bir nedeni de siyasi parti sayısının ve analizde değerlendirmeye tabi tutulacak sınıflandırmaların fazla olmasıdır. Bir diğeri de içerik analizi yoluyla siyasi partilerin eğitim programları ortak bir sistem oluşturmak suretiyle kişisel yargılardan soyutlamaktır. Bu doğrultuda içerik çözümlemesi yöntemi hakkında temel özellikleri şu şekilde ifade edebiliriz:

İçerik Analizi, bu çalışmada siyasi parti programlarının eğitim içeriklerinden hareketle Türkiye'nin eğitim gerçeklerine yönelik olarak çıkarımlar yapmasını sağlayacaktır. İçerik analizi, sosyal gerçeğin yazılı/açık (manifest) içeriklerinin özelliklerinden içeriğin yazılı/açık (manifest) olmayan içeriğin özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak suretiyle sosyal gerçeği araştıran bir yöntemdir (Gökçe, 1995). İçerik analizi kaynakların içeriğini analiz etmek ve değerlendirmek için geliştirilmiş bir tekniktir. İçerik iletişimde kullanılan kelimelere, anlamlara, resim ve sembollere, fikirlere, konulara veya mesajlara karşılık gelmektedir. Bu vasıtalar arasında, kitaplar, gazeteler veya magazinler, konuşmalar, dokümanlar, filmler ve fotoğraflar vardır. İçerik analizinde araştırmacı kaynaktaki sembolik içeriğin sayısal tanımlamasını yapmak için objektif ve sistematik hesaplama ve kaydetme süreçlerini kullanır. Bu nedenle doküman kodlaması içerik analizi yerine kullanılabilir (Neumann, 1991).

Ayrıca, araştırma bulgularının iç-güvenirliliğini ve geçerliliğini artırmak amacıyla siyasi partilerden üst düzey yetkililerin görüşlerinden sıkça alıntılar yapılmıştır. Parti seçim bildirgeleri nitel verilerin analizinde kullanılan doküman incelemesi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışmada parti seçim bildirgeleri dokümanlarının analiz edilmesi Forster (1995)'in belirlediği aşamalar dikkate alınarak yapılmıştır. Öncelikle doküman incelemesinde, hangi tür dokümanlara ihtiyaç duyulduğu ve dokümanların nereden elde

edilmesi gerektiği soruları üzerinden hareket edilmiş ve siyasi partilerin seçim beyannamelerine partilerin resmi internet sitelerinden ulaşılmıştır. Daha sonra elde edilen dokümanların özgün olup olmadığı kontrol edilmiş ve ulaşılan kaynakların özgün kaynaklar yani birincil kaynaklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonraki aşamada elde edilen dokümanların araştırma problemimiz ile ilgili olan kısımları belirlenmiş ve dokümanların karşılaştırmalı analizleri yapılmıştır. Veri kaynağı olan dokümanlar araştırma problemi çerçevesinde içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin analiz edilmesinde parti bildirgelerinin tüm açılarından incelenmesi ve değerlendirilmesi mümkün olmayacağından örneklem olarak partilerin eğitim ile ilgili olan vaatleri seçilmiş ve bu vaatlerin hangi felsefi akımla ilişkili oldukları saptanmıştır.

Ayrıca çalışmada, siyasi partilerden görüşülen temsilcilerle önceden hazırlanmış ve alan uzmanı olan akademisyenlerin onayından geçmiş görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu milletvekillerine, milletvekillerinin iş yoğunluğu ve zaman ile ilgili problemlerden dolayı internet ortamı vasıtasıyla toplanmıştır. Görüşme formuna verilen cevaplar gruplandırılmış ve verilen cevaplardan elde edilen veriler eğitimin öncelikli alanları, eğitim sisteminin sorunları ve eğitim sistemi yapılandırılması olmak üzere üç tema belirlenmiştir. Daha sonraki aşamada ise temalarla ilişkili kodlar belirlenmiş ve görüşme formlarından elde edilen bu veriler belirlenen kodlarla ilintili kodların altlarına yerleştirilerek yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu ve Veri Kaynakları

Siyasi Partilerin Eğitim Politikalarının 2018 genel seçim parti beyannamelerinin analizinin yapıldığı bu araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye’de yasal biçimde faaliyet göstermekte olan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), İYİ Parti ve Halkların Demokratik Partisi (HDP)’nden partinin eğitim politikalarında aktif görev alan birer parti temsilcisi oluşturmaktadır. Ayrıca partilerin resmi internet sitelerinden ulaşılan beyannameler ve yine aynı kaynaktan ulaşılan parti programları incelenmiş, literatür oluşturulurken de Türkiye’de eğitim felsefesi alanında yazılan kitaplar ve orijinali yabancı olan kaynakların mevcut olan çeviri kitapları, yayın ve makaleler araştırılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma ile ilgili elde edilen bulguların sunulduğu bu bölümde bulgular üç kısım halinde verilecektir. Birinci kısımda mecliste grupları bulunan Milliyetçi Hareket Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, İYİ Parti ve Halkların Demokratik partilerinin seçim beyannamelerinde yer alan eğitim vaatlerinin neler olduğu verilecektir. İkinci kısımda bu vaatlerin hangi eğitim akımında yer aldığına ilişkin bilgilere yer verilecektir. Üçüncü kısımda ise söz konusu siyasi partilerin temsilcileri ile yapılan görüşmelerin analizine yer verilecektir.

Bu kısımda siyasi partilerin beyannamelerinde eğitime ilişkin vaatlerine yer verilmiştir. Bu vaatlerin seçilmesindeki neden eğitim kurumlarına yön veren oluşum siyasi partiler tarafından kurulan hükümetlerdir. Hükümetler temsilcisi oldukları parti programları ile devlet politikalarını birleştirmektedir. Hükümetin sahip oldukları politikaların en önemli unsurlarından birisi hiç kuşkusuz parti programlarıdır. Devletin genel eğitim politikalarının daha iyi anlaşılması için siyasi partilerin eğitim politikalarına ilişkin seçim beyannamelerinin içerik analizlerinin yapılması önem arz etmektedir. Bundan dolayı siyasi partilerin eğitim ilgili olan vaatleri verilmiş ve vaatlerin hangi eğitim felsefesi ile ilişkili olduğu ve hangi açıdan ilişkili oldukları açıklanmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi

İnsan ve Toplum Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. İktidarlarımız döneminde eğitim olgusunu, yalnızca ülkemizin maddi refahını artıracak zaruri bir yatırım alanı olarak değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal varlığımızın ihyasını sağlayacak dinamik ve sürekli bir öğrenme süreci olarak da tanımladık.

Esasiciliğe göre okulun görevi bireylere kültürel mirasın aktarılması ve kültürel miras sayesinde buldukları topluma adapte olması gerekir. Bundan dolayı bu vaat esasiciliğe dayanmakla beraber öğrenmenin aktif bir süreç olması (Oliva, 2001) dolayısıyla da ilerlemecilik ile de ilişkilidir.

Haklar ve Özgürlükler Seçim Vaatleri

1. Eğitim-öğretimde ana hedefimiz düşünme, anlama, fark etme, sorun çözme, analiz ve sentez yeteneği ve yetkinliği gelişmiş, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış; hak ve adalet sorumluluğunu, millî kültür ve değerlerini özümsemiş; insanlığın ve demokrasinin evrensel değerlerini içselleştirmiş, iletişime ve paylaşımına açık, estetik ve sanat becerisi gelişmiş bireylerin yetişmesine imkân ve ortam sağlamaktır.

Daimicilik eğitim felsefesine göre bireylerin belli gerçekler ışığında eğitimlerini sürdürmeleri gerekir. İnsanların doğası ve ahlaki değerleri bu eğitim sürecini değiştirmez. Bireylerin değişmeyen gerçekler çerçevesinde yetiştirilmeleri gerekir (Rich, 1992).

Bundan dolayı eğitimde bireylerin zihinsel gelişimine önem verilmesi özelliğinden dolayı bu vaat daimicilik felsefesi ile ilişkilidir.

2. Eğitimde kalite güvence sistemi kurarak, eğitimimizin her kademesi ve bütün okul türleri için yüksek standartlar belirleyeceğiz, ülke çapında okulların tamamını kapsayan “eğitim kalite endeksi” oluşturacağız. Okullar arasındaki kalite farkını asgariye indireceğiz.
3. Okul türleri ve bölgeler arası başarı farklılıklarını azaltarak eğitimde fırsat eşitliğine bütün boyutlarıyla hayatiyet kazandıracacağız.

Locke eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O’na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). Natüralist eğitim anlayışının temsilcilerinden olan Locke’ın görüşleri natüralizmin ilerlemeci felsefeye öncülük eden kuramlardan olması sebebiyle bu iki vaatle bağlantılı görülüp ilerlemeci eğitim anlayışının yansıması olarak yorumlanır.

4. Öğrencileri ilgi ve beceri alanlarına göre yönlendirme, etkili öğrenmelerini sağlama ve becerilerini geliştirme ve geleceğe hazırlama hususlarında gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin bir şekilde verilmesini sağlayacağız.

İlerlemecilik felsefi akımına göre bilgilerin öğrenci tarafından özümsemesi, bu bilgi ve becerileri elde etme yoluyla çevreye uyum sağlaması ve onları geleceğe hazırlaması esas alındığından dolayı bu seçim vaadi ilerlemecilik felsefi akımı ile ilişkilidir (Oliva, 2001).

5. Öğretmen yetiştiren üniversitelerimizle iş birliği halinde, öğretmen yetkinlik ve yeterliliklerinin geliştirilmesi çalışmalarına ivme kazandıracaktır.
6. Öğretmen Akademileri koordinasyonunda başta üniversiteler olmak üzere ilgili kuruluşlarla iş birliği yapılarak, öğretmenlerimize ihtiyaç duydukları nitelikli hizmet içi eğitim vereceğiz.

Öğrencilerin sahip olduğu potansiyeli tam olarak ortaya çıkartabilmek için öğretmen rehberliğine ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin öğrenciler ile yetişkinler arasında bağ kurma görev olduğundan öğretmenlerin bu bağı kurabilecek yeterliliğe ve entelektüelliğe sahip olarak yetiştirilmesi (Sönmez, 2015) esasicilik felsefi akımı ile ilişkilidir.

7. Müfredatımız çağın gerekliliklerini yansıtacak şekilde güncellenecektir. Müfredatı düzenli aralıklarla gözden geçirerek; eğitim kalitesi üzerindeki etkisini izleyecek ve nihai hedefimiz olan “bilgiyi katma değere dönüştüren insan niteliğine” ulaşmadaki katkısını ölçeceğiz.
8. Müfredatın eğitimin her kademesinde bilgi yüklemekten ziyade; öğrenciyi hayata hazırlayan, öğrenmeyi öğreten, istidatlarını ortaya çıkaran, temel becerileri veren, özgüveni pekiştiren ve evrensel değerleri aktaran bir içeriğe sahip hale getirilmesi yönündeki çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Dewey’ e göre eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre güncellenen bir plan yardımıyla gerçekleştirilmelidir. Ayrıca eğitimin birey ilgi alanları, doğa, çevre koşulları ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmeye

yönelik ilerlemesi gereklidir (Dewey, 1996). Dolayısıyla çağın gereksinimlerine uyum sağlayan, özgüveni pekiştirerek problem çözme ve öğretmeyi hedefleyen bu vaatler ilerlemeci eğitim ile ilişkilidir.

9. Okul öncesi eğitim, fırsat eşitliğini sağlama ve dezavantajları gidermede ilk müdahale noktasıdır. Bu nedenle ilkokula başlamadan önce her çocuğun en az bir yıl okul öncesi eğitim almasını sağlayacağız.
10. Öğrencilerin erken yaşta girişimcilik ve finansal okuryazarlık bilinci kazanması bu becerilerin diğer derslere entegre edilmesini sağlayacağız.

İlerlemecilik eğitim felsefesi anlayışına göre, öğrencilerin kendi etkinliği yoluyla öğrenmesine önem vermektedir. Dolayısıyla öğretim yöntemleri de geçmişten radikal bir kopuşu ifade etmesi gerekir. Öğrencilerin duyuları yoluyla, yaparak yaşayarak öğrenmesini her şeyden değerli olduğunu ifade eder ve öğrencinin pasif kalmasına sebep olacak hiçbir öğretim yönteminin etkili olamayacağını ileri sürmektedir. İlerlemeciliğe göre, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda ve deneyim yoluyla öğrenmesi gerçek bir eğitim durumu yaratacağını savunur (Cevizci, 2017). Dolayısıyla bu seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

Ayrıca Locke eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). İlerlemeci felsefeye öncülük eden kuramlardan biri Natüralist eğitim felsefesidir bu sebeple ilerlemecilikle bağlantılıdır.

11. Oyun tabanlı öğrenmeyi etkin hale getireceğiz.

İlerlemecilik eğitim felsefesi anlayışına göre bilginin pratikte deneyimsel olması çok önemlidir (Bakır, 2007). Oyun tabanlı öğrenme ile deneyimleyerek aktif öğrenme gerçekleşeceğinden ilerlemecilik akımı ile ilgili bir beyandır.

12. Mobil öğrenme sistemlerini geliştirecek ve sosyal medyanın öğrenme aracı olarak daha etkin bir biçimde kullanılmasını sağlayacağız.

Yeniden kurmacılık felsefi akımının merkezinde toplumsal reform yer almaktadır. Sosyal medyanın yaygınlaşması ile insanların bilgiye erişimi hızlanmıştır. Eğitim de sosyal reform hareketlerinin geliştirilmesinde önemli bir araç konumundadır. Bu sebeple teknolojik gelişmelerin toplumsal reform aracı olarak kullanıma sunulması yeniden kurmacılık felsefi akımı ile ilişkilendirilebilir.

13. Çocuklarımızın yetkinliklerini; matematik ve bilim teknoloji yeterliliği, öğrenmeyi öğrenme, inisiyatif alma ve girişimcilik, sosyal ve kamusal yeterlilikler, kültürel farkındalık ve ifade alanlarında en üst düzeye çıkaracak tedbirleri alacağız.

Dewey'e göre toplumsal çevre belli amaçlar çerçevesinde olan, belli sonuçları beraberinde getiren, belli uyarıcıları harekete geçerek onların güçlendiren duygusal ve zihinsel yetenekleri faaliyetler çerçevesinde ortaya çıkartarak belirler (Dewey, 1996). Bu seçim vaadinde geçen ve öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayan birtakım beceriler ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilgilidir.

14. Öğrencilerimizin yazılı ve sözlü iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil öğretimine öncelik vereceğiz. Bu amaca yönelik olarak öğretme sistematliğini ve müfredatını gözden geçirerek, dil öğrenimini çok daha etkin hale getireceğiz.

15.

Esasicilik eğitim felsefesine göre tarihin sürecinden geçen beceriler öğrencilerin zihinsel becerilerinden daha önemlidir (Sönmez, 2015). Bu eğitim felsefesine göre bireylerin eğitilmiş sayılabilmesi için sahip olması gereken temel becerileri vardır. Hesap yapma (matematik), yazma ve okuma gibi bu beceriler eğitim programının temelinde yer almalı ve tüm öğrencilere kazandırılmalıdır. Bunun yanında fen, tarih, modern diller gibi temel dersler programın temelini oluşturmalıdır. Bu sebeple bu maddeyi esasiciliğe yakın bulabiliriz.

16. Eğitim yatırımlarımız, kaliteyi odağına alarak devam edecektir. Okul binalarımızı yerel mimariye uygun, tarihsel ve kültürel mirasımızı yansıtan 4E kriteri (ekonomik, estetik, emniyetli, erişilebilir) çerçevesinde yapacak; yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip olmalarını sağlayacağız.

Esasicilik eğitim felsefesi anlayışına göre okul, çalışma alanında yetkin öğretmenlerin eğitim veren öncelikli amacının öğrencilere evrensel kültürü kazandırma, onlara sistematik ve sağlam bilgiyi aktarmanın yanında araştırma kültürünü benimsetecek eğitim kurumu olarak ifade edilir (Cevizci, 2016). Dolayısıyla bu seçim vaadi esasicilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

17. Eğitim ortamları, öğretim materyalleri ve eğitim-öğretim uygulamaları; bireysel farklılıkları dikkate alan ve öğrenciyi merkeze alan bir anlayışla düzenlenecektir.

Öğrencilerin becerilerini keşfetmek ve onlara becerilerini dikkate alarak eğitim sunmaktır.. Bundan dolayı öğrencinin deneyimini öğretmen ve kitapların aracılığından çok kendi başına gerçekleştirmesi beklenir. Sönmez, 2015). Bu seçim vaadi ilerlemeci eğitim anlayışının bu özelliğinden dolayı bu eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

18. Öğrenme ve gelişim düzeyi akranlarından geride olan öğrenciler için tedbirler alacak ve telafi edici programlar uygulayacağız.

19. Destekleme ve yetiştirme kurslarının sayısını artırarak öğrencilerimizin herhangi bir kaynağa veya kuruma ihtiyaç duymadan okul bünyesinde eksiklerini tamamlama imkanı sağlayacağız.

20. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarımızı, engelli öğrencilerimizi akranlarının aldığı hiçbir eğitim imkanından mahrum bırakmayan politikalarımızı güçlendirerek uygulamaya devam edeceğiz. Bu kapsamda hem müfredatı çeşitlendirip çoğaltacağız hem de ders kitapları ve tamamlayıcı eğitim araç gereçlerini artırıp erişilir kılacağız.

21. Engelli bireylerin okul ve kurumlara erişimini sağlayacak şekilde gerekli mekânsal düzenlemeler önemli oranda tamamlanacaktır. Eğitime erişimde sorun yaşayabilecek bütün öğrencilerimize yönelik gerekli tedbirler alınacaktır.

22. Uzaktan eğitim yöntemlerini, dezavantajlı kesimler ile eğitim çağı dışında kalanların kaliteli eğitim imkanlarına erişmesinde etkin bir araç olarak kullanacağız.

Eğitimde fırsat eşitliği, eğitim kaynaklarına erişim ve bu kaynaklardan faydalanma anlamına gelir. Demokratik toplumlarda bu sayede bireylerin becerilerini herhangi bir taraf kayırılmadan eşit bir biçimde geliştirmeleri ve eğitim hizmetinden aynı ölçüde faydalanabilmeleri sağlanır (Tezcan, 1999)Locke da eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). Dezavantajlı grupların eğitime ulaşma imkanındaki eşit olmayan durumları ortadan kaldırmak hususlarını temel alan bu vaatler ilerlemecilikle bağlantılı görülmüştür.

23. Kodlamayı ilk okuldan başlayarak eğitim-öğretim sistemimize dahil ettik. Fatih projesi kapsamında öğrencilerimizin kodlama eğitimi de yapılabileceği tablet bilgisayarlar dağıtarak öğrencilerimizin bu alanda gelişmelerini sağlamaya devam edeceğiz.

Guttek (2006)'e göre ilerlemeci eğitimdeki okul kavramı çağdaş eğitim metotlarının uygulandığı bir laboratuvar olmalıdır. (Guttek, 2006) Bu görüşten yola çıkarak eğitim araçlarının teknolojik gelişimle uyumlu hale getirilmesi ve gelişimlerin takip edilmesi ilerlemeci eğitim anlayışıyla uyumludur

24. Yetenek taraması yaparak yüksek zekâlı çocuklara özel eğitim sağlayacak bilim ve sanat merkezleri kuracağız.

Daimicilik eğitim felsefesinde en önemli özellik bireylerin akli ve verilen eğitimin amacı ise üstün zekalı bireyler yetiştirmek ve akıllı kişileri seçmek (Toprakçı, 2005) olduğu düşünüldüğünde bu seçim vaadi daimicilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

25. Mesleki ve teknik eğitim okul yönetim modelini geliştirecek, yerel yönetimlerin ve sektör temsilcilerinin katılımını sağlayacağız.

26. Mesleki ve teknik eğitimde lise ve yüksekokul programlarının beraber uygulandığı okullar hayata geçirilecektir.

Morris (1963)'e göre ilerlemecilikte eğitim zihinsel süreçlerde gerçekleşmekten çok deneyimle gerçekleşir. Gerçekleşen eylemler, deneyimler üzerine düşünülerek kazanım sağlanır. İlerlemeci eğitimde kazandırılmak istenen yetenek budur. (akt: Tuncel, 2004). Ayrıca Dewey'e göre okul ile gerçek hayatın iç içedir ve bireylerin pratik tecrübelerini temel alan bir öğretim gerçekleştirilmelidir (Dewey, 1996) Bunlara bakarak bu vaatler ilerlemeci eğitim akımı ile ilgilidir.

27. Yeni alanlarda beceri ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için istihdam edilebilirlik oranı yüksek programlar geliştireceğiz.

Dewey her öğrencinin kendi yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi anlayışını savunur. Aksi takdirde ve değişen ve gelişen ekonomik dengeler, belli meslek gruplarını belirli bir kesimin eline vereceğini savunmaktadır. Bu durumda Platonda eleştirmiş olduğu statüko tarafından belirlenen ve esneklikten uzak bir toplumsal sınıfı ortaya çıkartacaktır (Dewey, 1996). Bu seçim vaadinde belirlenen yeni alanlarda ihtiyaçların karşılanabilmesi özelliği ile örtüşmektedir.

28. Uygulamalı eğitimleri yaygınlaştırarak, okul ve iş dünyası arasındaki iş birliğini güçlendireceğiz.

29. Eğitimde özel sektörün payını fırsat eşitliği ilkesi çerçevesinde teşvik ederek artıracacağız.

İlerlemeciliğe göre eğitim zihinsel süreçlerde gerçekleşmekten çok deneyimle gerçekleşir. Gerçekleşen eylemler, deneyimler üzerine düşünülerek kazanım sağlanır. İlerlemeci eğitimde kazandırılmak istenen yetenek budur. (Morris 1963) Bu sebeple uygulamalı eğitimlerden yaygın bir şekilde faydalanmak ilerlemeci eğitim anlayışı ile ilgilidir.

30. Türkiye, yükseköğretimde çok önemli bir marka olacaktır. Mevcut üniversitelere ilave olarak bundan sonra kurulacak yeni üniversite ve fakülteler için; öğrenci ve öğretim elemanı sayısı ile kurulmuş bulunan fakültelerin doluluk oranları gibi objektif kuralları baz alan bir mekanizma geliştireceğiz.

31. Üniversitelerin kapasitelerini; gelişim, yetkinlik düzeyleri ve bölgesel ihtiyaçlar dikkate alarak güçlendirecek ve ihtisaslaşmalarını desteklemeye devam edeceğiz.

Esasicilik eğitim felsefesi anlayışına göre okul, alanı veya konusunda uzman olan öğretmenlerin istihdam edildiği, öncelikli amacının öğrencilere evrensel kültürü kazandırma, onlara sistematik ve sağlam bilgiyi aktarmanın yanında araştırma kültürünü benim seçecek eğitim kurumu olarak ifade edilir (Cevizci, 2016). Dolayısıyla bu seçim vaadi esasicilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir. Ayrıca eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre demokratik ortamlarda kendini yenileyerek gerçekleşir (Dewey, 1996). Üniversitelerin gelişimlerini takip ederek çağın ihtiyaçlarını karşılamak hususunda ilerlemeci eğitim felsefesinin izleri görülmektedir.

32. Üniversiteleri, öğretim üyesi yetiştirme ve araştırma altyapılarını dikkate alarak kategorilere ayıracağız.
33. İşgücü talebi ile işgücü arzı arasındaki uyumu artıracacağız.
34. Din hizmeti sunan müftü, vaiz, imam hatip, Kur'an kursu öğreticisi ve müezzin kayyımların daha iyi yetişmesini sağlamak amacıyla meslek öncesi ve hizmet içi eğitimlerini vermek üzere Diyanet Akademisi kuracağız.

Daimici eğitim felsefesinde öğretmenler, evrensel değerlere göre hareket etmeli, başat kültürel değerleri aktarmalıdır (Sönmez, 2015) Son maddede belirtilen konu bir toplumdaki din gibi değişmez değerlerinin sonraki nesillere daha iyi aktarımı ile ilgili olduğundan bu vaat daimicilikle ilgilidir.

Ayrıca haklar ve özgürlükler başlığı altındaki maddeleri inceleyecek olursak yoğunluk sırasına göre ilerlemecilik, esasicilik, daimicilik ve yeniden kurmacılık eğitim anlayışlarının izleri görülmüştür. Adalet ve Kalkınma Partisi toplumdaki tüm bireylerin eğitim hizmeti alırken eşit imkanlara sahip olmasını sağlamak, dezavantajlı grupların şartlarının iyileştirilerek eğitimden eşit ölçüde faydalanmalarını sağlamak, bölgelere göre başarı farklarını azaltmak, çağın teknolojisiyle uyumlu yeni eğitim materyallerini kullanmak, oyun tabanlı öğrenime yer vermek, çocukların ilgi ve yetenekleri gözetilerek yenilenen müfredat içeriği ile bireysel farklılıkları önemseyen bir eğitim süreci sağlamak gibi konuları ele almış ve bu konuları ele alış şekliyle ilerlemecilik eğitim felsefesinin izleri görülmüştür.

Ayrıca, ülkenin yüksek öğretimdeki başarısıyla adını duyurmak, yabancı dil eğitimine önem vererek, entelektüel öğretmenler yetiştirmek konularını ele almış, bu maddeler incelendiğinde esasicilik anlayışına yakın bulunmuştur. Vaatler, üstün zekalı bireylerin özel eğitim görecekları bilim merkezleri kurmak, demokrasinin evrensel değerleri çerçevesinde bilgi ve becerilerle donanmış bireyler yetiştirmek, din adamlarını yetkinleştirerek kültürel değerlerin daha düzgün aktarımını sağlamak konularını ele alarak vaatlerinde daimicilik, ve mobil öğrenme metotları kurarak etkin öğrenmeye fayda sağlamak hususundaki vaatleri ile yeniden kurmacılık anlayışına yakın bulunmuştur.

Kültür Sanat Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışındaki merkezlerinde yürüttüğü Türk dili eğitim ve öğretiminin yanı sıra, kültürel ve sanatsal faaliyetlerini aktif bir biçimde sürdüreceğiz ve bilimsel araştırmalara verdiği desteği artıracacağız. 44 ülkede hizmet veren Yunus Emre Enstitülerimizin Türk Kültür Merkezi sayısını, 2023 yılına kadar 54'ten 100'e çıkarmayı hedefliyoruz.

Kneller (1963)'e göre insanın toplumsal bir varlık olması sebebiyle bir topluluğun parçası olarak hayatını sürmesi beklenir (akt: Sönmez, 1998). Esasiciliğin kültürel mirasın doğru bir şekilde aktarımını önemseyen ve insanı toplumda işlevsel bir parça olarak değerlendiren bir yaklaşım olması sebebiyle bu maddedeki Türk kültürünü etkin bir biçimde aktarmak ve korumak içeriğiyle bağdaştırılmıştır.

2. Kültür merkezlerinde drama, tiyatro, resim ve müzik atölyeleri olarak amatör ve profesyonel sanatçıların sürekli eğitim görüp eğitim vermesini sağlayacağız. Bu merkezlerde okuma yazma ve edebiyat zevkini geliştirici kurslar düzenleyecek; çocuk ve gençlerimizi Türk ve dünya edebiyatının klasikleriyle tanıştıracacağız.
3. Okullarımızda sanat ve estetik duygusunu geliştirici müfredatın oluşturularak uygulanmasını sağlayacağız. Eğitimin her kademesinde çocuklarımızın zihinsel ve duygusal gelişimine uygun olarak okumalar yapmalarını; kendi edebiyatlarını ve dünya klasiklerini tanımlarını sağlayacak yeni programlar oluşturacağız.

4. Geçmiş değerlerimizi geleceğe taşıyan bir anlayış içinde eğitim, kültür ve sanatta yenilikçi ürün ve yaklaşımlarla tüm insanlık için değer üretmeye yönelik atılımlar gerçekleştireceğiz.

Daimicilik eğitim felsefesi anlayışına göre öğrencilere maddi ve manevi gerçekler birlikte gösterilmelidir. Evrensel problemler ve üstün nitelikteki dilek ve istekler, tarih, felsefe ve edebiyat alanında geliştirilmiş olan kaynaklar vasıtasıyla öğretilmelidir (Toprakçı, 2005). Ayrıca esasiciliğe göre, eğitime düşen görev bireylere akademik bilgi ve karakter gelişimlerini kişisel unsurlar ile donatmak, okulun görevi ise insanlık kültürünün sahip olduğu temel unsurları bireylere aktarmaktır (Cevizci, 2017). Çocuklara kendi edebiyatlarını okutarak kültürel mirası aktarmak kavramıyla esasicilik ve klasiklerle evrensel bilgileri aktarmak ve entelektüel donanıma sahip bireyler olarak yetişmelerinden bahsedilirlen daimici anlayışla ilişkilendirilmiştir.

Gençlik Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Gençlerimizin nitelikli eğitim almaları en öncelikli hedefimizdir. AK Parti gençlerin iyi bir iş sahibi olmaları, sağlıklı bir aile kurmaları ve toplum için sorumlu birer birey olmaları için nitelikli eğitimi ilk sıraya almaya devam edecektir.
2. Bu kapsamda eğitimin her kademesinde ve üniversitelerde gençlerimizin demokratik ve bilimsel eğitim zeminlerini daha da güçlendirecek, özgürlüklerini geliştirmeye devam edeceğiz.
3. Yükseköğretim kurumlarının kalitesi ve bilimsel-teknolojik olanaklarını artırarak, nitelikli bir öğrenim ve araştırma-geliştirme süreci gerçekleştireceğiz.
4. Üniversitelerimizde okuyan öğrencilerimizi sosyal programlara (ağaç dikimi, yaşlı bakımı, sosyal hizmetler, öğretmenlik vb.) dahil ederek gençlerimizin üniversitede okurken istihdama ilk adımlarını atmalarını kolaylaştıracacağız.

İlerlemeciliğe göre, bireyin ilgisi göz önünde bulundurularak ve demokratik bir etkileşim sağlanarak birey merkezli eğitim gerçekleştirilir (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). Öğrenci merkezli yeni eğitim anlayışı eğitimin hem bireysel hem toplumsal boyutuyla ilgilenir (Garrison ve Neiman, 2005). Ve bireyin sosyal iletişimi ve yaşadığı toplumun bir parçası olmasını önemser (Guttek, 1988). Yukarıdaki üç vaatte gençlerin

bilimsel yöntemlerle demokratik ortamlarda bireysel farklılıkları önemsenerak nitelikli eğitim almalarını bu sayede de kendisini toplumun işlevsel parçası olarak hisseden sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek istendiği belirtilmiştir. Bu yönlerden ilerlemecilikle bağdaştırılmıştır. Ayrıca ilerlemeciliğe göre gerçeklik deneyimle etkileşim yoluyla öğrenilir. Bu sebeple hayatta var olan her şey de eğitimde mevcut olmalıdır (Sönmez, 2014). 4.maddede bahsi geçen ağaç dikimi ve sosyal hizmetler gibi hayatın içinde var olan kavramların öğretimi eğitimin hayatın kendisi olan bir süreç olması sebebiyle ilerlemecilikle bağdaştırılmıştır.

Kadın Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Zorunlu örgün eğitim kademelerinin tamamında kız çocuklarının net okullaşma oranlarını yüzde 100 seviyesine ulaştıracağız. Bu amaçla, erken çocukluk dönemi eğitiminin geliştirilmesi başta olmak üzere, kız çocuklarının eğitime devam etmelerinin sağlanması için gerekli tedbirleri alacağız.
2. Kadınlarda okuryazarlık oranını yüzde 100 seviyesine yükselteceğiz.

Eğitimde fırsat eşitliği, eğitim kaynaklarına erişim ve bu kaynaklardan faydalanma anlamına gelir. Demokratik toplumlarda bu sayede bireylerin becerilerini herhangi bir taraf kayırılmadan eşit bir biçimde geliştirmeleri ve eğitim hizmetinden aynı ölçüde faydalanabilmeleri sağlanır (Tezcan, 1999) Locke da eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). Zorunlu eğitimde öğretim kurumlarından öğrenciler eşit ölçüde yararlanırlar ve yetenekleri ve ilgilerine göre kazanım elde ederler. Eğitimde fırsat eşitliği kapsamında cinsiyet gözetilmeksizin herkese aynı imkanlar sağlanır (Tür, 1999). Çocuğun cinsiyetinden kaynaklanan bir dezavantajı ortadan kaldırmaya yönelik bu vaatler daha önce bahsettiğimiz eğitimde fırsat eşitliği içerikli vaatler gibi ilerlemecilik eğitim anlayışıyla ilgilidir.

Cumhuriyet Halk Partisi

Eğitimde Yeni Bir Anlayış

1. Eğitimi tüm bileşenleri kapsayarak yeniden tasarlayacağız.
2. Öğretmenleri, sendikaları, öğrencileri, velileri ve aile birliklerini katılımcı ve demokratik bir eğitim modelinde bir araya getireceğiz.

Yeniden kurmacılık eğitim felsefesi anlayışına göre, eğitimin amacı toplumda gerçek demokrasi anlayışını yerleştirmek ve bu anlayış çerçevesinde toplumu yeniden düzenlemektir (Ergün, 1996; Tozlu, 1997). Dolayısıyla seçim vaadi ile yeniden kurmacılık eğitim felsefesi amacı örtüşmektedir.

3. Yüksek yetenek inşasını eğitim sistemimizin ana hedeflerinden biri haline getireceğiz.
4. Milli Eğitim Bakanlığı'nın politikalarını destekleyecek, yaşam boyu teknik beceri ve öğrenim süreçlerini yönetecek "İnsan Kaynakları Bakanlığı"nı kuracağız.
5. Eğitim sistemimizde çocuğun üstün yararı ilkesini gözeteceğiz.

Birey merkezli bir eğitim metoduna sahip ilerlemecilik, öğrencilerin yeteneklerini ve ihtiyaçlarına göre ilerleyen bir eğitimi benimsemiştir (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). Ayrıca ilerlemeciliğe göre gerçeklik deneyimle etkileşim yoluyla öğrenilir. (Sönmez, 2014). Birey toplumda sürekli etkileşim içindedir ve bu etkileşim hiç bitmez. Yaşam boyu süren ve çocuğun ilgi, yeteneklerini ortaya çıkararak kendisini keşfetmesini sağlayan bir eğitim kavramından bahseden 3 ,4, 5. maddeler bu sebeple ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

6. Okul- aile birliklerinin okuldaki yetkilerini artıracak, ailelerin okul yönetimine katılmalarını sağlayacağız.

İlerlemeci eğitim felsefesine göre okul ve aile ile iş birliği çocukların becerilerin geliştirilmesinde önemlidir (Guttek, 2001) Bu sebeple bu iş birliğinin önemsenmesi ilerlemeci eğitim anlayışı ile bağdaştırılmıştır.

Eğitimde bireyin yararını gözeterek ona yaşam boyu kazanım sağlayabileceği bir deneyim sunmak, okul aile iş birliğini sağlayarak çocuğun yetenek ve ilgisi doğrultusunda kendisini keşfetmesine yarar sağlamak, eğitimi demokratik bir ortamda gerçekleştirmek gibi konularda işlenen vaatler bu yönleriyle ilerlemeci ve eğitimi gerçekleştirmede konu olan tüm başlıkların yeniden değerlendirerek inşasını ifade eden vaat yeniden kurmacı olarak nitelendirilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi'ni seçim vaatlerine girişte kullandığı tüm vaatlerin yeni eğitim anlayışları kapsamında olduğu görülmektedir.

Eğitimde Nitelik Artışı Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Öğrencilerimizi uluslararası PISA değerlendirmelerinde en kısa sürede OECD ortalamasına ulaştıracadığız.
2. Çağdaş, demokratik, laik ve bilimsel bir müfredat oluşturacadığız.

Uluslararası ğrenci Değerlendirme Programı PISA (Programme for International Student Assessment), Ekonomik işbirliği ve Kalkınma rgt OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) tarafından üç yılda bir 15 yaş grubu öğrencilerin kazanımlarını değerlendirmek için uygulanan; çoktan seçmeli, açık ve kapalı uçlu soru türleriyle toplam 100 sorudan oluşan bir taramadır (MEB, 2008). PISA projesi, bu yaş grubu öğrencilerin matematik, fen bilimleri ve okuma becerileri konu alanlarıyla ilgili bilgileri ne dereceye kadar öğrendikleri değil, sahip oldukları bu bilgi ve becerileri içinde yaşadıkları toplumda karşılaştıkları gerçek ortamlarla ilişkilendirme ve olası sorunları çözümlemede kullanabilme yeteneğini ölçmeyi amaçlamaktadır (OECD, 2007).

Locke'a göre bilmek görmektir ve gerçek bir başkasının gözleminden elde edilebileceğinden fazlasıdır. Bu sebeple bilgi kişinin kendi deneyimleriyle elde edilir (Bilhan, 1991). İlerlemeciliğe göre bilgi edinme yaşam boyu süren bir etkileşim işidir. Bu sebeple hayatta var olan her Şey eğitimde var olmalıdır (Sönmez, 2014). Öğretmen ğrenciyi problem çözme yolları üretmesi için teşvik etmelidir (Guttek, 2001). Eğitimle bireylerin yaşadıkları toplumda karşılaştıkları bir problemi çözebilme becerisi geliştirmelerinin beklenmesi yönüyle ve bilginin görerek değil deneyimleyerek eleştirel açıdan düşünüp yorumlama yetisini geliştirerek öğrenilmesi yönüyle bu maddeler ilerlemecilikle bağdaştırılmıştır.

Ayrıca eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre güncellenen bir plan yardımıyla gerçekleştirilmelidir. (Dewey, 1996). Dolayısıyla çağın gereksinimlerine uyum sağlayan, bilimsel metotları kullanılıp, demokratik bir ortam sağlayarak problem çözme ve öğretmeyi hedefleyen bu vaatler ilerlemeci eğitim ile ilişkilidir.

Eğitimde Eşit Olanaklar Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Okullar ve bölgeler arasındaki nicelik ve nitelik farkını en aza indireceğiz.
2. Mevsimlik çalışan ailelerin çocuklarının, Gezici Okul Modeli ile eğitim ve öğretimden geri kalmalarını engelleyeceğiz.

Bu başlıklar altındaki maddelerin yorumları 3.1.2.4 başlığı altında yer almaktadır.

Cinsiyet Eşitliği İlkesi Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Eğitimde cinsiyet eşitliğini sağlayacağız.
2. Kız çocuklarının okullaşma oranını en kısa zamanda erkeklerle aynı düzeye çıkaracağız.
3. Karma eğitim sistemine aykırı uygulamaları kaldıracacağız.
4. Çocuklarını okula göndermeyen ailelerle ilgili gerekli tedbirleri alıp, teşvik uygulamalarını hayata geçireceğiz.

Eğitimde fırsat eşitliği, eğitim kaynaklarına erişim ve bu kaynaklardan faydalanma anlamına gelir. Demokratik toplumlarda bu sayede bireylerin becerilerini herhangi bir taraf kayırılmadan eşit bir biçimde geliştirmeleri ve eğitim hizmetinden aynı ölçüde faydalanabilmeleri sağlanır (Tezcan, 1999) Locke da eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). Okullar arasındaki farkları yok ederek herkesin eşit imkanlarla eğitime ulaşmasını hedefleyen vaatler ilerlemeci anlayışla ilişkili bulunmuştur.

Yeniden kurmacılık eğitim felsefesi anlayışına göre eğitimde çoğunluk veya ayrıcalıklı kültür tarafında egemen uygulamaları olmaması esastır, ayrıca ilerlemeci

eğitimde de eğitim demokratik olmalıdır (Demirel, 2009). Power'a göre yeniden kurmacılık eğitim felsefesi toplumsal reformu savunmaktadır. Eğitim toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak ilerleme sağlayacak yenilikler yapmalıdır. Toplumsal ilerlemeyi sağlamakta ana sorumlu olan kurum okullardır (akt: Sönmez, 2015). Bu yeni gezici okul modeli ve çocuklar arasındaki aynı nitelikte eğitime ulaşma imkanını eşitleyecek reform üzerinde çalışılacağı ile ilgili vaatlerle yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin toplumu yeniden oluşturma yönü gözlemlenmiştir. Bu sebeplerden son iki başlıktaki altı vaat, çağdaş eğitim felsefeleri olan yeniden kurmacılık ve ilerlemecilikle ilgilidir.

Daha Fazla Kaynak, Şeffaf Bütçe Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Tüm öğretim kademeleri için öğrenci başına yapılan harcamayı artıracacağız.
2. MEB bütçesinden yatırıma ayrılan payı artıracamız.
3. Tüm eğitim kademelerinde okulların kendi bütçelerinin olacağı bir modele geçeceğiz.

Yeniden kurmacı eğitim akımının temel ilkelerinden biri de eğitimin, modern dünyanın toplumsal ve ekonomik güçleriyle kültürün temel değerlerini oluşturacak yeni bir toplumsal yapıyı uyumlu duruma getirmesi olduğu düşünüldüğünde bu seçim vaatleri yeniden kurmacılık eğitim felsefesi anlayışı ile ilişkili olduğu ifade edilebilir. Ayrıca öğrencilerin kazanımlarına olumlu etki yapacak olan bütçe artırımını ilerlemecilik ile ilgili bir vaattir.

Donanımlı Okullar Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Tüm eğitim kademelerinde öğrenci başına düşen okul ve derslik sayılarını artırarak, bu okulların niteliklerini AB standartlarına yükselteceğiz.

Eğitim ortamlarında derslik sayılarını artırarak sınıflara düşen öğrenci sayısının azaltılması hedeflenmiş, AB standartlarına ulaştırılması hedeflenen okul niteliklerinde öğrenciye ayrılan zaman artırılarak bireyin ilgi ve ihtiyaçlarının daha iyi gözlemlenebilmesi amaçlanmıştır. İlerlemeciliğe göre eğitim demokratik bir etkileşimle birey merkezli olarak onun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gerçekleşir (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009).

Okullarımızda yemekhane, kantin, tuvalet, kütüphane, fen laboratuvarı, resim ve müzik atölyeleri, spor salonu, oyun alanları ve yeşil alanlar oluşturacağız.

İlerlemecilik eğitim felsefesinde öğrenciler kendi etkinliği yoluyla öğrenirler. Öğrencilerin deneyimleyerek edindiği bilgiler oldukça değerlidir ve pasif bir öğrenme ortamında eğitim etkin şekilde gerçekleşemez (Cevizci, 2017). Ayrıca eğitim hayatın kendisidir (Sönmez, 2014). Dolayısıyla sadece sınıf ortamını değil çocuğun okulda deneyim gerçekleştirebileceği her alanı onun ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlemek eğitimde etkinlik kazandıracaktır. Bu sebeplerle bu seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkili görülmüştür.

2. Okulların internet altyapıları ve bilgisayar donanımlarını güçlendireceğiz.

Eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre güncellenen bir plan yardımıyla gerçekleştirilmelidir. (Dewey, 1996). Dolayısıyla çağın gereksinimlerine uyum sağlayan bu vaat ilerlemeci eğitim felsefesi ile ilişkili görüşmüştür.

3. Tüm özel eğitime gereksinim duyan gruplara uygun olarak, asansör, rampa, tuvalet gibi gerekli altyapı düzenlemelerini içeren okulları inşa edeceğiz. Özel eğitime ihtiyaç duyan tüm çocuklarımızı okullarla buluşturacağız.

Özel durumlara sahip çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenen okullarla onların eğitim alırken dezavantajlı durumları ortadan kaldırılmak istenmiştir. Locke da eğitimde fırsat eşitliğini savunmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Gutek, 2006).

Öğrencilerimizin Güvenliği Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Tüm okullara öğrenci sayısını dikkate alarak ihtiyaç doğrultusunda en az 1 kadrolu güvenlik ve 1 temizlik görevlisi atayacağız. Bu doğrultuda en az 80 bin personel istihdam edeceğiz.

Eğitim hayatın kendisi olan bir srectir (Sönmez, 2014). Ve okullar kültürel değişimde önemli bir rol oynamaktadır (Guterk, 2014). Okulun sadece sınıf ortamından oluşmadığı, yeni nesilleri şekillendiren okullarda yalnızca sınıfların değil etkileşimin gerçekleştiği her alanda düzenleme yapılarak çocukların güvenliği ve ailelerin okula bakış açısı hususunda olumlu bir adım atılmak istenmiştir.

Eğitim Kademeleri Başlığı Altında Seçim Vaatleri

Okul ncesi Eğitim

1. 1 yıl okul öncesi eğitimi tam gün, parasız ve zorunlu hale getireceğiz.
2. Erken ocukluk eğitiminde (0-5 yaş) okullaşma oranlarını kademeli olarak yükselteceğiz. Bu doğrultuda erken çocukluk eğitim merkezlerinin sayısını artıracadığız.
3. Okul ncesi eğitimde yalnızca tanımlanmış standartlara uygun uzman öğretmenlerin istihdam edilmesini sağlayacadığız.

Ülkemizde fırsat eşitliği kavramı Milli Eğitim Temel Kanunu yasalarıyla temellenmiştir. Buna göre her bireyin herhangi bir zümreye ayrıcalık verilmeden eğitim ğretim alma hakkı vardır (Başaran, 1982). Eğitimin tam gün olarak parasız ve zorunlu hale getirilmesiyle uygulanmak istenen kamu politikası maddi imkanı yeterli olmayan çocukların eğitim almasında fırsat eşitliğini gerçekleştirmektedir. 1 ve 2. vaatlerdeki eğitim kaynaklarından her birey için eşit faydalanabilme fırsatı ilerlemeci ve eğitim anlayışının göstergesidir. Locke eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktr (Guterk, 2006).

İlerlemeci eğitimde ğretmen çocuğun ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmasına rehberlik etmeli, probleme çözüm bulmak yerine onu problem çözmeye teşvik etmeli ve onun yaratıcılığını desteklemelidir (Guterk, 2001). Okul ncesi eğitim veren öğretmenlerin alanlarında uzman olmaları çocukların deneyimlerini elde ederken yanlış bir yönlendirme olmadan ilgi ve yeteneklerini keşfederek öğrenmelerinde katkısı olacaktır

İlköğretim

1. Zorunlu eğitim çağı için % 100 okullaşma hedefini gerçekleştireceğiz.
2. İlköğretime başlama yaşını 72 aya çıkaracağız.
3. Mesleki eğitimi 9 yıllık kesintisiz eğitimin dışına çıkaracağız.
4. İlköğretim aşamasında 1 yıl süreyle yabancı dil ağırlıklı eğitim vereceğiz.
5. Kesintisiz temel eğitimde AB temel yeterlilikler çerçevesini referans alacağız.

MEB'in uyguladığı yeni eğitim yöntemiyle çağı yakalamış, yetenek ve bilgilerini aynı zamanda geliştiren, öğrenciyi odak alan, bireysel ayrımları önemseyen yeni eğitim modeli uygulanmaya başlanmıştır. Bu yeni model eğitim politikalarının da istikametinin değişmesine sebep olmuştur (Serçe, 2016). Temel eğitimde AB yeterliliklerini sağlayarak birey merkezci anlayışı daha etkin bir şekilde uygulamak istenmiştir ve bu yönüyle bu vaat ilerlemeci yaklaşıma sahiptir.

Eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre güncellenen bir plan yardımıyla gerçekleştirilmelidir (Dewey, 1996). İlköğretimde bir yıl yabancı dil eğitiminin verilmesi de pratikte yarar sağlayan ve çağı yakalamayı hedefleyen bir becerinin elde edilmesi olarak düşünülerek ilerlemecilikle bağdaştırılmıştır. Ayrıca ilerlemecilik anlayışı pragmatizme dayanır ve bu anlayışa göre tarih, coğrafya, aritmetik, geometri, ahlak, hukuk ve fizik alanlarındaki öğretilerin sadece pratikte yarar sağladığı için verilmesi gerekir. Çocuk anadilini öğrendikten sonra kendisine yarar sağlayacaksa ikinci bir dil öğrenebilir ancak bunu da dilbilgisi kurallarına boğarak yapmamak gerekir (Locke, 1963).

Zorunlu eğitim çağında okullaşma vaadi ile aynı fırsatlara sahip olmayan grupların dezavantajlarını ortadan kaldırmak ve demokratik bir toplumun gereği olarak her bireyin eğitim hizmetini eşit alabilmesi hedeflenmiştir. Locke'a göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). Bunun sağlanması ise her bireye fırsat verilmesi ile ve eğitimin ulaşmadığı hiçbir birey kalmaması ile olur. Bu sebeplerle 1, 2, 3 de ilerlemecilikle ilgilidir.

Ortaöğretim

1. Ortaöğretileri akademik ve mesleki eğitim tercihleri doğrultusunda örgütleyeceğiz.

2. Öğrencilerin akademik ve mesleki eğitim tercihlerini aileleri ve uzmanlarla birlikte, kendi istekleri doğrultusunda yapmalarını sağlayacağız.
3. Akademik ortaöğretimde okul tür ayrışmasına son vereceğiz. Tüm okulların niteliğini AB standartları düzeyinde yükselterek eşitsizlikleri gidereceğiz.

Guterk (2001)'e göre ilerlemeci eğitim felsefesinde eğitim çocuğun kendiliğinden üretme ve kendini ifade etme becerisine sahip olarak özgür davranışlar sergileyebilmesine neden olmalıdır (Sönmez, 2015). Dolayısıyla 1.seçim vaadi çocuğun ilgilerini önemsediğini gösterdiği için ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir. Ayrıca ilerlemeci eğitim felsefesi anlayışında çocuğun gereksinimleri karşılanmalı ve aile, ev, okul ve öğretmen arasında iş birliği sağlanmalıdır (Sönmez, 2015). Buna göre hem çocuğun isteklerini dikkate alan hem de aile ile işbirliği sağlamayı hedefleyen 2. seçim vaadi ilerlemeci eğitim felsefesi ile ilişkilidir. Eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre güncellenen bir plan yardımıyla gerçekleştirilmelidir (Dewey, 1996). 3. Vaatte bahsedilen tüm okulların eğitim kalitesinin birbirine yakın, çağa uygun ve nitelikli olması ilerlemecilik eğitim anlayışı ile gösterilebilir.

Meslek Eğitimi, Meslek Liseleri, Teknoloji Liseleri

1. Meslek eğitimini kesintisiz temel eğitimin sonrasında başlatacağız.
2. Teknoloji liseleri açacağız. Ülkemizin kalkınma stratejileri açısından öncelik verdiği kod yazılımı, mekatronik, biyoteknoloji, tarım vb. sektörlerde bu liselerin kurulmasını sağlayacağız.
3. Organize Sanayi Bölgeleri'nde iş gücü talebi doğrultusunda iş garantili yatılı Teknoloji Liseleri'ni ve Mesleki Liseleri'ni yaygınlaştıracacağız.
4. İmam Hatip Okulları'nda verilen eğitimin içerik, müfredat ve niteliğinin iyileştirilmesini sağlayacağız.

Meslek eğitiminin kesintisiz eğitimden sonra olmasıyla bu durum öğrencinin ilgi ve tercihi bırakılmak ve ayrıca kendisine zorunlu eğitim sürecinde kendi tercihi yapmak için eğilimlerini kontrol etme zamanı verilmek istenmiştir. Birey merkezli bir eğitim metoduna sahip ilerlemecilik, öğrencilerin yeteneklerini ve ihtiyaçlarına göre

ilerleyen bir eğitimi benimsemektedir (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). 1.vaat bu sebeple ilerlemecilikle ilgili görülmüştür.

Yeniden kurulmuş bir toplum için eğitim dünya nüfusunun birbirine bağımlılığını -ekolojik ve ekonomik problemlerin nedenleri gibi- ortaya koyar. Böylece öğrenciler modern dünyanın gerçekliklerini incelemeye ihtiyaç duyarlar, global bir dünyada yaşamayı takdir ederler (Rich, 1992). Bu özelliğinden dolayı 2.vaat yeniden kurmacılık eğitim felsefesi ile bu seçim vaadi ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Eğitim, öğrencinin şartlarını kontrol ederek zamanın koşullarına göre kendisini güncellemelidir (Dewey, 1996). Garantili liselerin çoğaltılması hususundaki 3.vaatte zamanın istihdam sorununa bir çözüm olabileceği düşünülmüştür. Bu aynı zamanda tercihini bu yönde yapan bireylerin de meslek sahibi olma ve hayata atılması ve kendisine yarar sağlayacak bir eğitim alması olarak düşünüldüğünde ilerlemecilik ile ilgilidir.

Daimici eğitim felsefesinde öğretmenler, evrensel değerlere göre hareket etmeli, basat kültürel değerleri aktarmalıdır (Sönmez, 2015) Son maddede belirtilen imamhatip okullarının nitelik açısından iyileştirilmesi içerikli vaatle değişmez bir bilgi olan din öğretilerini ve aynı zamanda var olduğu coğrafyanın ortak kültürünü yeni nesillere daha doğru bir şekilde aktarabilmek amaçlanmıştır. Bu sebeple bu vaat daimicilikle ilgili görülmüştür.

Çağdaş ve Akılcı Müfredat

1. İnsani ve dayanışmacı değerleri önemseyen, özgürlükçü ve eleştirel düşüncüyü öne çıkaran, bilgi çağıyla uyumlu bir öğretim programı oluşturacağız.
2. Eğitimi, Atatürk ilkeleri ve Cumhuriyet değerleri ışığında çağdaş, demokratik, laik, bilimsel ve eşitlik ilkesine dayalı bir anlayışla yeniden yapılandıracağız.
3. Büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamı, mücadelesi ve ülkemize kazandırdığı her türlü eser merkezde olmak üzere Cumhuriyet Dönemi Tarihi ve Demokrasi Kültürü derslerinin zorunlu ders olarak okutulmasını sağlayacağız.
4. Seçmeli derslerin okul yönetimleri tarafından dayatılmasına son verecek, veliler ve öğrenciler tarafından sadece rehberlik servislerinin desteği ile seçilmesini sağlayacağız.

İlerlemecilik eğitim felsefesi anlayışına göre, tüm öğretime, çocuğun ilgileri, onun gerçek dünya ile olan ilişkileri ile bağlantı kurması ve ona rehberlik etmesi söz konusu olduğu (Sönmez, 2015) düşünüldüğünde 1. seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi anlayışı ile ilişkilidir.

Yeniden kurmacılık eğitim felsefesinde eğitimin amacı, toplumu yeniden düzenlemek ve şekillendirmek için gerçek demokrasinin yerleştirilmesi esastır (Oliva, 2001). Yeniden kurmacı eğitimin bilimsel yöntemleri kullanan, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışını özümseyerek toplumu reformlarla yeniden şekillendirmek anlamına geldiği düşünülürse 2. vaat yeniden kurmacı felsefeye örnek bir vaattir.

Esasicilik felsefi anlayışına göre eğitimin içeriği, temel kültürel değerlerin aktarımını sağlayacak konular arasından seçilmelidir (Power, 1982; 193). Bir milletin kültürü onu diğer milletlerden ayırıcı bir özelliktir. Her millet kendi değerlerini gelecek nesillere eksiksiz aktarmak ve kültürünü korumak ister. Türkiye tarihini başlatan Mustafa Kemal Atatürk'ün ve Cumhuriyet değerlerinin gelecek nesillere ışık tutması isteğinin belirtildiği 3. vaat esasicilik ile ilişkilidir.

İlerlemecilik eğitim felsefesine göre öğrenciler sahip olduğu yetenekler doğrultusunda yetiştirilmelidir (Sönmez, 2015). Dolayısıyla son vaat ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkidir.

Yükseköğretimde Kurumsal ve Demokratik Reform

1. Demokratik değerlere, hümanizme, aydınlanmaya ve çoğulcu ilkelere dayanan bir üniversite modeli kuracağız.
2. Üniversitelerin bilimsel, idari ve mali özerkliğini güvence altına alacağız.
3. TÜBA ve TÜBİTAK'ı siyasi müdahaleden arındıracak, eski saygınlık ve işlerliklerini yeniden kazandıracacağız.

Yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin amacı toplumda gerçek demokrasi anlayışı ve işleyişini yerleştirmek ve toplumu yeniden düzenlemektir. Bu eğitim felsefesine göre eğitim sosyal reform hareketlerinin geliştirilmesinde önemli bir araç konumundadır. Bu reform geliştirme hareketlerinde ana sorumluluk okulların üzerindedir. Esas güç öğretmenlerin elindedir. Okullar yeni bir gelişmeye olanak sağlayacak şekilde geleceğe dönük olmalıdır (Alkan, 1983). Bu yaklaşımda eğitimin

temel amacı, öğrencilere insanlığın sorunlarıyla ilgili farkındalık oluşturmaktır. (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). Yeniden kurmacılık eğitim felsefesinde hümanizm ve demokratik değerler ön planda tutularak toplumsal bir reform ön plandadır. Bu sebeple 1.vaatte bahsedilen yeni üniversite modeliyle topluma bu değerleri ön plana çıkaran yeni bir düzenleme getirilmek istenmiştir. Ayrıca Türkiye’de bilimin tüm alanlarını kapsayan bir bilimler akademisi olan TÜBA ve ülkemizin bilim ve teknoloji alanında gelişmesi için araştırmalar yapan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ülkemize bilimsel gelişme sağlayarak devlete hizmet eden kurumlardır. Devlete hizmet veren işlevsel bir kurumu canlandırarak toplumun bilime bakış açısına artı değer katmak hususundaki 3.vaat yeniden kurmacı eğitim anlayışı ile ilişkilidir.

Akademik Personel Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Üniversitelerde bilimsel araştırmalara ve AR-GE çalışmalarına daha fazla kaynak ayıracak, araştırmacı akademisyenleri teşvik edeceğiz.
2. Sağlıklı bir ödül ve teşvik mekanizması kurarak yayınların sayısını ve kalitesini artıracacağız.
3. Yükseköğretim ve istihdam ilişkisini mezunların gereksinimlerini ve iş gücü talebini gözetecek şekilde, sürdürülebilir bir biçimde planlayacağız.

Devletin amacı bireyler arasında oluşabilecek uzlaşmazlıklara çözüm üreten ve her bireyin itaat edeceği bir otorite oluşturmaktır ve bu sebeple oluşturulan hükümet halkın huzur içinde yaşayarak onun ortak çıkarlarına hizmet eden, sistematik şekilde işleyen, yasama ve yürütme gücünü toplumun faydasına kullanan hiçbir kimseyi ayrıcalıklı tutmayan bir niteliğe sahip olmalıdır (Locke, 2004). Devletin birey yararına bütünleşen bu özellikler yeni eğitim anlayışlarını içinde barındırır. Ayrıca hakkaniyetli bir ödüllendirme sistemi ile bilimsel araştırmalar özendirilerek yeni kazanımlar sağlamak suretiyle bu iyileşmenin ülkenin kalkınma sürecine katkı sağlanmış olacağı düşünülmüştür.

Özlük Hakları

1. Akademisyenler için güvenceli iş ve özgür çalışma ortamı sağlayacağız.

2. Kamu üniversitelerine atama ve yükseltmelerde standart getireceğiz. Mevcut eşitsizlikleri gidereceğiz.

Öğretmenler: Kalkınmanın ve Demokrasinin Güvencesi Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Eğitimde liyakate ve nesnel ölçütlere dayalı bir atama ve yükseltme sistemini hayata geçireceğiz.
2. Teftiş sistemi yeniden yapılandırılacak, kayırmacı değerlendirme sistemine son vereceğiz.

İki başlıkta bulunan tüm maddeler yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin özelliklerini içerir. Yeni kurmacılık anlayışına göre birey, okul ve eğitim sosyal ve kültürel güçler tarafından şekillendirilir (Oliva, 2001). Öğretmen atamalarının objektif yöntemlerle yapılması ve belli bir zümrenin avantajlı olmaktan çıkarılmasını amaçlayan iki vaat öğretmenlerle ilgili bir reform önerisi getirirken diğer iki vaat ise akademisyenler için eşit standartlar getirme önerisinde bulunuyor.

Çalışma Koşulları

1. Bilimsel, okul huzurunu ve iş barışını bozmayan bir değerlendirme sistemi oluşturacağız.
2. Öğretmenlerin aile bütünlüğünü her koşulda sağlayacağız.

İlk maddede bahsedildiği gibi işgücünü doğru kullanarak azami verim sağlamak ve onları güdüleyerek performanslarını artırmak amacıyla kullanılan çalışanların meydana getirdikleri sonuçların saptanması işlemi insan kaynaklarının önemli fonksiyonlarından (Akdemir, 2009). Bu fayda sağlanırken bu sürecin kişileri geliştiren, motive edici, adil ve güvenilir olması beklenir (Can ve Kavuncubaşı, 2005). Çalışanın bu süreçteki değerlendirmesi demokratik ve güvenilir bir sosyal devlet yapısını gerektirir. Locke'a göre devletin kaynağı toplumsal sözleşmeye dayanır. Bireyler güven içinde yaşayabilmek kendi mülkiyetlerinde hoşgörü çerçevesinde, huzurlu bir ortamı sağlamak amacıyla sivil topluma yani siyasal bir devlet düzenine

geçmişlerdir. Toplumu oluşturan insanlar arasındaki bu anlaşma, toplumun hem başlangıcı hem de temelidir. (Küken, 2006).

Bireyler aileleri oluşturur ve toplumun işlevsel organıdır. Onu koruyarak mensup olduğu topluma fayda getirmesini sağlamak gereklidir (Bender, 2005). Aile oluşturarak toplumun parçası olan ve mesleği öğretmenlik olan eşlerin farklı yerlerde görevlendirilmesinin önüne geçilmek istenmesiyle ailenin bütünlüğü korunmak istenmiş toplumları oluşturan aile kurumuna önem verildiği gösterilmiştir. Her iki maddede de yer alan siyasal düzenin sivil toplumun hizmeti için bu gereklilikleri yerine getiriyor olması ilerlemecilik ile bağdaştırılır.

Öğretmen Niteliğinin Artırılması

1. Öğretmen liselerini yeniden açacağız. Yükseköğretimde öğretmen yetiştiren tüm eğitim kurumlarını fiziki, mali, akademik bakımdan en ileri olanaklarla donatacağız.
2. Özel ihtiyaçlara sahip öğrencilerin eğitimini üstlenenler başta olmak üzere tüm öğretmenlerin yeterli pedagojik donanıma sahip olmalarını sağlayacağız.
3. Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi'ni içerik ve yöntem açısından AB normlarıyla uyumlu hale getireceğiz.
4. Öğretmenlere yaşa bakmaksızın yurtiçi ve yurt dışındaki lisansüstü ve doktora eğitimleri için izin ve burs olanağı sağlayacağız.
5. Meslek içi eğitim seminerlerini, eğitimcilerin görüş ve talepleri uyarınca hazırlayacağız.

İlerlemeci eğitim felsefesi anlayışına göre okullar, yeni eğitim düşüncelerin uygulandığı bir laboratuvar olmalıdır. Ayrıca öğrenciler değişen dünyanın koşullarını uygun bir şekilde hazırlanmalı ve derslerin içeri öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olmalıdır (Sönmez, 2015). Öğretmenlerin alanlarında daha yetkin olmaları sağlanarak öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlilikte bulunmaları ve tüm eğitim kurumlarının alt yapı yeterliliğini gözden geçirerek eğitimi çağdaş, ileri eğitim anlayışına uygun olarak düzenlemek ilerlemeci eğitim anlayışıyla ilgili bulunmuştur.

Yaşam Boyu Eğitim Sistemine Geçiş Başlığı Altında Seçim Vaatleri

1. Yetişkinler için yeni bilgi ve beceriler kazandıracak “Kent Enstitüleri” ve “Yaşam Boyu Eğitim Okulları” kuracağız.
2. Kent Enstitüleri’nde ve Yaşam Boyu Eğitim Okulları’nda katılımcıların internet, teknoloji, medya okuryazarlığını artıracacağız. Onlara boş zamanlarında sanatsal, kültürel ve sosyal olanaklar sunacağız.
3. Farklı branşlarda ataması yapılmayan öğretmenlerin bir kısmını Kent Enstitüleri ve Yaşam Boyu Eğitim Okulları’nda istihdam edeceğiz.
4. Meslek okullarında yetişkinlere yönelik diploma ve kısa süreli sertifika programları ile mesleki kursların verilmesini sağlayacağız.

İlerlemecilik öğrenci merkezli eğitim toplumun gereksinimlerini karşılamalıdır. İlerlemecilik kendi kendine deneyimleyerek öğrenmelerinde bireylere yardım etmek konusuna büyük önem verir. Bu şekilde bağımsız öğrenme gerçekleşir, baskıcı görüşler tarafından fikirlerin kontrol edilmesi engellenir. (İlgaz, Bülbül ve Çuhadar, 2013). Eğitim programları yaşamda var olan her şeyi içermelidir. Eğitim yaşamın kendisidir ve yaşam boyu süren bir süreçtir(Sönmez, 2014). Eğitim, öğrencinin şartlarını kontrol ederek zamanın koşullarına göre kendisini güncellemelidir (Dewey, 1996). Eğitimi sürekli bir süreç olarak görüp bireylerin eğitime ihtiyaç duydukları her zaman ulaşabilmeleri, eğitimin deneyimle elde edilebileceğini öngörerek bireylerin kendilerine ilgi ve istekleri doğrultusunda yeni beceriler ekleyebilecekleri yeni alanlar yaratmak, teknolojik gelişmeleri takip ederek çağın gerisinde kalmayan bir eğitim anlayışına sahip olmak hususundaki bu maddeler ilerlemeci eğitim anlayışıyla bağdaştığı gibi yeni bir eğitim sistemi oluşturarak topluma yeni bir düzenleme sunmak isteyen bu maddeler yeniden kurmacılık eğitim anlayışı ile de bağlantılı bulunmuştur.

Milliyetçi Hareket Partisi

Eğitim ve İnsan Kaynakları Başlığı Adı Altında Seçim Vaatleri

1. Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip; manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş; sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı yüksek, yeni gelişmelere

- açık, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, girişimci, demokrat, kültürlü, erdemli ve inançlı nesillerin yetiştirilmesi eğitim politikamızın temel amacıdır.
2. Çocuklarımıza dinî inanç, etnik köken ve felsefi düşüncelerine bakılmaksızın eğitim ve öğretimde imkân ve fırsat eşitliği sağlanmalı, toplumun bütün fertlerinin ilgi, eğilim ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi esas olmalıdır. Eğitim politikaları yüksek medeniyet perspektifine dayanan bir anlayışla kurgulanmalıdır.
  3. Türklüğün ve İslam'ın millî ve manevî değerlerini yaşayan ve yaşatan Hoca Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş-ı Veli, Mevlana, Hacı Bayram-ı Veli ve Yunus Emre gibi önder şahsiyetlerin hayatı ve felsefesi ortaöğretimde seçmeli ders olarak okutulmalıdır.
  4. Manevî ve kültürel yozlaşmaya karşı Anadolu'da mayalanan bilgi ve hikmet genç kuşaklara aktarılmalıdır.

İlerlemeciliğe göre, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda ve deneyim yoluyla öğrenmesi gerçek bir eğitim durumu yaratacağını savunur (Cevizci, 2017). İlerlemeci eğitim felsefesi anlayışına göre okullar, yeni eğitim düşüncelerin uygulandığı bir laboratuvar olmalıdır. Ayrıca öğrenciler değişen dünyanın koşullarını uygun bir şekilde hazırlanmalı ve derslerin içeri öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olmalıdır (Sönmez, 2015). Ayrıca Locke eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre eğitimden eşit şekilde faydalanmak temel bir haktır (Gutek, 2006). Çocuğun ilgi ve isteklerini önemseyerek eğitimden eşit şekilde faydalanmalarını sağlamak, bireyin sorumluluklarının bilincinde toplumun bir parçası olarak eleştirel bir bakış açısıyla bilimsel yöntemlerle yetiştirilmesi konusunu ele alan 1,2,3. vaatler ilerlemeci eğitim anlayışı ile ilgili görülmüştür.

Kneller (1963)'e göre insanın toplumsal bir varlık olması sebebiyle bir topluluğun parçası olarak hayatını sürmesi beklenir (akt: Sönmez, 1998). Ayrıca esasiciliğe göre, eğitime düşen görev bireylere akademik bilgi ve karakter gelişimlerini kişisel unsurlar ile donatmak, okulun görevi ise toplumdaki insanlık kültürünün sahip olduğu temel unsurları bireylere aktarmaktır (Cevizci, 2017). Bir milleti diğerlerinden ayıran en önemli unsur onun kültürüdür. Esasicilik kültürel mirasın doğru bir şekilde aktarımını önemseyen ve insanı toplumda işlevsel bir parça olarak değerlendiren bir yaklaşımdır. 1, 3, 4. vaatlere bakılarak çocuklara Türk kültürünü özümsetmek ve milli duygularını yükselterek onların kültürel mirasını en iyi şekilde diğer nesillere iletme

görevini üstlenen bireyler olarak yetişmelerinin sağlanmak istemesi de esasicilik anlayışına uygundur.

5. Din kisvesi altında pazarlanmaya çalışılan sapkın akımlara karşı çocuklarımızı korumak için Anadolu irfanını öne çıkaran bir din öğretimi benimsenmelidir. Bilgi ve aklın ışığında İslam geleneği genç kuşaklara öğretilmeli, radikal grupların gençlerimizi terör örgütlerine yönlendirmesinin önüne geçilmelidir.

Esasiciliğe göre, eğitime düşen görev bireylere akademik bilgi ve karakter gelişimlerini kişisel unsurlar ile donatmak, okulun görevi ise insanlık kültürünün sahip olduğu temel unsurları bireylere aktarmaktır (Cevizci, 2017). Din bir toplumun ortak kültürüdür. Ortak değerleri oluşturan bu kültürün çocuklara doğru bir şekilde verilmesiyle hem ortak kültürün benimsenmesi ve korunması hem de yanlış anlamlandırmalarla onların farklı gruplar tarafından kullanılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Bu değerler aktarımı süreci esasicilikle ilgilidir.

6. Öğretim programları düşünme ve öğrenmeyi öğretmeye odaklı, bilgiye erişen, bilgiyi analiz edip işleyerek değer süreçlerine aktarma yetenekleri geliştirilmiş, ekip çalışmasına uyumlu bireylerin yetiştirilmesi hedeflerine dönük olarak ele alınmalıdır. Eğitimin her kademesinde müfredatın millî ve çağın gereklerine uygun bir şekilde planlanması ve uygulanması esas olmalıdır.

İlerlemecilik eğitim felsefesinde amaç öğrencilerin değişen dünya koşullarına göre aktif bir biçimde hazırlanmasını sağlamaktır. Ayrıca eğitim felsefesinde kullanılması beklenen problem çözme, bilimsel metotlar ve iş birliği ile öğrenme gibi yöntemlerin yer aldığı düşünüldüğünde (Sönmez, 2015; Ergün, 1996) bu seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

7. Eğitim sistemi; bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış, uluslararası rekabet yeteneğine sahip, teknoloji kültürü gelişmiş insan gücünün yetiştirilmesini sağlayacak şekilde yapılandırılmalı, eğitim mekânları, eğitim teknolojileri ve insan gücü imkânları nitelik ve nicelik açısından bilgi toplumunun gerektirdiği standartlara yükseltilmelidir.

İlerlemeciliğe göre eğitim demokratik bir etkileşimle birey merkezli olarak onun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gerçekleşir (Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009). Eğitim, öğrencinin şartlarını kontrol ederek zamanın koşullarına göre kendisini güncellemelidir (Dewey, 1996). Locke'a göre bilmek görmektir ve gerçek bir başkasının gözleminden elde edilebileceğinden fazlasıdır. Bu sebeple bilgi kişinin kendi deneyimleriyle elde edilir (Bilhan, 1991). İlerlemecilik eğitim felsefesinde amaç öğrencilerin değişen dünya koşullarına göre aktif bir biçimde hazırlanmasını sağlamaktır. Çağın gereksinimlerine uyum sağlayan, bilimsel metotları kullanılıp, demokratik bir ortam sağlayarak problem çözme, öğretme, öğrenme hedefleyen bu vaatler ilerlemeci eğitim felsefesinde kullanılması beklenen problem çözme, bilimsel metotlar ve iş birliği ile öğrenme gibi konuları da ele almıştır (Sönmez, 2015). Bu sebeplerle bu seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

8. Millî bütünlük bilincinin geliştirilmesi, ahlakî ve manevî değerlerin güçlendirilmesi ve sosyalleşmenin sağlanması için okul öncesi eğitim yaşı daha erkene alınmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

Kneller (1963)'e göre insanın toplumsal bir varlık olması sebebiyle bir topluluğun parçası olarak hayatını sürmesi beklenir (akt: Sönmez, 1998). Ayrıca esasiciliğe göre, eğitime düşen görev bireylere akademik bilgi ve karakter gelişimlerini kişisel unsurlar ile donatmak, okulun görevi ise toplumdaki insanlık kültürünün sahip olduğu temel unsurları bireylere aktarmaktır (Cevizci, 2017). Bir millet kültürü ile diğerlerinden farklılaşır çocukların milli duygularının güçlendirilerek onları manevi olarak donatarak kültürel aktarım gerçekleştirilmek istenmiştir. Bu sebeple 8. madde esasicilik anlayışına uygundur.

9. Gençlerin fırsat eşitliği çerçevesinde eğitim imkânlarından yararlanmaları sağlanarak eğitim düzeyi yükseltilmelidir. Gençler, ilköğretim ve orta öğretim kademesindeki yönlendirme çerçevesinde ve yetenekleri ölçüsünde istedikleri bölümde yükseköğretime devam etme imkânına kavuşturulmalı, aldıkları eğitimle çağın şartlarına, ekonomik ve sosyal hayata hazırlanabilmelidir.
10. Üniversitelerin; ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, araştırma yaparak bilim ve teknoloji üreten, toplumsal gelişmeye önderlik eden, bilimsel yöntemlerle meselelere çözüm üreten, dünya üniversiteleriyle yarışan eğitim

kurumları hâline getirilmesi esas olmalıdır. Üniversitelerin eğitim, araştırma ve geliştirme, toplumu bilgilendirme gibi geleneksel fonksiyonları yanında bilgiyi sanayileştiren ve ticarileştiren bir yapıda olmaları temin edilmelidir.

Eğitimi dinamik ve daha geniş bir perspektiften ele alan pragmatist eğitim anlayışı, gelecek nesillere aktarılan teknoloji ve dil gibi kültürel araçların miras alınan kültürü değişimi uğratmasını ya da dönüştürerek yeniden yaratma imkanı olduğunu savunur (Cevizci, 2017). Dolayısıyla bu seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

11. Eğitimin bütün kademelerinde müfredat ve sınav sistemi gibi temel konulara istikrar kazandırılmalıdır.

Milliyetçi Hareket partisi seçim vaatleri incelendiğinde ilerlemeci eğitimin etkisindeki seçim vaatleriyle değişen dünya standartlarına göre eğitim politikalarını ve ortamlarını güncellemek ve uluslararası standartlarla yarışır hale gelmek, öğrencilerin demokratik ortamlarda bilimsel yöntemlerle kendi ilgi ve yeteneklerini eğitimde fırsat eşitliği ilkesine uygun şekilde geliştirmelerine imkan vererek sorumluluk alan ve toplumun parçası olarak hissedip yaşadığı topluma katkı sağlayan bireyler yetiştirmek konularını işlediği görülmüştür.

Ayrıca Milliyetçi Hareket Partisi'nin Parti programında (2009,s:18) ‘ Temel Değer ve İlkelerimiz’ başlığında milliyetçilik ilkesi ‘*Partimiz milleti; ortak bir tarihin sunduğu zemin üzerinde birlikte yaşama arzu ve iradesini ortaya koyan, tarihî süreçte ortak bir kaderi paylaşma duygusunu ve gelecek ülküsünü taşıyan, milletler camiasında kendine has vasıf ve kimliğe sahip olduğuna inanan sosyal bir bütün olarak mütalâa etmektedir. Bu itibarla, millet gerçeği, Türkiye’imizin bağımsız, güçlü ve demokratik bir ülke olarak ilelebet var olmasının sosyal ve kültürel temeli kabul edilmektedir.*’ şeklinde anlatılmıştır. Yeni nesillere Türk kültürünü özümsetmek ve milli duygularını yükselterek onların kültürel mirasını en iyi şekilde diğer nesillere iletme görevini üstlenen bireyler olarak yetişmeleri konularının işlenmesi sebebiyle bu vaatler esasicilik anlayışının örnekleridir.

Halkların Demokratik Partisi

1. Düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü, basın özgürlüğü, cinsiyet özgürlüğü, barış hakkı, hakikat hakkı, sendika kurma hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı, sosyal güvenlik hakkı, temel gelir hakkı, konut hakkı, engelli hakkı, temiz suya ve yeterli gıdaya erişim hakkı, vicdani red hakkı, kültürel kimlik hakkı, anadilini kullanma hakkı, eğitim ve öğrenim hakkı, bilgi edinme hakkı, adil yargılanma hakkı, çocuk hakları, yaşlı hakları, hayvan hakları... Demokratik Anayasa'da bütün özgürlükler ve haklar garanti altına alınacak.
2. Mevsimlik tarım işçiliğini yasal statüye kavuşturacak, örgütlenme özgürlüğünün önünü açacağız. Mevsimlik işçilerin; ulaşım, barınma, beslenme, temiz su, tuvalet, ücret, çalışma saatleri, iş güvenliği, sağlık, sosyal güvence, çocukların eğitimi gibi haklarının işverenlerle işçiler arasındaki sözleşmelerle belirlenmesine imkân sağlayacağız.

Özgürlükçü eğitim teorilerinin en büyük dayanağı Rousseau'nun eğitim felsefesidir. Eğitimin zihni otoritelerden ayırarak bireyin gelecekteki kullanımına yarar sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunur. Bu sebeple bilgi ancak bireyin kullanımı için bir araçtır. Rousseau (2009)'a göre insana doğanın vermiş olduğu bir hediye olan özgürlük, insanın en kutsal niteliğidir. Eğer insan özgürlüğünü kaybeder doğadan koparsa telafisini yine doğaya yönelerek bulacaktır. Bu sebeple eğitim doğa bilimlerinin temel alarak ilerlemelidir. Rousseau bunu toplum sözleşmesinde insanın doğal halinde daha özgür ve ahlaki olduğunu ayrıca doğadan kopan insanın ahlak ahlaki yozlaşma yaşamaya başladığını belirtir. Bu sebeple Rousseau'nun eğitim düşüncesi insan karakterinin doğaya göre uyarlanmasına yoğunlaşır. Duman (2008) varoluşçuluğu açıklarken bu akımın her bireyin ruhundaki değerli madeni açığa çıkartıp, onu değersiz şeylerden kurtararak, ikinci bir doğum sağlandığını belirtmektedir. (Sönmez, 2008). Rousseau'ya göre bireyi baskı altından kurtarıp ve onu bağımsız bırakmalıdır. Toplumsal kurumlar bireyi özünden uzaklaştırmamalıdır (Tanilli, 1990) Yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin temel prensibi yeni sosyal düzende gerçek bir demokrasi uygulanması ve eğitimin amacının davranış bilimleri bulgularına göre yeniden düzenlenerek modern hale getirmektir (Şişman, 2000) Bu vaatler içerdiği özgürlükler ve dezavantajlı durumları ortadan kaldıran eşit sistemlerden bahsetmesi sebebiyle yeniden kurmacı eğitim anlayışı ile ilişkilidir.

Parasız ve Eşit Eğitim Sistemi Mümkün

1. AKP iktidarı; kamusal, parasız, bilimsel, laik ve demokratik eğitim anlayışını hedef aldı. Siyasal saikler ile inanç istismarına dayalı eğitim politikalarını hayata geçirdi. Özel okulların ve imam hatip okullarının sayısını hızla arttırdı. Bu okulları ayrıcalıklı bir konuma getiren AKP, diğer devlet okullarını tasfiye sürecini başlattı ve okullar arasındaki eşitsizlikleri derinleştirdi. Çocukları ve gençleri sınıflarına, cinsiyetlerine, dillerine, inançlarına, etnik kökenlerine göre sürekli olarak ayırıştıran eğitim politikalarını hayata geçirdi. Anadilinde eğitim hakkını yok saydı. Tüm bu yaptıklarıyla eğitimin niteliğini düşürdü. AKP, eğitim emekçileri üzerinde büyük bir baskı kurarak mali ve özlük hakları ile sendikal haklarını yok saydı. İş güvencelerini ortadan kaldıran politikalara hız verdi. Üniversitelerin akademik, mali ve yönetsel özerkliklerini ortadan kaldırarak bir vesayet kurumu olan YÖK'ün yetkilerini kat be kat artırdı. OHAL bahanesi ile demokrat, muhalif binlerce eğitim emekçisini ve akademisyeni ihraç etti. Üniversiteleri istediği gibi bölüp parçalayan ve barış talep eden hocaları, öğrencileri suçlu ilan eden AKP, üniversitelerden yükselen her demokratik talebi baskı ile susturmaya çalıştı. Ancak tüm bu yaşananlar kader değildir, farklı bir eğitim mümkündür.
2. Eğitim bir haktır, okul kamusal bir söylem alanı ve ortak yaşam mekânıdır. Bu nedenle eğitimin finansmanını vergilerle sağlayacağız. Her ne ad altında olursa olsun velilerden asla para talep etmeyeceğiz.
3. Okullar arasındaki farklılıkları ortadan kaldıracacağız. Tüm okullarda fiziksel olanaklar, öğretmen niteliği ve eğitim programları bakımından aynı düzeyde eğitim verilmesinin olanaklarını yaratacağız.
4. İdeolojik saiklerle okulları ayırıştıran 4+4+4 uygulamasına son vereceğiz. Eğitim sistemini en baştan başlayarak evrensel çocuk hakları temelinde yeniden yapılandıracağız.
5. Tekçi, cinsiyetçi, mezhepçi, ırkçı eğitim müfredatını lağvederek bilimsel, laik, demokratik, özgürlükçü, çoğulcu, anadilinde eğitimi esas alan yeni bir eğitim müfredatını hayata geçireceğiz.
6. Din derslerini zorunlu olmaktan çıkaracağız.
7. Farklılıkları ya da engelleri yüzünden eğitim ortamlarından dışlanan, yeterli eğitim imkanı tanınmayan ya da başarısızlığa mahkum edilen çocuklara pozitif

ayrımcılık tanıyacağız. Tüm engelli öğrenciler için güvenli, eşitlikçi ve erişimi kolay bir yapı oluşturacağız.

8. Eğitim sistemini toplum ve doğayla bütünleşik, ekolojik perspektifi temel alarak yeniden yapılandıracağız.
9. Kız çocuklarını güçlendiren ve eğitim hakkından eksiksiz bir şekilde yararlanmasını sağlayan destekleme politikalarını uygulayacağız.
10. Okullardaki asimilasyon politikalarına son vereceğiz. Her çocuğun ve gencin anadilinde eğitim hakkını anayasal güvence altına alacağız.
11. Her yıl adı, içeriği, biçimi değiştirilen OKS, SBS, TEOG, LYS ve YGS gibi tüm merkezi sınavları kaldıracağız. Sınav odaklı sistem yerine öğretmen ve öğrencilerin ortaklaşa gelişimini sağlayacak bir sistem kuracağız.
12. Öğrenciler ve yetişkinler için tek öğrenme yeri okullar olmayacak. Kentin semtlerine yayılmış halk kütüphaneleri, kitaplıklar ve kültür merkezleri ile geniş zaman dilimine yayılmış öğrenme ortamları sağlayacağız.
13. Üniversiteleri demokratik, özerk ve çok kültürlü, toplum ve doğa yararına araştırma yapan kurumlar olarak yeniden inşa edeceğiz. Üniversitemizin bölünmesine ve kent dışına çıkarılmasına izin vermeyeceğiz.
14. Üniversitelerde Kürtçe, Lazca, Süryanice gibi asimilasyona uğratılan dillerde yeni kürsülerin açılmasını sağlayacağız.

Yeniden kurmacılara göre bir eğitim programı, bugünün modern toplumlarının temel sorunları olan işsizlik, çevre kirliliği, etnik ve dini sorunlar, sağlık konularında henüz çözümlenmeyen veya tartışılmakta olan sorunlara eğilmek ve bu tür konuları içermek durumundadır. Çağdaş yeniden kurmacılar ise bunlara kültürel çoğulculuk, küresellik/evrensellik ve fütürizm gibi kavramları da eklemektedirler. Ayrıca eğitimde fırsat ve olanak eşitliği kavramının gelişmesi ve önemsenmesinde yeniden kurmacı eğitimcilerin büyük bir payı bulunmaktadır (Erden, 1998). Yeniden kurmacılık eğitim felsefesi anlayışında modern dünyanın belli başlı zorunlulukları ile uyum içinde olacak ve temel demokratik değerleri vurgulayacak yeni bir sosyal düzeni sağlamak ve kurumların demokratik olmasını esas alır (Şişman, 2000; Ergün, 1996). Yukarıda yer verilmiş olan 1, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 14. vaatlerinde sistemde eksikliği hissedilen tüm ihtiyaçların; asimilasyona uğrayan lehçelerin kaybolmasını önlemek için özgürlükçü adımlar atan, öğrenci ve öğreticilerin daha özgür kendilerini ifade edebildikleri, ideolojik ayrılıkların belirleyici olduğu sistemi ortadan kaldırarak bilimsel yöntemlerin

ön planda olduğu ve demokrasi ve özgürlüğün temel alındığı bir sistem haline getirmek konularını işleyen bir eğitim reformu ile giderilebileceğinden bahsedilmiştir. Bu sebeple bu vaatler yeniden kurmacılıkla ilişkilendirilmiştir.

Zorunlu eğitim çağında okullaşma vaadi ile aynı fırsatlara sahip olmayan grupların dezavantajlarını ortadan kaldırmak ve demokratik bir toplumun gereği olarak her bireyin eğitim hizmetini eşit alabilmesi hedeflenmiştir. Locke'a göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Gutek, 2006). Bunun sağlanması ise her bireye fırsat verilmesi ile gerçekleşir. Buradan yola çıkarak 2.maddede eğitimin parasız ve zorunlu hale getirilmesiyle demokrasi toplumunun gereğine göre eğitimde fırsat eşitliğini ön planda tutan bir tavır sergilenmiştir. 3, 5, 7, 9. maddelerde tüm dezavantajlı grupların bu durumlarını yok edecek yaptırımlar düzenlenmek istenmiş böylece herkesin eğitim kaynaklarından eşit faydalanabilmesi gözetilmek istenmiştir. 6.maddede din derslerini seçmeli hale getirerek öğrencinin ilgi ve istekleri gözetilmek istenmiştir. Bu sebeple bu maddeler ilerlemeci eğitim anlayışı ile ilgili görülmüştür.

İYİ Parti

1. Türkiye'yi uluslararası eğitim sıralamalarında hak ettiği yere getireceğiz. PISA sıralamasında ilk 20'yi hedefleyeceğiz. Dünyada ilk 100 üniversite arasında 5 Türk Üniversitesi girmesini sağlayacağız.
2. Eğitim politikalarını iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde belirleyeceğiz.
3. Eğitim müfredatını öğrencilerin analitik becerileri, üretici ve yenilikçi yetkinlikler edinimlerini kazandırma amaçlı oluşturacağız.

İlerlemeci eğitim felsefesine göre değişim kavramı ile ilerlemenin ve gelişme prensiplerinin etkisindedir. Dewey değişimin evrenin en temel özelliği olduğunu ve eleştirel düşünce olarak isimlendirilen bilimsel düşüncenin ilerlemeci eğitimin amacı olduğunu ve bu bilimsel düşünme yöntemi sayesinde eğitim niteliğinin artacağını belirtir (Sönmez, 2015). Yenilikçi, fayda üreten, becerilere sahip bireyler yetiştirmek konularını esas alan 2. madde ilerlemecilikle ilişkilendirilmiştir.

4. Eğitime ayrılan kaynakları hem nicelik hem de nitelik olarak artıracacağız.

5. Okullarda rehberlik mekanizmasını işler hale getireceğiz. Mesleki yeterliliği olmayan ve branş dışı kişilerin rehberlik yapmasını sağlayan 10 Kasım 2017 tarihli Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğini iptal edeceğiz.
6. Okul öncesi ve temel eğitimi zorunlu hale getireceğiz; 1 yılı okul öncesi, 12 yılı temel eğitim olmak üzere 13 yıla çıkaracağız.
7. Öğretmen Akademileri kuracağız.
8. Temel Eğitimde yazılım kodlama ve finansal okur-yazarlık vb. Beceri derslerini müfredata ilave edeceğiz.
9. Çocuklarımızın Sanat ve Spor alanlarında gelişimlerini teşvik edeceğiz.

İlerlemeci eğitim felsefesine göre öğrenciler zihinsel, sosyal ve ahlaki yönden girişimleri sağlanmalıdır (Dewey, 1996) ilkesinden hareketli bu seçim vaadi ilerlemecilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

10. Fen ve Teknoloji Liseleri ve yabancı dil eğitimi ağırlıklı Anadolu Liselerini artıracacağız.

Esasicilik eğitim felsefesine göre eğitilmiş, okuma yazma, hesap yapma becerileri temele alınmalı Fen, Tarih ve İngilizce gibi dersler programın temelini oluşturmalı (Tozlu, 2003) ilkesinden hareketle bu seçim vaadi esasicilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

11. Öğrencilerin kişisel gelişimlerini desteklemek üzere okul-dışı faaliyetlere katılımlarını özendiracağız.
12. Yurtdışında yaşayan Türk çocuklarına yönelik seçmeli Türkçe ve Kültür dersleri okutulması için gerekli girişimleri yapacağız.
13. Yaşam boyu öğrenim ile yaygın eğitimi geliştireceğiz ve e-öğrenme platformlarıyla destekleyeceğiz.
14. Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi Programını (EÇBEP) hayata geçireceğiz.
15. Kreş Ekosistemi Modeli geliştireceğiz. Çocuklarımızın gelişiminde fırsat eşitliğini okul öncesinden başlatacağız.
16. Özel Eğitime ihtiyacı olan dezavantajlı çocukların eğitime erişimini sağlayacağız.

17. Üstün zekalı çocuklarımızın eğitim ve kariyer planlamasına ilişkin ulusal stratejimizi uygulayacağız.
18. Özel sektörün eğitim girişimlerini teşvik edeceğiz.
19. YÖK'ü kaldıracağız. Akademik özgürlüğü tesis edeceğiz. Yükseköğretim reformunu gerçekleştireceğiz.

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı PISA (Programme for International Student Assessment), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) tarafından üç yılda bir 15 yaş grubu öğrencilerin kazanımlarını değerlendirmek için uygulanan; çoktan seçmeli, açık ve kapalı uçlu soru türleriyle toplam 100 sorudan oluşan bir taramadır (MEB, 2008). PISA projesi, bu yaş grubu öğrencilerin matematik, fen bilimleri ve okuma becerileri konu alanlarıyla ilgili bilgileri ne dereceye kadar öğrendikleri değil, sahip oldukları bu bilgi ve becerileri içinde yaşadıkları toplumda karşılaştıkları gerçek ortamlarla ilişkilendirme ve olası sorunları çözümlenmede kullanabilme yeteneğini ölçmeyi amaçlamaktadır (OECD, 2007). Uluslararası standartlarda eğitimin niteliğini artırarak birey merkezli eğitim sağlanmak istenmiş bu sebeple 1. madde ilerlemeci anlayışla ilişkilendirilmiştir.

Eğitimde fırsat eşitliği, eğitim kaynaklarına erişim ve bu kaynaklardan faydalanma anlamına gelir. Demokratik toplumlarda bu sayede bireylerin becerilerini herhangi bir taraf kayırılmadan eşit bir biçimde geliştirmeleri ve eğitim hizmetinden aynı ölçüde faydalanabilmeleri sağlanır (Tezcan, 1999) Locke da eğitimde fırsat eşitliğini savunarak sınıfsal farklılıkların karşısında durmuştur. O'na göre herhangi bir vatandaş devletin herhangi bir görevinde gerekli eğitim süreçlerinden geçtikten sonra görevlendirilebilir ve bu temel bir haktır (Guttek, 2006). Okullar arasındaki farkları yok ederek herkesin eşit imkanlarla eğitime ulaşmasını hedefleyen 6. madde ilerlemeci anlayışla ilişkili bulunmuştur.

İlerlemeci eğitim felsefesi anlayışına göre okullar, yeni eğitim düşüncelerin uygulandığı bir laboratuvar olmalıdır. Ayrıca öğrenciler değişen dünyanın koşullarını uygun bir şekilde hazırlanmalı ve derslerin içeri öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olmalıdır (Sönmez, 2015). Öğretmenlerin alanlarında daha yetkin olmaları sağlanarak öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlilikte bulunmalarını sağlayacak yeni uygulamaları konu alan 5 ve 7. vaatler ilerlemeci eğitim anlayışıyla ilgili bulunmuştur.

Dewey' e göre eğitim, öğrencinin şartlarını tetkik ederek devamlı olarak çağın ihtiyaçlarına göre güncellenen bir plan yardımıyla gerçekleştirilmelidir. Ayrıca eğitimin birey ilgi alanları, doğa, çevre koşulları ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmeye yönelik ilerlemesi gereklidir (Dewey, 1996). İlerlemeciliğe göre bilgi edinme yaşam boyu süren bir etkileşim işidir. Bu sebeple hayatta var olan her şey eğitimde var olmalıdır (Sönmez, 2014). Öğretmen öğrenciyi problem çözme yolları üretmesi için teşvik etmelidir (Gutek, 2001). Dolayısıyla çağın gereksinimlerine uyum sağlayan, özgüveni pekiştirerek bilimsel yöntemleri benimseyen, okulun sınıftan ibaret olmadığı yaşam boyu süren bir etkileşim olması sebebiyle okul dışında da desteklenmesi gerektiği görüşünü destekleyen 3, 8, 11 ve 13. maddeler ilerlemeci eğitim anlayışıyla ilişkilidir.

Esasicilik eğitim felsefesi anlayışına göre okul, alanı veya konusunda uzman olan öğretmenlerin istihdam edildiği, öncelikli amacının öğrencilere evrensel kültürü kazandırma, onlara sistematik ve sağlam bilgiyi aktarmanın yanında araştırma kültürünü benimsetecek eğitim kurumu olarak ifade edilir (Cevizci, 2016). Dolayısıyla 12.seçim vaadi esasicilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

Daimicilik eğitim felsefesinde en önemli özellik bireylerin aklı ve verilen eğitimin amacı ise üstün zekalı bireyler yetiştirmek ve akıllı kişileri seçmek (Toprakçı, 2005) olduğu düşünüldüğünde 17.seçim vaadi daimicilik eğitim felsefesi ile ilişkilidir.

Yeniden kurmacılık eğitim felsefesi anlayışına göre eğitimin esas amacı toplumun ihtiyaç duyduğu sosyal reform hareketlerinin tasarlanmasını organize etmektir. Ayrıca bu sosyal reform hareketlerinde eğitimciler sorumluluğu geciktirmeden üzerine almalıdır (Sönmez, 2015) anlayışından hareketle 14, 15, 16, 18 ve 19'da belirtilen seçim vaatleri yeniden kurmacılık eğitim felsefesi ile ilişkilidir. Yeniden kurmacılık eğitim felsefesinin temel prensibi yeni sosyal düzende gerçek bir demokrasi uygulanması ve eğitimin amacının davranış bilimleri bulgularına göre yeniden düzenlenerek modern hale getirmektir (Şişman, 2000) Bu vaatler içerdiği özgürlükler ve dezavantajlı durumları ortadan kaldıran yeni sistemler kurmayı ve toplumu yeniden yeniden inşa etmeyi hedeflediği düşünülerek yeniden kurmacılık eğitim felsefesi ile yakın olduğu düşünülmüştür.

Görüşme Formlarından Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda siyasi partilerden milletvekilleri ile yapılan görüşmelerin analizine yer verilmiştir. Siyasi parti milletvekillerine gönderilen görüşme formları toplanmış ve analiz edilmiştir. Analiz kısmında siyasi partilerden görüşülen kişilerin isimlerine yer verilmeyecektir.

Milliyetçi Hareket Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, Halkların Demokratik Partisi ve İYİ Parti'den birer kişi olmak üzere toplam beş milletvekili ile yapılan görüşmelerin analizlerine yer verilmiştir. Görüşme yapılan milletvekillerinden üçü milletvekili sıfatlarının yanında genel başkan yardımcısı sıfatını da taşıyan kişilerdir. Bir milletvekili, grup başkan vekili olarak, bir milletvekili ise partide sadece milletvekili olarak yer almaktadır. Görüşme yapılan milletvekillerinden üç kişi eğitim bilimleri fakültesi veya eğitim fakültesi mezunu, bir kişi ise fen edebiyat fakültesi, bir kişi ise İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunudur. Ayrıca araştırmaya katılan siyasi parti temsilcilerinden 2 temsilci doktora derecesine sahip kişilerdir. Görüşülen tüm milletvekilleri kariyerleri boyunca hem öğretmenlik ve akademisyen olarak görev yapmış, hem de sendika örgütlenmelerinde görev almış olmalarından dolayı eğitim ile yakından ilişkili olan kişilerdir. Dolayısıyla siyasi partilerin eğitim politikalarını oluşturmak için görevlendirilmiş olan kişilerin eğitim ile yakından ilişkili olan kişilerden olması oldukça sevindiricidir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Adalet ve Kalkınma Partisi eğitim ile ilgili vaatlerini, insan ve toplum, haklar ve özgürlükler, kültür sanat, gençlik ve kadın başlıkları altında sıralamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi eğitim ile ilgili seçim vaatlerini eğitimde nitelik artışı, eğitimde eşit olanaklar, cinsiyet eşitliği ilkesi, daha fazla kaynak ve şeffaf bütçe, donanımlı okullar, öğrencilerimizin güvenliği, eğitim kademeleri, akademik personel, özlük hakları, kalkınma ve demokrasinin güvencesi öğretmenler ve yaşam boyu eğitim sistemine geçiş başlıkları altında sunmuştur. Milliyetçi Hareket Partisi seçim vaatlerini eğitim ve insan kaynakları başlığı ile tek bir başlık altında toplamıştır. Halkların Demokratik Partisi eğitim ile ilgili seçim vaatlerini parasız ve eşit eğitim sistemi başlığı altında toplamıştır. İYİ Parti seçim vaatlerini eğitim politikaları başlığı altında toplamıştır.

Tablo 1

Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Yer Alan Eğitim İle İlgili Vaatlerinin Başlıkları

Adalet ve Kalkınma Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi	Milliyetçi Hareket Partisi	Halkların Demokratik Partisi	İYİ Parti
<ul style="list-style-type: none"> • İnsan ve Toplum • Haklar ve Özgürlükler • Kültür Sanat • Gençlik • Kadın 	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitimde Nitelik Artışı • Eğitimde Eşit Olanaklar • Cinsiyet Eşitliği İlkesi • Daha Fazla Kaynak Ve Şeffaf Bütçe • Donanımlı Okullar • Öğrencilerimizin Güvenliği • Eğitim Kademeleri • Akademik Personel • Özlük Hakları • Kalkınma Ve Demokrasinin Güvencesi • Öğretmenler Yaşam Boyu Eğitim Sistemine Geçiş 	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim ve İnsan Kaynakları 	<ul style="list-style-type: none"> • Parasız ve Eşit Eğitim Sistemi 	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim Politikaları

Felsefi akımların öğretmen merkezli ve klasik konu ve temel becerileri kapsayan liberal eğitim anlayışını yansıtan daimicilik ve esasicilikten daha çok, yeni eğitim anlayışı içerisinde yer alan çoğunlukla ilerlemecilik sonrasında ise yeniden kurmacılık felsefi akımlarının etkisinde kaldığı görülmektedir. Bireye ilgi ve ihtiyaçları odağında fırsat eşitliği dahilinde eğitim veren, demokratik ve sosyal yaşamı geliştirerek bireyin özgüvenini destekleyen, hümanistik bir eğitim anlayışını benimseyen ilerlemeciliğin etkisi parti beyannamelerinde yer alan eğitim ile ilgili seçim vaatlerinin büyük birçoğunda görülmüştür

Siyasi partilerin eğitim politikaları ile ilgilenen milletvekilleri ile yapılan görüşmeler kapsamında elde edilen veriler sonucunda oluşturulan birinci temaya ait kodlar istihdam, öğretmen problemleri, nitelikli insan yetiştirme, çağdaş dünya ile entegrasyon, müfredat, okul altyapı hizmetleri, öğretmen yetiştirme, sınav sistemi, stratejik hedefler, tam gün eğitim, taşımali eğitim, akıl ile bilimi buluşturma, birleştirilmiş sınıf, felsefi altyapı, okul-aile-çevre koordinasyonu, eğitimin özelleşmesi,

kaynak kullanımı, kalabalık sınıflar, karma eğitim, istismar, akademik başarı, okul yöneticilerinin durumları olarak belirlenmiştir. Eğitimin öncelikli alanları temasında milletvekilleri eğitimin toplam 37 öncelikli alanı olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan milletvekilleri eğitimin öncelikle alanlarının en çok istihdam, nitelikli insan yetiştirme ve öğretmenlerin problemleri olduğunu, daha sonra çağdaş dünya ile entegrasyon, müfredat, okul altyapı hizmetleri, öğretmen yetiştirme, stratejik hedefler, tam gün ve taşınabilir eğitim ve akıl ile bilimi buluşturma olduğunu belirtmişlerdir. Daha sonraki eğitimin öncelikli alanlarının birleştirilmiş sınıf, felsefi altyapı, okul aile ve çevre koordinasyonu, eğitimin özelleşmesi, kaynak kullanımı, kalabalık sınıflar, istismar, karma eğitim, akademik başarı ve okul yöneticilerinin durumları oluşturmaktadır.

MHP'yi temsilen görüşülen milletvekili eğitimin öncelikli alanlarını istihdam, eğitim ve insan gücü ile beraber planlanması ve hedeflerin buna göre belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca okul aile ve çevre üçgeninde eğitim felsefesine uygun, çağdaş dünya ile entegrasyonu sağlayacak ve akıl ile bilimi buluşturacak müfredatları hazırlanması ve öğretmenlerin bu çerçevede yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu görüşünü *“Eğitim sistemimizin öncelikleri; çağın şartlarına uygun felsefi bir alt yapısı, bu felsefi alt yapıya uygun stratejik hedefleri, buna uygun öğretmen yetiştirme ve müfredat belirlemesi, insangücü-eğitim ve istihdam üçlüsüne göre bir planlaması, aile-okul ve çevreyi eğitim felsefesine uygun işler hale getirme çabası, çağdaş dünya ile gençliğin entegrasyonunu, akıl kullanma ve bilim ile buluşturma gayreti bulunması gerekliliğidir.”* şeklinde ifade etmiştir.

HDP'yi temsilen görüşülen milletvekili ise öğretmenlerin istihdam edilmesinde yaşanan politikaları eğitimin öncelikleri arasında yer alan önemli bir problem olarak ifade etmiştir. Milletvekili bu görüşünü *“Eğitimin her başlığı sorun..... ataması yapılmayan öğretmenler vb. gibi devasa sorunlar devam etmektedir.”* şeklinde belirtmiştir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili öğretmenlerin istihdam edilmesi ile ilgili olarak bütçede eğitime ayrılan payın miktar olarak artsa da oransal olarak düştüğünü ve ayrılan bu bütçeyle ihtiyaç duyulan öğretmen sayısının karşılamayacağı, öğretmenlerin sözleşmeli yerine ücretli öğretmenliği destekleyecek adımların olacağını savunmaktadır. Bu görüşünü ise *“Şubatta 40 bin atama talebi çok güçlü bir talep, zaten 117 bin norm açığımız var, son derece tabii bir taleptir. Ama bu talebi yerine getirmek*

varken ücretli öğretmenlik sistemini desteklemek anlamına gelecek.” şeklinde belirtmiştir.

AKP’yi temsilen görüşülen milletvekili ise eğitimin öncelikli alanının nitelikli ve duyarlı bireyler yetiştirmek olduğunu belirtmektedir. Bu görüşünü ise “*Temel amacımız çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmektir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin yaşamış oldukları problemler kodu altında, CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili eğitimin öncelikli alanının öğretmenlerin ekonomik sorunlarını çözmek olduğunu, HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili öğretmen strateji belgesi ile öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik piyasacı müdahalelerin olduğu ve bunların çözülmesi gerektiğini, İYİ Parti’yi temsilen görüşülen milletvekili ise ücretli öğretmen olarak görevlendirilen öğretmenlerin ek ders ücretlerinin %100 oranında artırılması dolayısıyla ücretli öğretmenliğin bir sistem haline getirilmek istendiğini ve bunun kabul edilemez olduğunu ifade ederek bunun çözülmesi gerekliliği eğitimin önceliği olduğunu belirtmiştir. Ücretli öğretmenliğin yanında ağırlaşan ekonomik şartlardan sonra 3600 ek gösterge meselesinin çözülmesi gerekliliğini eğitimin öncelikli alanları olarak ifade etmiştir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili eğitimin öncelikli alanlarından biri diğerinin nitelikli insan yetiştirmeyi hedeflemektedir belirtmektedir. HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili eğitimin öncelikli alanlarını daha çok problemler olarak ifade etmiş ve bunları maddeler halinde şu şekilde belirtmiştir: “*Niteliksiz eğitim hizmeti, eğitimde özelleştirme uygulamaları, kamu kaynaklarının teşvik adı altında özel okullara aktarılması, ikili öğretim, kalabalık sınıflar, karma eğitim karşıtı uygulamalar, çocukların örgün eğitim sistemi dışına itilmesi, eğitimde kademeler arası geçiş sistemlerinde ve merkezi sınavlarda yapılan değişiklikler, çocukların barınmak zorunda bırakıldıkları yerlerde taciz ve istismara uğraması, taşımali eğitim, altyapısı bozuk okullar, okullarda öğretmenlere yönelik olarak yaşanan şiddetin artması, öğretmen strateji belgesi ile öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik piyasacı müdahaleler, mülakata dayalı sözleşmeli öğretmenlik, ataması yapılmayan öğretmenler vb. gibi devasa sorunlar devam etmektedir.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Milletvekillerine eğitim sisteminin problemlerinin neler olduğu ve bu problemlerin nasıl çözüme kavuşturulacağına ilişkin sorulan soruya verdikleri cevaplar imam hatipleştirme, bakana göre sistem, sürekli değişimlerin yaşanması, siyasi tercihe

göre karar alma, öğretmen yetiştirme ve istihdam, 4+4+4 eğitim sistemi, eğitimi ticarileştirme, fırsat eşitliği, öğretmenlerin problemleri, sınav sistemi, taşınmalı eğitim, istismar, kamu harcamalarında eğitime ayrılan payın yetersizliği şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan milletvekillerinin 3'ü eğitim sisteminin en büyük probleminin okulların imam hatipleştirilmesi olduğunu belirtmektedirler. Daha sonra eğitim sisteminin diğer problemlerini bakana göre sistemin değişmesi, eğitimde sürekli değişim yaşanması, siyasi tercihe göre karar alınması, öğretmen yetiştirme ve istihdam edilmesindeki problemler, 4+4+4 eğitim sistemi, eğitimi ticari hale getirme ve fırsat eşitliğinin uygulanmasında yaşanan problemler olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin problemleri, sınav sistemi, taşınmalı eğitim, istismar ve kamu harcamalarında eğitime ayrılan payın yetersiz olması olarak belirtmektedirler.

CHP'yi temsilen görüşülen milletvekili kulların tümünün imam hatip okulu halini getirilmesi sınav sisteminin bir oyunu olduğunu ve çocukların buna mecbur bırakıldığını *“Tüm okulların imam hatipleştirilme çabasıdan vazgeçilmelidir. Eğitim kalitesini düşüren, çocuklarımızı sınav sisteminin tercih oyunlarıyla bu okullara mecbur bırakılması çabalarına derhal son verilmelidir.”* cümlesi ile ifade etmiştir.

HDP'yi temsilen görüşülen milletvekili okul açma ve kapatma yönetmeliğinde yapılan bir takım değişiklikler sonucunda bütün kulların imam hatip olması için düzenleme yapıldığını ve bütün yolların imam hatiplere çıkmasının hedeflendiğini belirtmektedir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili ise iyi eğitim alan veliler çocuklarını daha iyi yönlendirdiklerini ancak iyi eğitim almayan velilerin çocukları yerleştirme sistemi ile imam hatibe yönlendirildiğini *“İyi eğitim almamış, belirli sosyal gelir ve imkana sahip olmayan veliler çocuklarını bu döngü içinden kurtaramıyor. Bu ailelerin çocukları imam hatip ve meslek liselerine yönlendiriliyor.”* şeklinde belirtmektedir.

Eğitim sistemindeki problemleri ilişkin bir diğer kod ise bakana göre sistemin değişiyor olmasıdır.

MHP'yi temsilen görüşülen milletvekili bu durumu *“Mevcut durumda, eğitim politikalarının atanmış bakanın yorum ve dünya görüşüne göre belirlendiği kanaatindeyim. Bakan mensubu olduğu partinin programında yer alan görüşleri anlayabildiği kadar yorumlayarak ona uygun model insanı yetiştirecek sistem kurmaya çalışmakta ve olan sistemi altüst etmektedir. Aynı parti iktidarı döneminde değişen her bakan, ilk iş olarak sistemi değiştirmeye kalkışmaktadır.”* şeklinde ifade etmektedir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili mecliste Milli Eğitim Komisyonu olmasına rağmen eğitim 2023 vizyonunun komisyonda konuşulmadan açıklandığını ifade etmektedir. Bu milletvekili görüşünü *“TBMM’de Milli Eğitim Komisyonu olmasına rağmen eğitim 2023 vizyonu hiç konuşulmadı, tepeden inme bir programı televizyonlardan öğrendik. Eğitim tek bir zümrenin istediklerine bırakılmayacak kadar esas bir sosyal politika alanıdır.”* şeklinde belirtmiştir.

Milletvekilleri Türk Milli Eğitim Sistemi'nin diğer bir sorunu olarak 4+4+4 eğitim modelinin getirilmiş olmasından bahsetmişlerdir. Buradaki en büyük problemi küçük yaşta çocukların okula gönderilmesi olarak ifade eden CHP'yi temsilen görüşülen milletvekili görüşünü *“4+4+4 kesintili eğitim modeli eğitim sisteminin en büyük sorunu haline gelmiştir. Küçük yaşta okulu bırakan, açık lise ve açık ortaokula giden çocuk sayısı hızla artmıştır.”* şeklinde ifade etmiştir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili ise eğitimin basit bir olgu olmadığını, sağlam temeller üzerine oturması gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla sistemin sürekli değişkenlik göstermesinden duyduğu rahatsızlığı belirtmektedir. Görüşünü ise şu şekilde ifade etmektedir: *“Türkiye’de eğitim sistemi sağlam temeller üzerinde olmayıp, sürekli değişkenlik göstermektedir. Kredili sistem ve 4+4+4 sistemi bunu en büyük örneklerindedir.”* Buna ek olarak milletvekili mevcut eğitim sisteminin gelmesinden dolayı ortaya çıkan norm fazlası öğretmenlerin durumlarını düzeltemediğini dolayısıyla öğretmenlerin istihdamına yönelik ve mesleklerini icra edebilmelerine yönelik problemlerin hala devam ettiğini ifade etmektedir.

Eğitim sisteminin problemleri temasına ilişkin eğitimin ticarileşmesi konu ile ilgili olarak HDP ve İYİ partiyi temsilen görüşülen milletvekilleri ülkemizde eğitime ayrılan pay ve OECD ülkelerinde ayrılan paylar ile karşılaştırarak ülkemizde ayrılan payın yetersiz olduğunu, dolayısıyla velilerin farklı bir arayış içine girdiğini ifade ederek böylelikle öğrencilerin dolaylı olarak özel okullara yönlendirildiğini belirtmektedirler. Ayrıca söz konusu kaynakları kamu kurumlarına değil teşvik adıyla özel okullara aktarıldığını belirtmektedirler. Bu durum ise fırsat eşitliği ortadan kaldıran bir unsurdur. HDP'yi temsilen görüşülen milletvekili konu ile ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: *“Kamusal eğitime para yok. OECD’nin Eğitime Bir Bakış 2017 Raporu’na göre, ilkokuldan üniversiteye kadar öğrenci başına gerçekleştirilen yıllık eğitim harcamaları Türkiye’de kişi başına düşen milli gelirin yüzde 18’ine, OECD ülkeleri ortalamasında ise yüzde 27’sine denk gelmektedir. Öğrenci başına yapılan yıllık ortalama kamusal eğitim harcamaları eğitim kademelerine göre*

karşılaştırıldığında Türkiye ve OECD ortalaması arasındaki fark daha da belirginleşmektedir. OECD ülkeleri ortalamasında ilkokuldan üniversiteye kadar geçen eğitim süresinde öğrenci başına yapılan yıllık harcama 10.759 dolardır. Türkiye, 4.259 dolarlık eğitim harcamasıyla Meksika (3.703 dolar) ile birlikte öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcamasının en düşük olduğu iki ülkeden biridir. Özel okullara kaynak çok. Eğitim sisteminin hem içerik, hem de biçimsel olarak dini kural ve referanslara göre düzenlenmesi uygulamalarının artması ile eğitimde yaşanan ticarileşme ve öğrencileri özel okullara yönlendirme uygulamaları arasındaki somut ilişkiler daha belirgin hale gelmiştir.”

İYİ Parti’yi temsilen görüşülen milletvekili ise görüşünü “Eğitim, Türkiye’de bir sistem üzerine kurulu değil. Eşitsizlikler ise bu sonuçlarında da bize gösterdiği gibi sistemin kendisi olmuş durumda. İmkani olan ya da şartlarını zorlayan bir çok veli çocuğunu devlet okuluna göndermemek için elinden gelen çabayı gösteriyor. Çünkü bu systemsizliğin üzerine devlet okulları da imkansızlıklar ile uğraşiyor. Eğitimde fırsat eşitliği ülkemizde yok. Eğitimde iyi olanı yakalama şansı sadece velilerin farkındalığına bırakılmış durumda.” şeklinde belirtmiştir.

Aynı soru içerisinde milletvekillerine eğitim sistemindeki problemlerin çözüm önerileri de sorulmuş bu sorulara ise şu şekilde cevaplar vermişlerdir:

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili: “Üzerinde milli mutabakat sağlanacak asgari müştereklerin tespit edilmesi ve buna uygun hareket edilmesi, her siyasi iktidarın Türk Eğitim Sistemi’ni kendi anlayış ve hedeflerine uygun kısaca Türk Eğitim Sistemi üzerinde oynama imkanı ortadan kaldırılmalıdır.” şeklinde çözüm olacağını belirtmektedir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili ise, 4+4+4 kesintili eğitim sistemine son vermek, 1 yıl okul öncesi, 8 yıl ilköğretim, 4 yıl ortaöğretimden oluşan 1+8+4 modeliyle eğitimin yeniden yapılandırılması, öğretmenlerin ekonomik sorunlarının çözülmesi, sözleşmeli ve ücretli öğretmen çalıştırma uygulamalarına son verilmesi, tüm öğretmenlerin kadrolu olması, Milli Eğitim Bakanlığı, siyasi tercihleri bir kenara bırakılıp; tüm atamaları liyakat ve ehliyete göre yapması, mülakatın kaldırılması, sürekli değişen sınav sisteminin kaldırılması, tüm okulların imam hatipleştirilme çabasından vazgeçilmesi, öğretmen açığının kapatılması, okul ve derslik yapımlarının tamamlanması ile sınıf mevcutları dünya standartlarına indirilmesi ve taşınmalı eğitime son verilerek köy okulları yeniden açılması ile mevcut problemlerin çözüleceğini belirtmiştir. Görüşünü “Yapılması gereken 4+4+4 kesintili eğitim sistemine son

vermektedir. Hızla, 1 yıl okul öncesi, 8 yıl ilköğretim, 4 yıl ortaöğretimden oluşan 1+8+4 modeliyle eğitimin yeniden yapılandırılması gerekir. Öğretmenlerin ekonomik sorunları çözülmelidir. Sözleşmeli ve ücretli öğretmen çalıştırma uygulamasına derhal son verilmelidir. Tüm öğretmenler kadrolu çalıştırılmalıdır. Tüm okulların imam hatipleştirilme çabasıdan vazgeçilmelidir. Eğitim kalitesini düşüren, çocuklarımızı sınav sisteminin tercih oyunlarıyla bu okullara mecbur bırakılması çabalarına derhal son verilmelidir.” şeklinde belirtmiştir.

HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili eğitim sisteminin problemlerine ilişkin bir takım problemleri sıralamıştır. Ancak sadece bir problemin çözümüne ilişkin öneride bulunmuştur. Söz konusu öneri ise “Anadilinde eğitim talepleri kültürel ve siyasal çoğulculuğun gerekleri olarak algılanıp insan hakları ve demokrasi kapsamında yaklaşılmalı ve ilköğretimden üniversiteye anadilinde eğitim olanakları geliştirilmelidir. .... Bir an önce bu yasadışı zihniyet bir kenara bırakılmalı, çok dilli kamu hizmetleri hayata geçirilmeli ve Türkiye’de konuşulan tüm anadillerinde eğitim anayasal ve yasal güvenceye alınmalıdır.” şeklinde olmuştur.

İYİ Parti’yi temsilen görüşülen milletvekili eğitimde fırsat eşitliğini tüm eğitim herkesi kapsayacak şekilde eğitim politikalarının geliştirilmesi, toplumsal mutabakatın oluşturulması, siyasi partilerin gölgesinde eğitimin hiçbir yere varılamayacağını görülmesiyle, demokratik çalışmaların daha fazla olmazsa ve sistemin problemlerinin ve sorunlarını daha fazla konuşulması ile problemlerin çözülebileceğini belirtmektedir. Görüşünü “Eğitim sorunları için toplumsal mutabakat oluşturulmalı ve eğitimin bir siyasi partinin gölgesinde bir yere varamayacağı görülmelidir.” Şeklinde belirtmektedir.

AKP’yi temsilen görüşülen milletvekili ise eğitim sisteminde problemlerin neler olduğu üzerinde görüş beyan etmemiştir. Ancak sistemde aşılamayacak bir problem olmadığını hükümetin de yaptığı çalışmaların bu yönde olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda hükümet olarak eğitime ayrılan bütçenin her yıl en fazla paya sahip olduğunu ve eğitimin hükümetin öncelikli alanı olduğunu ifade etmiştir. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde de sistemin var olan işleyişinin üzerine yenileri eklenerek gelişim ve iyileşmenin hedeflendiğini belirtmektedir.

Araştırmaya katılan milletvekillerini Türk Milli Eğitim Sistemi’nin yapılandırılması hakkında neler düşündüğü sorulmuş, alınan cevaplara ilişkin oluşturulan kodlar milli eğitim temel kanunu, şuralar, nitelikli eğitim, paydaş katılımı,

yaşam boyu öğrenme, hesap verilebilir olma, okul-aile işbirliği, kaynak aktarımı olarak belirlenmiştir. 4 milletvekilinin 3'ü eğitim sisteminin yapılandırılmasında sistem değişikliği olması gerektiğini vurgulamışlardır.

MHP'yi temsilen görüşülen milletvekili sistem değişikliğine milli eğitim temel kanunu doğrultusunda, milli eğitim şurasını oluşturan heyetler tarafından belirlenmesi ve belirli strateji ve felsefi alt yapılarla oluşturulması gerektiğini ifade etmektedir. Şuralarda ve Talim Terbiye Kurulu tarafından alınacak kararların bakanlık tarafından koordinasyonlu ve kontrollü biçimde teşkilatlandırılması ve uygulanmasının yapılması gerektiği, uygulamaların iktidar partisi veya bakanlıkların değişmesi durumunda sistemin sabit kalması gerektiğini belirtmektedir. Görüşünü ise *“Milli Eğitim Temel Kanununun genel ve özel amaçları yeniden ele alınarak günün şartlarına uygun hale getirilmelidir. Bunun yanında Milli Eğitim Şûralarını oluşturan heyet yeniden belirlenmeli, çalıştırılmalı ve felsefi alt yapı ile ana stratejiler burası tarafından belirlenmelidir. Talim ve Terbiye Kurulu ise Şûra kararlarını hayata geçirecek yol ve yöntemleri belirlemeli, bunun koordinasyonu ile kontrolünden sorumlu olmalıdır. Bakanlık ise buna göre yeniden teşkilatlanmalı ve uygulamayı yapmalıdır. Bakan ya da iktidar olan partiye göre Milli Eğitim Sistemi değiştirilmemelidir.”* Şeklinde ifade etmektedir.

CHP'yi temsilen görüşülen milletvekili ise eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması gerektiğini belirtmektedir. İktidar partisinin eğitim sistemini içinden çıkılmaz bir hale soktuğunu, oturtulan sistemin çözümden çok çözümsüzlüğü getirdiğini ifade etmektedir. Ayrıca eğitim sisteminin nitelikli olması gerektiğini ve parasız olması gerektiğini, yüksek yetenek inşasının sistemin ana hedeflerinden birisi olması ve oluşturulacak sistemde çocuğa üstün yarar sağlaması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Buna ek olarak eğitim sisteminin okul aile birliğinin yetkilerinin artırılması, okul yönetimine katılması, Milli Eğitim Bakanlığı'nın politikalarını destekleyecek, yaşam boyu teknik beceri ve öğrenim süreçlerini yönetecek İnsan Kaynakları Bakanlığı'nın kurulması ve eğitim ve işgücü talebi arasındaki eşgüdümü bu bakanlık aracılığı ile sağlanması, tüm paydaşları eğitim modeli içerisinde demokratik biçimde yer almasının sağlanması ile eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Görüşünü *“Parasız ve nitelikli eğitim ilkesini herkes için hayata geçirmeliyiz. Eğitim sistemimizde çocuğun üstün yararı ilkesini gözetmeliyiz. Yüksek yetenek inşasını eğitim sistemimizin ana hedeflerinden biri haline getirmeliyiz.”* Şeklinde belirtmiştir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili eğitim sisteminin öğrenciyi merkezi alan, onun bir takım ilgi ve istidatlarını ortaya çıkartan, Türkçe'nin daha etkin kullanıldığı, öğretmenlerin ve yöneticilerin özlük hakları, ekonomik haklar, tayin hakları, terfi edilmeleri ve izinleri konusunda yaşadıkları problemlerin ortadan kalktığı, her yıl performansları değerlendirilen öğretmenlerin ayrıca milli eğitim ve okul müdürleri tarafından da değerlendirildikten sonra yazılı sınava tabi tutularak değerlendirmesinin ortadan kaldırıldığı ve performans değerlendirilmesi sürecinin daha verimli hale getirildiği bir sistemin kurulması gerektiğini belirtmektedir. Görüşünü *“Tabii, öğretmeni de tek kaynaktan kadrolu bir sistem içerisinde mutlaka yapmamız lazım. Bu tartışılmaz bir konu. Yani öğretmenler odasına girdiğimiz zaman bütün öğretmenlerin özlük hakkı, ekonomik hakkı, tayini, terfisi, izni hepsinin aynı olması lazım. Bu asla kabul edilemez. Hiçbir gerekçe öğretmenler odasında farklı hukuki normlara, haklara sahip öğretmen gruplarının oluşmasını doğru bulamaz, hiçbir anlayış. Onun için, bu, savunulamaz bir durumdur. Onun için, bu sözleşmeli öğretmenliğin kaldırılması lazım.”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan milletvekillerine Türkiye'de yaşanan eğitim tartışmalarında sahip olduğunuz görüşlerinizi nasıl değerlendirir ve kendinizi nereye konumlandırılırsınız şeklinde soru yöneltilmiş ve alınan cevapları bakıldığında MHP'yi temsilen görüşülen milletvekili çağın, ülke ve insanlarımızın ihtiyaçlarını merkezi alan milliyetçi görüşe kendisini konumlandığı, görüşlerini farklı kılan unsurun ise mevcut sistemin, çağ ve ülke ile insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olmasından kaynaklanan memnuniyetsizlik olduğu görüşü *“Görüşlerimi çağın, ülkem ve insanlarımızın ihtiyaçlarını merkeze alan Milliyetçi görüşe konumlandırım. Görüşlerimi farklı kılan durum; mevcut sistemin, çağın ve ülkem ile insanlarımızın ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olmasının getirdiği memnuniyetsizliktir.”* şeklinde, CHP'yi temsilen görüşülen milletvekili akli ve bilimi ortaya koyan bir anlayışa sahip olduğu görüşünü *“Eğitimin siyaset üstü bir konudur. Akli ve bilimi ön plana koyma zorunluluğumuz vardır. Eğitim politikaları; kişilere, siyasi partilere göre, bir gecede karar verilip sabah değiştirilecek konular değildir. 7'den 70'e toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren, geleceğimize yön veren en önemli konudur.”* şeklinde, İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili ise günümüzde *“dünya şartlarının sürekli değiştiği ve geliştiğini, önemli olan sorunun, bulunulan makamlarda vatan ve millet için hayırlı işler yapılması gerektiğini ve kendi hedefi olarak da parti ilke ve hedeflerine uygun olacak şekilde ülke*

ve halkın istek ve ihtiyaçlarını cevap verecek faaliyet ve projeler üretmek için çaba sarf ettiğini” belirtmektedir.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin eğitimde fırsat ve imkan eşitliği, geçiş sınavları, müfredat, okul türleri, özel okul ve kurslar, akademik başarısızlık ve öğretmen yetiştirme gibi temel tartışma konularına ilişkin görüşleri sorulmuş ve verdikleri cevaplar şu şekilde toplanmıştır.

Eğitimde Fırsat ve İmkan Eşitliği

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili anayasada hak olan eğitim hakkının tüm vatandaşlar için eşit olması gerektiği, devletin eğitimi kendi asli görevi olarak kabul etmesi ve kamu kurumları olan devlet okullarının öğrenciler tarafından tercih edilebilir bir konuma getirilmesi, bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarından kaynaklanan avantaj ve dezavantajları durumlarını eğitimin kalitesini düşürmemesi gerektiğini belirtmektedir. Görüşünü ise *“Anayasal hak olan eğitim hakkının, her vatandaşımızın ulaşacağı hale getirilmesi gerekmektedir. Devlet eğitimi asli görevi kabul etmeli ve Devlet okulları tercih edilir hale getirilmelidir. Bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarından kaynaklanan avantaj ve dezavantajlar kişilerin alacağı eğitimin kalitesini etkilemeyecek tedbirleri Devlet geliştirmelidir.”* Şeklinde ifade etmiştir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili eğitim hakkının anayasamızda tanımlanmış bir hak olduğunu ve tüm öğrenciler için eşit fırsatta olması gerektiğini ve bu haklardan tüm kız ve erkek öğrencilerin yararlanması suretiyle yoksun bırakılmayacağını ifade etmiştir. Ayrıca eğitim hakkının İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi, Uluslararası Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde güvence altına alındığını ancak ülkemizde eşit hakların ve imkanların sağlanmadığını ifade etmektedir. Ayrıca taşınmaz eğitim ile köy okullarının kapatılmasından dolayı öğrencilerin eğitime ulaşma imkanlarının zorlaştığını belirtmiştir. Söz konusu haklara sahip olabilmesi için okul ve bölgeler arasındaki nitelik ve nicelik farkının en aza indirilmesi gerektiğini, herkesin eğitim hakkını kullanabilmesi ve rahatça ulaşımı sağlanabilmesi adına köy okullarının tekrar açılması gerektiğini, zorunlu haller dışında taşınmaz eğitimin tamamen kaldırılmasını, eğitime erişim olanağı olmayan bölgelerde yatılı lise ve ortaokulları kurulması yanında mevsimlik işçilerin çocuklarının da gezici okul modeli ile eğitim öğretim almaları gerektiğini savunmuştur. Görüşünü *“Bizim de taraf olduğumuz; İnsan*

Hakları Evrensel Bildirgesinde, Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesinde, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde eğitim hakkı güvence altına alınmıştır. Ancak uygulamada eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanamadığını görüyoruz. Devlet vatandaşının ayağına parasız eğitimi de, okulu da, öğretmeni de götürmesi gerekirken; taşınmalı eğitim sistemi ile köy okulları kapatılarak eğitime ulaşma imkanları büyük ölçüde ortadan kaldırılmış ya da zorlaştırılmıştır. Fırsat ve imkan eşitliğini sağlamak için, okullar ve bölgeler arasındaki nicelik ve nitelik farkı en aza indirilmelidir. Herkesin eğitime rahatça ulaşmasını sağlamak için kapatılan köy okulları derhal açılmalıdır. Okulsuz köy, öğretmensiz okul kalmamalıdır. Zorunlu haller dışında taşınmalı eğitim uygulamasına son verilmelidir.” şeklinde belirtmektedir.

HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili ekonomik, sınıfsal, cinsiyete bağlı eşitsizlikler ve ana dil eğitimi gibi temel sorunlar fırsat imkan eşitliği önündeki sorunlar olduğunu belirtmiştir. İktidar partisinin bu sorunları çözmeye yanaşmadığı, aksine yapılan uygulamalarla giderek daha karmaşık hale getirdiğini belirtmiştir. Anadilde eğitim taleplerine ve kültürel ve siyasal çoğulculuğun gerekleri olarak insan hakları ve demokrasi kapsamında bakılmalı ve ilköğretimden üniversiteye kadar anadilde eğitim olanaklarının geliştirilmesi gerektiğini “*Ekonomik, sınıfsal, cinsiyete bağlı vb. eşitsizlikler ve anadilinde eğitim gibi en temel sorunlardır., iktidarların çözmeye yanaşmadığı aksine çeşitli düzenleme ve uygulamalarla giderek daha fazla çetrefilli hale gelmiştir.*” şeklinde ifade etmiştir.

İYİ Parti’yi temsilen görüşülen milletvekili ülkemizde eğitimde fırsat eşitliğinin olmadığını, eğitimde iyi olanı yakalama şansının sadece verilerin farkındalıklarını bırakılmış durumda olduğunu, iyi eğitim almamış, belirli sosyal gelir ve imkana sahip olmayan velilerin bu döngüden kurtulamadığını ve çocuklarını meslek liseleri ve imam hatiplere yönlendirdiklerini ifade etmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği için herkesi kapsayan bir eğitim politikasının olması gerektiğini ve sisteme adapte olamayan çocuklara ekstra destek verecek kadar kapsayıcı olması gerektiğini “*Eğitimde fırsat eşitliği ülkemizde yok. Eğitimde iyi olanı yakalama şansı sadece velilerin farkındalığına bırakılmış durumda. İyi eğitim almamış, belirli sosyal gelir ve imkana sahip olmayan veliler çocuklarını bu döngü içinden kurtaramıyor. Bu ailelerin çocukları imam hatip ve meslek liselerine yönlendiriliyor. AKP sınıflar arası geçişi isteyen bir bir düzeni istemiyor aksine belirli sosyal sınıfları kendi istedikleri yerde tutmanın peşinde. Sorunun nerede olduğunu iyi okursak çözüm de zaten kendiliğinden geliyor. Eğitimde*

fırsat eşitliği için herkesi kapsayan bir eğitim politikası gerekiyor. Bu öyle kapsayıcı olmalıdır bu sisteme adapte olamayan çocuklara ekstra destek verilmelidir. Bu sayede herkes ilköğretimden sonra istediği yöne doğru seçim yapar, onların seçimleri hükümet tarafından önceden yapılmış olmaz. Eğitim sorunları için toplumsal mutabakat oluşturulmalı ve eğitimin bir siyasi partinin gölgesinde bir yere varamayacağı görülmelidir.” şeklinde belirtmiştir.

AKP’yi temsilen görüşülen milletvekili kadın erkek herkese eşit imkanlar sağlanması hükümetin öncelikli eğitim hedefleri arasında olduğunu belirtmiş ve bu yönde de çalışma yapıldığını *“Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi vb imkanlar sürekli iyileştirilerek sunulmuştur.”* şeklinde belirtmiştir. Ayrıca dönem başında dağıtılan ücretsiz kitap dağıtılması uygulaması da bu uygulamalardan bir tanesi olduğunu ifade etmiştir.

Geçiş Sınavları

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili sınavların adil olarak uygulanması gerektiğini, uygulanacak sınavların ise geçerlik ve güvenilirliği test edilen sınavlar olması gerektiğini *“Sınavlar adil ve yaygın şekilde uygulanmalıdır. Seviye belirlemede temel olacak kriterler geçerliliği ve güvenilirliği test edilerek uygulanmalıdır”* şeklinde belirtmektedir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili geçiş sınavlarına ilişkin olarak çocukların ilgi alanlarını ve yeteneklerini ortaya çıkartacak eğitim modellerinin hayata geçirilmesi ve ezberci ve sınav odaklı modelden vazgeçilmesi gerektiğini belirtmiş, ayrıca liselere giriş sınavı sisteminin kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir. Başarının sırrının öğrencilerin ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda tespit edilen alanlara yönlendirilmesi ile olacağına belirterek geçiş sınavları yerine çocukların ilgi alanlarını ve yeteneklerine göre geçiş yapacakları bir sistemin hayata geçirilmesi gerektiğini *“Çocukların yeteneklerini ve ilgi alanlarını ortaya çıkartacak eğitim modellerinin hayata geçirilmesi gerekir. Ezberci ve sınav odaklı eğitimden vazgeçilmelidir. Çocuklarımızı istemedikleri okul türlerinde okumaya zorlayan LGS sistemi kaldırılmalıdır. Çocuklarımız ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre yönlendirilerek, istedikleri lise türünde okumaları sağlanmalıdır. Başarının sırrı, öğrencilerin ilgi alanlarının ve yeteneklerinin tespit edilerek o alana yönlendirilmesinde gizlidir. Geçiş*

sınavları kaldırılarak çocuklarımızın ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre seçim yapacakları yeni bir sistem kurulmalıdır.” Şeklinde belirtmiştir.

HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili Türkiye’de gelinen noktada eğitimin sınav temelli olduğu ve sınavın eğitimin merkezinde olduğu bir düzen içerisinde şekillendiğini belirtmektedir. Sınavlara neden ihtiyaç olduğu sorusu üzerinde düşünülmesi gerektiğini, merkezi sınavların varoluş sebeplerinden bir tanesini de okullar ve üniversiteler arasında keskin ayrışmalardan kaynaklandığı ve bu durum okullar arasındaki var olan makası daha da açtığını *“Sınavlara neden ihtiyaç olduğu sorusu üzerine ciddi olarak düşünmek gerekmektedir. Bu soruyu kısaca “rekabet iyidir” deyip kestirmenin doğru olmayacağı ortadadır. Merkezi sınavların var oluş sebeplerinden birinin, okullar ve üniversiteler arasındaki keskin ayrışmalardan kaynaklandığı ve bu ayrışmadan dolayı okullar arasındaki makasın bugün daha da açıldığı görülmektedir. Bu olgu nitelikli okul ve üniversitelerin yetersiz olduğuna işaret etmektedir. Merkezi sınavların hala varlığını sürdürüyor olmasının altında yatan bir diğer sebep, sınavlar sistemin insanca iş/istihdam yaratmaması gerçekliğidir.”* olarak ifade etmiştir.

AKP’yi temsilen görüşülen milletvekili geçiş sınavlarına ilişkin bir çözüm önerisi dile getirmiştir. Bu çözüm önerisini ise vekil *“Okullar arası başarı farklarının azaltılmasına yönelik eğitsel tedbirler alınarak, öğrencileri akademik, sosyal ve fiziksel olarak destekleyen mekanizmaların bakanlık, il, ilçe ve okul düzeyinde yapılandırılması sağlanarak, şartları elverişsiz okulların fiziksel ve sosyal imkânları genişletilerek bu baskı minimuma indirilebilir.”* Şeklinde belirtmiştir.

Müfredat

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili müfredatlarının, çağın, ülkemizin ve insanımızın ihtiyaçlarının merkeze alınarak yeniden belirlenmesi gerektiğini *“Çağın, ülkemizin ve insanımızın ihtiyaçları merkeze alınarak yeniden belirlenmelidir.”* şeklinde ifade etmektedir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili müfredatlar ile ilgili olarak bilimsel, laik, demokratik ve çağdaş bir müfredat olması gerektiğini, müfredatlarının dünyadaki gelişim ve değişimlerin dikkate alınarak, ülkemizin de ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Müfredat değişikliklerinin siyasi partiler, eğitimciler, eğitim uzmanları, sendikalar, veli ve öğrencilerin görüşleri alınarak

hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Bunlara ek olarak matematik, fen, tarih, felsefe, spor ve müzik dersleri zorunlu olarak öğrencilere okutulmalı, Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamı ve mücadeleleri, cumhuriyet dönemi tarihi ve demokrasi kültürü gibi dersler müfredatta zorunlu ders olarak yer alması gerektiğini, seçmeli derslerin ise okul yönetiminin dayatmaları sonucunda okutulması uygulamasına son verilmesi gerektiğini “*Müfredat dünyadaki gelişim ve değişimler dikkate alınarak, ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmalıdır. Müfredat değişiklikleri; siyasi partilerin, eğitimcilerin, eğitim uzmanlarının, eğitim sendikalarının, velilerin, öğrencilerin görüşleri alınarak hazırlanmalıdır. Eğitimin tüm bileşenlerinin görüşleri dikkate alınmalıdır. Matematik, fen, tarih, felsefe, spor, müzik dersleri zorunlu olarak okutulmalıdır.*” şeklinde belirtmiştir.

HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili Türkiye’de halklar, inançlar ve kültürler açısından var olan renklilik, toplumsal cinsiyet ilişkileri ve bu bağlamda cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri ile eşitlik fikri, üretici kesimler ve onların toplumsal yaşamdaki gerçekleri bugüne kadar hazırlanan müfredat programında yer almadığını, bilimsel bilgi geri plana iten eğitim müfredatında sürekli vurgu yapan bireyci değerlere ek olarak, belli bir inancı ve mezhebi temel alan dini, milli ve cinsiyetçi değerlerin yoğun bir şekilde müfredatın içinde yer aldığını “*1980 sonrası üretilen müfredat ve ders kitaplarının, örneğin neoliberal kapitalizmin taleplerine göre yazıldığı iyi bilinmektedir. Toplumsal değerlerin bireyci bir felsefenin süzgecinden geçirilerek yazıldığı müfredat ve ders kitaplarında, hemen her şey (bilgi, beceri, yetenek, zekâ, iletişim vs.) hep birey bazlı olarak üretilmektedir. Zira küreselleşen patriyarkal kapitalizmin gerektirdiği yüksek rekabet ve yarışma koşullarına uyum sağlayacak olan bireyin girişimci değerleri kazanması, birincil amaç olarak belirlenmiş durumdadır. Haliyle bireyin gelecekte piyasadaki olası performansına seslenen müfredat ve ders kitaplarındaki bilgi ve değerler, sosyal değil, ekonomik bir mantığa göre belirlenmektedir. Bu da müfredat ve ders kitaplarının üretilme ve kullanılma sürecinde kamusal hizmet mantığından ziyade bireysel ekonomik çıkarlar temelinde davranıldığını göstermektedir. Dolayısıyla, süreç böyle olunca, müfredat ve ders kitapları, özgürleşmenin değil, sömürü ve yabancılaştırmanın araçları olarak şekillendirilmekte ve kullanılmaktadır.*” Şeklinde belirtmiştir.

AKP’yi temsilen görüşülen milletvekili müfredatın öğretmen rehberliğinde öğrencilerin edinmesi hedeflenen temel bilgi ve beceriler çerçevesi olduğunu, bilim ve teknolojiye hızlı değişim ve gelişmeler, toplumun ve ferdin ihtiyaçlarında da

değişmeler meydana getirdiğini, söz konusu değişmeler de çağın gerekliliklerini karşılayabilecek fertlerin yetiştirilmesini sağlayacak olan müfredatların yenilenmesi ve güncellenmesi ihtiyacını doğurduğunu belirtmektedir. Bu görüşünü ise “*Mevcut müfredatlar, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler doğrultusunda çağın gerekliliklerini, ferdin ve toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde sürekli geliştirilmelidir.*” Şeklinde ifade etmektedir.

Okul Türleri

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili istihdam, insan gücü ve eğitim üçgeni ile çağın ve ülkemizin ihtiyaçları merkeze alınarak okul türlerinin belirlenmesi gerektiği ve okul türlerinde ideolojik yaklaşımları terk edilmesi gerektiğini “*İnsan gücü-egitim ve istihdam üçlüsü ile çağın, ülkemizin ve insanımızın ihtiyaçları merkeze alınarak belirlenmelidir. Okul türlerinin belirlenmesinde ideolojik yaklaşımlar terk edilmelidir.*” şeklinde belirtmektedir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili okul türlerinin belirlenmesinde Türkiye'nin ihtiyaçları, ülke ekonomisi, gelecek planları, istihdam, öğrenci talepleri ve değişen dünya düzeninin dikkate alınması gerektiğini, siyasi tercihlerle okul türlerinin belirlenmesi uygulamasından vazgeçilmesi gerektiğini ve değişimin ve gelişimin gerisinde kalan projeler ve okul türlerinin topluma dayatılmaması gerektiğini “*Okul türleri belirlenirken; Türkiye'nin ihtiyaçları, ülke ekonomisi, gelecek planlarımız, istihdamımız, öğrencilerin talepleri ve değişen dünya düzeni dikkate alınmalıdır. Siyasi tercihlerle okul türü belirleme anlayışından vazgeçilmelidir. Değişimin ve gelişimin gerisinde kalan projeler ve okul türleri topluma dayatılmamalıdır.*” Şeklinde belirtmiştir.

Özel Okul ve Kurslar

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili devletin asli görevleri arasında eğitimi görmesi durumunda özel okul ve kursları olan ihtiyacın ortadan kalkacağını, özel okul ve kursların ekonomik gücü olmayan öğrenciler ile ekonomik anlamda güçlü olan öğrenciler arasında adaletsizliği sebep olduğunu ve devletin vatandaşlar arasında farklılık meydana getirecek bu tarz uygulamalardan uzak durması gerektiğini ve ihtiyaç alanlarına göre devletin asli sorumluluğunu kabul ederek tedbirler üretmesi gerektiğini “*Eğer Devlet eğitimi asli görevleri arasında görür ve buna göre tedbir geliştirerek*

uygular ise özel okul ve kurs ihtiyacı ortadan kalkar. Özel okul ve kurslar sosyo-ekonomik güç farklılığı olan öğrenciler arasında adaletsizliğe sebep olmaktadır. Bundan dolayı Devlet vatandaşları arasında farklılık oluşturacak uygulamalardan uzak durmalı ve ihtiyaç alanlarına göre kendini yenileyerek, eğitimi asli sorumluluğu kabul ederek tedbir üretmelidir.” Şeklinde belirtmiştir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili öğrencilerin özel okul ve kurslara ihtiyaç duymayacağı kalitede parasız eğitim verilmesi gerektiğini, özel okullara verilen devlet desteğinin kaldırılarak bu desteği devlet okullarına verilmesi gerektiğini *“Herkes e özel okul ve kurslara ihtiyaç duymayacağı kalitede parasız eğitim verilmelidir. Özel okullara yapılan devlet desteği kesilmeli, kamu kaynakları devlet okullarına aktarılmalıdır.”* şeklinde ifade etmiştir.

HDP’yi temsilen görüşülen milletvekili devlet kurumlarının okullarına kaynak aktarılmadığını ancak özel okullara kaynak aktarılmasının eğitimin hem biçimsel olarak dini kural ve referanslara göre hem de içerik anlamında düzenlemesi uygulamalarının artması ile eğitimde ticari ilişkinin yaşandığı ve öğrencilerin bilinçli olarak özel okullara yönlendirildiğini *“Özel okullara kaynak çok. Eğitim sisteminin hem içerik, hem de biçimsel olarak dini kural ve referanslara göre düzenlenmesi uygulamalarının artması ile eğitimde yaşanan ticarileşme ve öğrencileri özel okullara yönlendirme uygulamaları arasındaki somut ilişkiler daha belirgin hale gelmiştir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Akademik Başarısızlık

MHP’yi temsilen görüşülen milletvekili başarı kriterlerinin doğru belirlenmesi ve başarıya ulaştıracak tekniklerin uygulanması durumunda başarısızlıkların en aza indirileceğini ancak tamamen ortadan kaldırılmayacağını *“Başarı kriterleri doğru belirlenir ve başarıya ulaştıracak teknikler uygulanır ise akademik başarısızlıklar minimize edilebilir. Ancak akademik başarısızlıklar kaçınılmaz durumlardır.”* görüşü ile belirtmektedir.

CHP’yi temsilen görüşülen milletvekili akademik başarının öğrencilerin çabalarının yanında okulun kalitesi ve öğretmen ve yöneticilerin niteliği ile yakından ilişkili olduğunu *“Öğrencinin akademik başarısı; kendi çabalarının yanında, okulun kalitesi, yönetici ve öğretmenlerinin niteliğiyle yakından ilişkilidir.”* olarak belirtmiştir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili öğrencilerin istenilen düzeyde akademik başarıyı elde edebilmesi öğretmenlerin donanımlı, başarılı ve liyakatli kişiler arasından seçilmesi ile kurulacak sistem sayesinde gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Ayrıca öğretmenlerin mesleklerini icra ederken mutlu olmaları da öğrencilerin akademik başarılarına olumlu etki yaratacağını ifade etmiştir. Görüşünü *“Konuya vakıf olmayan, iş bilmez yöneticilerin yanlış politikaları, eğitim sistemimizi içinden çıkılmaz bir hal içerisine sürüklemiştir. Atamalar ve görevlendirmelerde liyakatin geri plana atıldığı yandaşlığın, taraflılığın ve biatın ön plana çıkarıldığı apaçık ortadadır. Bu durum eğitimde en büyük problemlerdendir.”* Şeklinde belirtmektedir

Öğretmen Yetiştirme

MHP'yi temsilen görüşülen milletvekili eğitim sisteminin ana unsurlarından bir tanesi olarak öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunu göstermiş ve öğretmen yetiştirme sisteminin yeniden ele alınması gerektiği üzerinde görüşünü *“Öğretmenin yetiştirilmesi, Eğitim Sisteminin ana unsurlarından biridir. Mutlaka yeniden ele alınmalı ve bir öğretmen yetiştirme sistemi oluşturulmalıdır. Yüksek öğretmen okulları örneği yeniden canlandırılabilir.”* Şeklinde bildirmiştir.

CHP'yi temsilen görüşülen milletvekili 2002 yılında eğitim fakültesi sayısının 55 olduğunu ancak fakültede dekanlarının aksi görüş bildirmesine rağmen bu sayının son yıllarda 93'e kadar çıktığını, dolayısıyla öğretmen yetiştirmedeki kalitenin düştüğü görüşünü *“AKP 2002'de iktidara geldiğinde Türkiye'de 55 eğitim fakültesi vardı. Bu sayı, Eğitim Fakültesi Dekanlar Konseyi'nin aksi yönde görüş bildirmelerine rağmen hızla artırıldı. 2018 yılında eğitim fakültesi sayısı 93 oldu. 2002'de 158 bin olan öğrenci sayısı da 2018 yılında 230 bine ulaştı. Eğitim fakültelerinin ve öğrenci sayısının gerekli altyapı oluşturulmadan, plansız şekilde artırılması eğitimin kalitesini düşürdü.”* şeklinde belirtmiştir.

İYİ Parti'yi temsilen görüşülen milletvekili öğretmen yetiştirme ile ilgili olarak farklı bir noktaya temas etmiş ve kamu kaynakları ile yetiştirilen öğretmenlerin mesleklerini yapamadığını ve bu öğretmenlerin ülkede itfaiyeci veya polis olarak görev yaptıklarını belirtmektedir. Atanmayı bekleyen yüzbinlerce öğretmenin bu mesleklere yönlendirilmesinden ziyade kurs merkezleri veya evde öğretmenlik gibi farklı projelerle mesleklerin yerine getirmeleri gerektiği görüşünü *“Mesela, evlerde, okuldan sonra - çünkü eğitim öğretim faaliyeti sadece dört duvarla çevrili bir faaliyet değildir, böyle*

gördüğümüz zaman eğitimde başarıyı sağlayamayız- çocukları kontrol edecek, çalışmasına yardım edecek olan öğretmen ataması yapılabilir. Bunlar çok radikal gibi gelebilir ama elimizde 450 bin, yetiştirdiğimiz yani ülke kaynaklarıyla yetiştirdiğimiz, okuttuğumuz evlatlarımız boş oturuyor, bunlar ya itfaiyeci oluyor ya polis oluyor. Arkadaş, biz bu öğretmenleri polis olsun diye... Biz evlatlarımızı, öğretmenlerimizi polis olsun, itfaiyeci olsun diye yetiştirmedik. Bu devlet kaynaklarını da aslında heba etmek demektir. Yani öğretmen olarak yetiştirdiyseniz öğretmen, doktor olarak yetiştirdiyseniz doktor olarak değerlendirmemiz lazım ki yaptığımız harcamalar, yatırımlar bir anlam ifade edebilsin. Onun için bu öğretmen ataması konusunda yeni bir bakış açısı, yeni bir perspektif ve yeni projelerle meseleye yaklaşmamız lazım.” şeklinde belirtmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinin Eğitim Felsefesi Açısından Değerlendirilmesi Sonuçları

Adalet ve Kalkınma Partisi eğitim ve öğretimi eğitim felsefesi açısından bir bütün olarak ele almıştır. Buna ek olarak eğitim ve öğretimde zihinsel gelişmenin yanında ruhsal ve bedensel gelişimin de önemli olduğunu vurgulamıştır. Bütünsel bir yaklaşım ile analiz ve sentez süreçlerini içinde barındıran milli değer ve kültürleri benimseyen, evrensel değerleri içselleştiren, eğitimde fırsat eşitliğine uygun adımlar atan, sanatsal yönü gelişmiş olan bireyler yetiştirilirken çağa uygun eğitim araç gereçlerle, bilimsel yöntem temel alınarak ve bireyin ilgi ve yetenekleri dahilinde bir eğitim hedeflenmektedir. Bakanlığın örgütlenmesini ulusal düzeyde belirlenmiş olan politikalar ile denetlemeyi ve koordine etmeyi planlayan bir anlayış yer almaktadır. Buna ek olarak öğrencilerin problemlerini okul düzeyinde ve merkezden yerel yönetimleri doğru yetkilerin devredilmesi ile çözümlenmesi hedeflenmektedir.

Adalet ve Kalkınma Partisi toplumdaki tüm bireylerin eğitim hizmeti alırken eşit imkanlara sahip olmasını sağlamak, dezavantajlı grupların şartlarının iyileştirilerek eğitimden eşit ölçüde faydalanmalarını sağlamak, bölgelere göre başarı farklarını azaltmak, çağın teknolojisiyle uyumlu yeni eğitim materyallerini kullanmak, oyun tabanlı öğrenime yer vermek, çocukların ilgi ve yetenekleri gözetilerek yenilenen müfredat içeriği ile bireysel farklılıkları önemseyen bir eğitim süreci sağlamak gibi konuları ele almıştır. Ayrıca gençlerin bilimsel yöntemlerle demokratik ortamlarda bireysel farklılıkları önemsenerik nitelikli eğitim almalarını bu sayede de kendisini toplumun işlevsel parçası olarak hisseden sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek konularına değinmiş daha önce bahsedilen vaatler ve görüşmeden çıkarımlar bu yönleriyle ilerlemecilikle bağdaştırılmıştır. Ayrıca, ülkenin yüksek öğretimdeki başarısıyla adını duyurmak, yabancı dil eğitimine önem vererek, entelektüel öğretmenler yetiştirmek konularını ele almış, bu maddeler incelendiğinde esaslılık anlayışına yakın bulunmuştur. Bulgular, üstün zekalı bireylerin özel eğitim görecekları

bilim merkezleri kurmak, demokrasinin evrensel değerleri çerçevesinde bilgi ve becerilerle donanmış bireyler yetiştirmek, kültürel değerlerin daha düzgün aktarımını sağlamak konularını ele alarak vaatlerinde daimicilik, ve teknolojiyi araç olarak kullanarak etkin öğrenmeye fayda sağlamak ve toplumsal güncellemeyi sağlamak hususundaki vaatleri ve görüşmeden elde edilen bulgularla yeniden kurmacılık anlayışına yakın bulunmuştur

Beyannameler incelendiğinde Cumhuriyet Halk Partisi ülkenin dünya ile rekabet etmesini sağlayacak bir biçimde sorgulayıcı, kaliteli, ücretsiz, bilimsel ve fırsat eşitliğini sağlayan bir sistem kurmayı hedeflemektedir. Öğretim programlarının hem milli değerler ile hem de evrensel değerler ile örtüşen bir şekilde oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu gereklilikler bağlamında Cumhuriyet Halk Partisi eğitim reformu yapmayı planlamaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi'nin hedeflediği bireyler sosyal becerileri kuvvetli, sorgulayıcı analitik düşünebilen, nitelikli ve çağdaş bireylerdir. Bunun yanında Cumhuriyet Halk Partisi eğitimde fırsat eşitliğinin olması gerektiğini ve bunu gerçekleştireceğini vurgulamaktadır. Söz konusu reformların gerçekleştirilebilmesi için eğitim çalışanlarının yanında sivil toplum örgütleri ile görüşmeler yapılacağını vurgusu da yapılmaktadır. Cumhuriyetin temellerinin atılma zamanında olduğu gibi bilgi ekonomisi ve toplumun da temellerinin öğretmenler ile atılacağını ifade etmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi beyannamelerinde sürekli bir süreç olarak görüp bireylerin eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitime ihtiyaç duyulan her zaman ulaşılabilmesi, eğitimin bilimsel yöntemler ışığında deneyimle elde edilebileceğini öngörerek bireylerin kendilerine ilgi ve istekleri doğrultusunda yeni beceriler ekleyebilecekleri yeni alanlar yaratılması, teknolojik gelişmeleri takip edilerek çağın gerisinde kalmayan bir eğitim anlayışına sahip olunması konuları işlemiş ve bunların ilerlemeci eğitim anlayışıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca beyannamelerde ilerlemeci eğitim felsefesi kadar baskın görülen bir diğer eğitim felsefesi ise yeniden kurmacılıktır. Beyannamelerde eğitimin bilimsel yöntemleri kullanan, bireyi özgürleştirerek öğrenci merkezli bir eğitim anlayışını özümseyerek topluma eleştirilen ve düzeltme ihtiyacı duyulan reformlarla yeniden şekillendirmekle ilgili pek çok ifadeye yer verilmiştir. CHP parti bulgularında ilerlemeci ve yeniden kurmacı eğitim felsefesi gözlemlenmişken sadece imam hatip okullarının nitelik olarak iyileştirilerek yeni nesillere ortak kültürü daha iyi aktarabilmek hususundaki vaatle daimici ve Cumhuriyet

değerlerinin gelecek nesillere ışık tutması isteğinin belirtildiği vaat değerlerin aktarımına bir örnek olması sebebiyle esasicilik ile ilişkilidir.

Milliyetçi Hareket Partisi'nin seçim beyannamesinde yer alan eğitim felsefesi, demokrasiyi çözümlemiş becerikli bireylerin yetiştirilmesi gerektiği temelinde durmaktadır. Bunun yanında eğitim sistemi, teknoloji üretimi, bilim üretimi, problem çözme, algılama ve düşünme ile beraber inançlı nesillerin yetiştirilmesi ile mümkün olacağını ifade etmektedir. Eğitim ile ilgili politikalar oluşturulurken siyasi ve felsefi düşünce, köken ve inanç gibi unsurların göz önünde bulundurulmadan eğitim ve öğretimin temelinde eşitlik olması gerektiği ve yüksek medeniyet anlayışına dayanan bir anlayış ile kurulacağı hedefi üzerinde durmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi bulguları incelendiğinde ilerlemeci eğitimin etkisindeki seçim vaatleriyle değişen dünya standartlarına göre eğitim politikalarını ve ortamlarını güncellemek ve uluslararası standartlarla yarışır hale gelmek, öğrencilerin demokratik ortamlarda bilimsel yöntemlerle kendi ilgi ve yeteneklerini eğitimde fırsat eşitliği ilkesine uygun şekilde geliştirmelerine imkan vererek sorumluluk alan ve toplumun parçası olarak hissedip yaşadığı topluma katkı sağlayan bireyler yetiştirmek konularını işlediği görülmüştür. Ayrıca bulgularda yoğunlukta görülen bir anlayış olarak Türk kültürünü özümsetmek ve milli duygularını yükselterek onların kültürel mirasını en iyi şekilde diğer nesillere iletme görevini üstlenen bireyler olarak yetişmelerinin sağlanmak istemesi de esasicilik anlayışı karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim felsefesi bağlamında Halkların Demokratik Partisi eğitim sisteminin bilimsel, laik ve özgürlükçü bir temele dayandırılarak oluşturulması hedeflenmiştir. Eğitimin ana dilli eğitim veren bir yapıda olması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca dezavantajlı öğrenciler ile ilgili pozitif ayrımcılık yapılacağı ifade edilmektedir.

Halkların Demokratik Partisi ile ilgili bulgulara bakıldığında daha çok eğitim sisteminde eksikliği hissedilen tüm ihtiyaçların; asimilasyona uğrayan lehçelerin kaybolmasını önlemek için özgürlükçü adımlar atan, öğrenci ve öğretmenlerin daha özgür kendilerini ifade edebildikleri, ideolojik ayrılıkların belirleyici olduğu sistemi ortadan kaldırarak bilimsel yöntemlerin ön planda olduğu ve demokrasi ve özgürlüğün temel alındığı yeni bir sistem oluşturularak bir eğitim reformu ile gerçekleşeceğinden bahsedilmiştir. Bu sebeple bulgularda çoğunlukla yeniden kurmacı eğitim anlayışı izleri görülmektedir. Ayrıca bulgularda çocuğun ilgi ve isteklerini gözetken, bireyi özgürleştiren, dezavantajlı grupların bu durumlarını ortadan kaldırarak eğitimde fırsat

eşitliği dahilinde, demokratik ortamlarda eğitim vermeyi hedeflediği görülmüş ve bu gibi konular ilerlemeci eğitim felsefesi ile ilişkilendirilmiştir.

İYİ Parti eğitim felsefesinde öğretim programlarının öğrencilerin yenilikçi, üretici ve analitik becerilerinin edinimlerini kazandıracak biçimde oluşturacaklarını ifade etmektedir. Ayrıca eğitim kaynaklarının hem nitelik hem de nicelik olarak artırılacağını belirtmektedir. Bunun yanında öğrencilerin spor, sanat ve dil eğitimlerini ağırlık vereceklerini, öğrencilerin kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla okul dışı faaliyetleri öğrencileri özendirceklerini hedeflemektedir. Bunlara ek olarak üstün zekalı öğrenciler, dezavantajlı öğrenciler ile ilgili ulusal strateji uygulayacaklarını beyannamelelerinde belirtmektedirler.

İYİ Parti bulgularında yenilikçi, fayda üreten, özgüveni pekişmiş becerilere sahip bireyler yetiştirmek, uluslararası standartlarda eğitimin niteliğini artırarak birey merkezli eğitim sağlamak, eğitimin herkes için eşit imkanlarla sunulmasını destekleyen uygulamalar getirmek, öğretmenleri daha yetkin hale getirerek sorunlarına çözümler üretmek, çağın gereksinimlerine uyum sağlayan bir eğitimi desteklemek konularını işlerken ilerlemeci anlayıştan izler görülmüştür. Ayrıca bilimsel yöntemleri benimseyen, okulun sınıftan ibaret olmadığı yaşam boyu süren bir etkileşim olması sebebiyle okul dışında da eğitimi destekleyen, özgürlükleri ön plana çıkaran ve dezavantajlı durumları ortadan kaldıran yeni sistemler kurmayı ve toplumu yeniden yeniden inşa etmeyi konu aldığı beyanname ve görüşme bulguları yeniden kurmacı eğitim felsefesiyle ilgili bulunmuştur. Ortak kültürü gelecek nesillere kazandırarak onlara kendi kültürlerini en iyi şekilde aktarmak hususundaki görüşleri ise esasici eğitim felsefesi ile ilişkilendirilmiştir.

Siyasi Parti Temsilcisi Milletvekilleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Sonuçlar

AKP'yi temsilen görüşülen milletvekili ise AKP'yi temsilen görüşülen milletvekili eğitimde fırsat eşitliği çerçevesinde, bilim ve teknolojik değişimlere ayak uydurarak bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ve ilgi ve yeteneklere önem verip çağın gerekliliklerini karşılayabilen bir eğitim sisteminden bahsetmiş, eğitim sisteminde problemlerin neler olduğu üzerinde görüş beyan etmemiştir. Ancak sistemde aşılamayacak bir problem olmadığını hükümetin eğitime ayırdığı bütçenin her yıl en fazla paya sahip olduğunu belirtmiştir.

CHP'yi temsilen görüŖülen milletvekili eğitimde fırsat eŖitliđi çerçevesinde, çocukların ilgi ve yeteneklerini keŖfetmelerini sağlayan, öğrenci merkezli, bilimsel, laik, demokratik, çağdaŖ, dünyadaki geliŖimlere uyumlu ve oluŖan yeni ihtiyaçlara karŖılık verebilen bir eğitim sisteminden bahsetmiŖtir.

MHP'yi temsilen görüŖülen milletvekili sürekli deđiŖmeyen kalıcı bir eğitim sistemi ile öğretmen niteliğine önem veren, eğitimde fırsat eŖitliđi ilkesine uygun, dezavantaj ve avantaj durumlarının eğitimin kalitesini etkilemediği, devlet tarafından her zaman desteklenen, çağın ve ülkenin ihtiyaçlarını karŖılayan aynı zamanda milliyetçi bir eğitim anlayıŖından bahsetmiŖtir.

HDP'yi temsilen görüŖülen milletvekili ekonomik, sınıfsal, cinsiyete bağlı eŖitsizlikler ve ana dil eğitimi gibi temel sorunları imkan eŖitliđi dahilinde inceleyip anadilde eğitim taleplerine ve kültürel ve siyasal çoğulculuğun gerekleri olarak insan hakları ve demokrasi kapsamında ele alan, sınav temelli olmayan bir değerlendirme sistemine sahip, Türkiye'de halklar, inançlar ve kültürler açasından var olan renklilik, toplumsal cinsiyet iliŖkileri ve bu bağlamda cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri ile eŖitlik fikri, üretici kesimler ve onların toplumsal yaŖamdaki gerçekleri bugüne kadar hazırlanan müfredat programında yer almadığını, bilimsel bilgi geri plana iten eğitim müfredatında sürekli vurgu yapan bireyci değerlere ek olarak, belli bir inancı ve mezhebi temel alan dini, milli ve cinsiyetçi değerlerin yoğun bir Ŗekilde müfredatın içinde yer aldığı bir eğitim sisteminden bahsetmiŖtir.

İYİ Parti'yi temsilen görüŖülen milletvekili; eğitimde fırsat eŖitliđi için herkesi kapsayan bir eğitim politikası oluŖturulmasından, performansını değerlendiren daha iyi bir değerlendirme sisteminden, öğretmenlik mesleğinde yapılması gereken yeniliklerden bahsetmiŖtir.

Beyanname ve GörüŖmelerin UzlaŖım Noktaları

AraŖtırmada parti beyannamelerinin ve milletvekili görüŖmelerinin birbiriyle uyuluŖtuđu gözlemlenmiŖtir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin görüŖme verileri zengin olmasa da görüŖme verilerinden elde edilmiŖ olan eğitimde fırsat eŖitliđi çerçevesinde, bilim ve teknolojik deđerliŖimlere ayak uydurarak bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ve ilgi ve yeteneklere önem verip çağın gerekliliklerini karŖılayan eğitim sistemini benimsemeleri açasından beyannamelerle uyuluŖtuđu görülmüŖtür.

Cumhuriyet Halk Partisi seçim beyannamesinde demokratik, laik ve bilimsel müfredat oluşturulması vaadi ile temsilci milletvekili ile yapılan görüşmelerde bu maddenin öncelikli alanları arasında saymış olması parti hedefleri ile milletvekilinin görüşlerinin örtüştüğünü göstermektedir. Ayrıca seçim beyannamesindeki fırsat eşitliğine ilişkin hedefler ile milletvekili ile yapılan görüşmelerde paralel ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Buna ek olarak beyannamede yer alan çağdaş ve akılcı müfredat başlığı altında verilen seçim vaatleri ile milletvekili ile yapılan görüşmelerde benzer hedeflerin yer alması parti görüşü ile milletvekilinin görüşleri örtüşmektedir.

MHP'nin seçim beyannamesinde yer alan fırsat eşitliği sağlanması ile ilgili olan seçim vaadi ile temsilci milletvekilinin görüşleri birbiriyle örtüşmektedir. Seçim vaadinde eğitim ve öğretimde felsefi ve etnik köken düşüncelerine bakılmaksızın fırsat eşitliği sağlanması vaadi verilirken milletvekilinin görüşüne bakıldığında ise anayasal hak olan eğitimin her vatandaş için ulaşılabilir hale getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Buna ek olarak seçim beyannamesinde eğitim sisteminin bilgi toplumunun gerektiği standartları yükseltilmesi hedefi ile temsilci milletvekilinin milli eğitim temel kanununun genel ve özel amaçları günün standartlarına uygun hale getirilmesi ve standartların yeniden belirlenmesi görüşü ile örtüşmektedir. Buna ek olarak seçim beyannamesinde yer alan Türklüğün ve milli değerlerin genç kuşaklara aktarılması vaadi ile milletvekilinin mevcut sistemin çağın ve ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak ancak milliyetçi görüşleri düzenlenmesi gerektiği görüşü örtüşmektedir.

Halkların Demokratik Partisi seçim beyannamesinde yer alan kız çocuklarının eğitimde daha çok yer alması, asimilasyon politikalarına son verilmesine ilişkin yer alan seçim vaatlerinin yanında çok dilli eğitim ile ilgili verilen seçim vaatleri ile milletvekili ile yapılan görüşmelerde benzer sonuçlar elde edilmiştir.

İYİ parti seçim vaatleri arasında yer alan eğitime ayrılan kaynakların nitelik ve niceliklerinin artırılması, öğretmenlerin problemlerine ilişkin verilen vaatler ile milletvekili ile yapılan görüşmeler arasında benzerliklere rastlanmıştır.

Dewey'in ilerlemecilik eğitim felsefesi anlayışında klasik metotlardan daha ziyade öğrencilerin kullanabilecekleri bilgi ve davranışların kazandırılması amaçlanır. Dewey'e göre klasik anlamda yetişmiş olan öğrenciler değişen şartlarda nasıl davranacağını kestiremediği gibi problem çözme yeteneğini kazanmadığından dolayı da karşılaştığı problemlerde çaresiz kalmaktadır. Dewey'in ilerlemeci eğitim felsefesine göre bireyler birtakım deneyimleri yaşantı vasıtası ile tanımalı ve kendine özgü bir

düşünce sistemi geliştirmelidir. Dewey'in sahip olduğu bu görüşler doğrultusunda ortaya atılmış olduğu felsefi anlayış ilerlemeci eğitim anlayışıdır. İlerlemeci eğitim anlayışında deneyimin esas alınması gerekir. Böylece kişi problem çözme aşamalarına hakim olacağından dolayı çözüm yollarını da yaratabilir. Özgür düşünce anlayışına kavuşmuş olan birey, yalnızca kendisinden bekleneni yerine getirmekle kalmaz aynı zamanda pek çok yeni düşünceyi de yaratmış olur. Dewey'in eğitim anlayışında sorunların çözümünde fikirler önemlidir. Siyasi partilerin eğitime ilişkin seçim vaatleri incelendiğinde genel anlamda siyasi partiler öğrencilerin bilgiyi hazır alan birer birey olarak yetişmesinden daha ziyade onların problem çözme becerilerinin gelişmesi, okulun bilgi aktaran bir kurum olmasından daha ziyade öğrencileri hayata hazırlayacak şekilde yaşamın bir parçası olmasının sağlanması, yeniliklerin takip edilerek öğrencilerin değişen dünya düzenine ayak uyduracak biçimde donanımlara sahip olması, öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesi adına matematik, bilim ve teknoloji, öğrenmeyi öğrenme, kamusal ve sosyal yeterlilikler, kültürel farklılıklar ve ifade etme becerilerinin geliştirilmesini amaçlanması, öğrencilerin sosyal sorumluluk projeleri gibi projelerde yer almasının sağlanması, bilimsel ve teknolojik olanaklardan yararlanarak öğrencilerde araştırma ve geliştirme süreçlerinin sağlanması, eğitim sisteminde öğrencilerin üstün yararının sağlanması, ortaöğretim sisteminin öğrencilerin tercihleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, akademik anlamda öğrencilerin ileri olanaklardan yararlanmasının sağlanması, öğrencilerin sahip olduğu ilgi, eğilim ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi gibi seçim vaatleri neredeyse tüm siyasi partilerin vaatleri arasında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ilerlemecilik eğitim felsefesi anlayışı temel ilkeleri ile siyasi partilerin seçim beyannamelerinde yer alan seçim vaatleri karşılaştırıldığında partilerin genel olarak yeni eğitim metodu olan ilerlemecilik eğitim felsefesinden etkilenerek vaatlerini oluşturdukları ifade edilebilir. Eksikliği hissedilen konularda yeni bir sistem oluşturulmak istenmiş bu sebeple yeniden kurmacı anlayıştan da sıklıkla faydalanılmıştır. Kültürün yeni nesillere aktarımı ve milleti ortak paydada buluşturan değerlerin gelecek nesillere geçirilmesi konularında esaslı eğitim anlayışı benimsenmiştir.

KAYNAKLAR

- Akdemir, A. (2009). *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Akın. U. ve Arslan. G. (2014). İdeoloji ve Eğitim: Devlet. Eğitim İlişkisine Farklı Bir Bakış. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 4. Sayı 1. 81-90
- AKP (2018). *Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Genel Seçimler Beyannamesi*, [Www.Akparti.Org.Tr/Site/Dosya/59647](http://www.akparti.org.tr/site/dosya/59647) (Erişim Tarihi 16.10.2018)
- Akyüz, Y. (2018). *Türk Eğitim Tarihi*. (30. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Aleman, Jr. E. (2009). "Politics of Education", *Encyclopedia of the Social and Cultural Foundations of Education* (ed. by E. F.Provenzo-J. P. Renaud), California, Sage Publications, 2.
- Alkan, C. (1983). *Eğitim Felsefesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Alkan, M. Ö. (2009). *Resmi İdeolojinin Doğuşu ve Evrimi Üzerine Bir Deneme. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Cumhuriyet’e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet’in Birikimi*, T. Bora, M. Gültekingil (Ed.), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Allard, E. (1971). *Institutionalized Radicalism in Decline Of Ideology*. New York.
- Althusser, L. (1991). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. Çev: Y. Alp, M. Özışık, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ayas, A., Çimer, A., Ekiz, D., Özmen, H. ve Diğerleri (1995). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Ayaz, M. F. (2015). Turgut Özal Dönemi Eğitim Politikaları ve Günümüze Yansımaları. *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı 50, ss, 325-338.
- Bakır, K. (2007). *John Dewey ve Demokratik Eğitim*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış YL. Tezi). Erzurum, Türkiye.
- Başaran, İ.E. (1982). Temel Eğitim ve Yönetimi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını* No: 112. Ankara.
- Başkaya, F. (2012). *Eğitim Neye Yarar?* [Http://Www.Ozguruniversite.Org/İndex.Php?Option=Com_Content&View=Article&İd=4:Eitim-Neye-Yarar-&Catid=12:Guenluek&Itemid=8](http://www.ozguruniversite.org/index.php?option=com_content&view=article&id=4:Eitim-Neye-Yarar-&catid=12:Guenluek&Itemid=8) (Er. Tarihi: 3 Ocak 2019)
- Bender, M. T., (2005). John Dewey’in Eğitime Bakışı Üzerine Bir Yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: 6. Sayı:1.
- Berger, P. L., Thomas L. (1967). *The Social Construction Of Reality*. New York: Anchor.

- Berkes, N. (2011). *Türkiye’de Çağdaşlaşma*. (Haz.) Ahmet Kuyaş. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bilhan, S. (1991). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: A. Ü. Eğt. Fak. Yay.
- Black, C. E. (1989). *Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri*. (M. F. Gümüş, Çev.). Ankara: Verso Yayınları.
- Bourricaud, F. (1987). “Legitimacy and Legitimation”. *Current Sociology*. V:5-2.
- Brubacher, J.S. (1969). “*The Challenge to Philosophize About Education*”. *What is Philosophy of Education* (ed. by C.J. Lucas). The Macmillan Company. London. s. 62 II
- Can, H. ve Kavuncubaşı, Ş. (2005). *Kamu Özel Kesimde İnsan Kaynakları Yönetimi*. 5. Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Celkan, H.Y., (2006). “*Bir Düşünür ve Eğitimci Olarak Ziya Gökalp*”. Gazi Üniversitesi (Ed.), Atatürk Döneminden Günümüze Cumhuriyetin Eğitim Felsefesi ve Uygulamaları Sempozyumu: 16-17 Mart 2006. (Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Yayını). Ankara. S. 53-69.
- Cevizci, A. (2010). *Felsefe Tarihi*. (2. Basım). İstanbul: Say Yayınları.
- Cevizci, A. (2016). *Felsefeye Giriş*. İstanbul: Say Yayıncılık.
- Cevizci, A. (2017). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Cevizci, A. (2019). *Eğitim Felsefesi*. İstanbul: Say Yayıncılık.
- CHP (2018). *Seçim Bildirgesi*, [Http://Secim2018.Chp.Org.Tr/Files/Chp-Secimbildirgesi-2018- İcerik.Pdf?V=3](http://Secim2018.Chp.Org.Tr/Files/Chp-Secimbildirgesi-2018-İcerik.Pdf?V=3) (Erişim Tarihi 16.12.2018)
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyeti’nde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişimi)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara.
- Çelik, V. (2003). *Siyasal Partiler ve Toplumsal Bütünleşme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, Türkiye.
- Çetin, H. (2001). Devlet, İdeoloji ve Eğitim. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 25 (2), 201–211.
- Demirel, Ö. (2009). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dewey, J. (1996). *Demokrasi ve Eğitim*. (T. Yılmaz, Çev.), İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- DPT: Devlet Planlama Teşkilatı (1985), T.C. *Başbakan Devlet Planlama Teşkilatı (1984): Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)* DPT Yayın No: 1974 <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf> (10.09.17)
- Duman, B. (2008). Öğrencilerin Benimsedikleri Eğitim Felsefeleriyle Kullandıkları Öğrenme Strateji ve Öğrenme Stilllerinin Karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 203–224.

- Duran, H. (2010). Küresel Ekonomik Güçlerin Kültürel Sürekliliğinin Bir Aracı Olarak Eğitim. *Küreselleşme Sürecinde Eğitim Sorunlarının Felsefi Boyutu* (S.S. 227-241). Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları.
- Dursun, D. (2012). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Anı Yayıncılık, Ankara
- Ergün, M. (2009). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erkılıç, T. A. ve Dilbaz, E. (2017). Partilerin Bildirgelerinde Eğitim Yönetimi Denetimi ve Ekonomisine İlişkin Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1), 2. S: 7-24
- Forster, N. (1995). *The Analysis of Company Documentation*. London: Sage
- Foucault, M. (1980). *The Will To Truth*. İng. Çev: Alan Sheridan, New York-London: Tavistock Pr.
- Frankena, W. (1965). "Introduction", *The Philosophy of Education* (ed. by W. Frankena), 2nd print, New York, Macmillan.
- Freire, P. (2013). *Ezilenlerin Pedagojisi*. (Çev. D. Hatatoğlu ve E. Özbek). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Garrison, J. & Neiman, A. (2005). "Pragmatism and Education", *The Blackwell Guide to Philosophy of Education* (ed. by N. Blake - P. Smeyers- R. Smith-P. Standish 9 Blackwell Publishing, Oxford.
- Gökçe, F. (2009). *Devlet ve Eğitim*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Göle, N. (2008). *Melez Desenler İslam ve Modernlik Üzerine*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gutok G. L. (2001). *Eğitimde Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar (2.basım)*. Ankara: Ütopya Yayınları. (N. Kak, Çev.).
- Gutok, G. L. (2006). *Eğitime Felsefi Ve İdeolojik Yaklaşımlar*. (N. Kale, Çev.). (3. Basım), Ankara: Ütopya Yayınları.
- Gutok, G.L. (1988). *Philosophical and Ideological Perspectives on Education*, Allyn and Bacon, Massachussets.
- Güven, İ. M. (2000). *Türkiye'de Devlet Eğitim ve İdeoloji*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- HDP (2018). *Seçim Bildirgesi*,
<https://Hdp.Org.Tr/Drive.Google.Com/File/D/1e816ktbhbuclb4txnm3yurswdz34zj7/View> (Erişim Tarihi 16.12.2018)
- Hesapcıoğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Higgins, C.- Kramarsky, D. J. & Mackler, S. (2005). "Social Philosophy and Education", *Encyclopedia of Education and Human Development* (eds. by S. J. Farenga-D. Ness), vol. 1, M. E. Sharp London, Inc.
- Hirst, P. (2005). "Forward", *The Blackwell Guide to Philosophy of Education* (ed. by N. Blake - P. Smeyers- R. Smith- P. Standish), Blackwell Publishing, Oxford.

- Hocutt, M. (2005). Indoctrination V. Education. *Academic Questions*, 18 (3), 35-43
- İlgaz, G., Bülbül, T. ve Çuhadar, C. (2013). “Öğretmen Adaylarının Eğitim İnançları İle Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- İllich, I. (1988). *Şenlikli Toplum*. (A. Kot, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnal, K. (2004). Eğitim ve İktidar: Türkiye’de Ders Kitaplarında Demokratik ve Milliyetçi Değerler. Ankara: Ütopya Yayınları.
- İnal, K. (2010). Eleştirel Pedagoji: Eğitimde Modern Özgürleştirici Bir Yaklaşım. *Alternatif Eğitim Dergisi*, 1, (14-24)
- İYİ Parti (2018). *Milletimizle Sözleşme*, https://iyiparti.org.tr/assets/pdf/secim_beyani.pdf (Erişim Tarihi 16.10.2018)
- Kahraman, H.B. (2007). *Vicdanla Akıl Arasında Türkiye*. Radikal 2, 18 Mart,, S. 3.
- Kale, N. (2003). *Felsefiyat*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kansu, N. A. (1952). *Pedagoji Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kant, I. (1992). *Kant On Education* (Trans. A. Churton). England: KeyTexts.
- Kanu, N. A. (1952). *Pedagoji Tarihi*. İstanbul: Millî Eğiti Basımevi.
- Kaplan, İ. (2013). *Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karadağ, E., Baloğlu, N., & Kaya, S. (2009). Okul Yöneticilerinin Eğitim Felsefesi Akımlarını Benimseme Düzeylerine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *Kaygı-Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi*. 12, 181–200.
- Karadeniz, O. (Ed.), (2007). *Avrupa Birliği Yolunda Türkiye’de Eğitim ve Beşeri Sermaye*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karakaya, T. (2004). *Jean Paul Sartre ve Varoluşçuluk*. Ankara: Elis Yayınları.
- Kaygısız, İ. (1997). Eğitim Felsefesi ve Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri. *Eğitim Ve Yaşam*. 8, 5–15.
- Keskin, N. E. ve Demirci, A. G. (2003). *Eğitimde Çürüyüş (Kigem Özelleştirme Değerlendirmeleri No:1)*. Kigem, Ankara.
- Kışlalı, A. T. (2016). *Siyaset Bilimi* (7. Basım). Ankara: İmge.
- Kneller, G. F. (1964). *Introduction to the Philosophy of Education*. USA, John Willey & Sons.
- Kodaman, B. (1988). *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Küçükkoğlu, A., Bay, E. (2007). *Eğitimin Felsefi Temelleri* (Ed: Durmuş Ekiz& Haydar Durukan). Lisans Yayınları.

- Küken, G. (2006). *Yeni Ve Yakın Çağda Eğitim Felsefesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Laclau, E. (1998). *İdeoloji Ve Politika*. Çev: Hüseyin Sarıca, İstanbul: Belge Yayınları.
- Locke, J. (1963). Some Thoughts Concerning Education, *The Works of Locke*, Vol. IX, London.
- Locke, J. (2004). *Eğitim Üzerine Düşünceler*. (H. Zengin, Çev.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- McLaren, P. (2011). *Okullarda Yaşam, Eleştirel Pedagojiye Giriş*. (M.Y. Eryaman ve H. Arslan, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Medici, A. (1972). *Yeni Eğitim*. İstanbul: Varlık.
- Merry, M. (2005). Indoctrination, Moral Instruction And Nonrational Beliefs: A Place For Autonomy??. *Educational Theory*, 55 (4), 399-420.
- MHP (2018). *24 Haziran 2018 Milletvekili Genel Seçimi Seçim Beyannamesi*. https://www.mhp.org.tr/usr_img/_Mhp2007/Kitaplar/24haziran2018_Secim_Beyannamesi_Tam_Web.Pdf (Erişim Tarihi 16.12.2018).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2008). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı-PISA*. <http://earged.meb.gov.tr/pisa/dil/tr/index.html>
- Morris, C. (1963). *Pragmatism and Logical Empriricism (Ed.) The Philosophy of Rudolf Carnap*. La salle : Opencourt
- Nelson, L. (2006). *Sokratik Konuşma Tarih-Kuram-Uygulama*. S. Y. Yücesoy (Der.) Sokratik Yöntem. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Neuman, L.W. (1991). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. USA, Allyn and Bacon
- Nietzsche, F. W. (1991). *Gelecekteki Felsefe*. (Ü. Özdağ, Çev.). Ankara: İmge Yayınları.
- Oliva, Peter, F. (2001). *Developing the Curriculum*. USA, Longman.
- Organisation for Economic Cooperation and Development (2007). *PISA 2006 Science Competencies for Tomorrow's World* <http://www.pisa.oecd.org>.
- Ornstein, A. C. and Hunkins, F. P. (2016). *Curriculum Foundations: Principles And Theory*. Boston: Allynand Bacon.
- Ornstein, A.C. and Levine, D. U. (2008). *Foundation Of Education*. 10th Ed. Boston: Houghton Mifflin.
- Özsoy, O. (2007). *Seçim Kazanma Sanatı: Seçim Kazanmanın Altın Kuralları*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Pektaş, E. K. (1997). *Büyük Kent Belediyelerinin Eğitim ve Kültür Hizmetlerine Siyasal Parti İdeolojilerinin Yansıması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.

- Platon (2005). *Devlet*. (Ç. Saraçoğlu ve V. Ataman, Çev.)
- Platon (1995). *Devlet*. (S. Eyüboğlu ve M. A. Cimcoz, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi
- Platon (2009). *Sokrates'in Savunması*. (A. Cevizci, Çev.) Bursa: Sentez Yayınları.
- Poulantzas, N. (1992). *Siyasal İktidar ve Toplumsal Sınıflar*. (Ş. Süer ve L. F. Topaçoğlu, Çev.), İstanbul: Belge Yayınları.
- Power, E. J. (1982). *Philosophy of Education*. USA, Prentice Hall.
- Rich, I. M. (1992). *Foundations of Education Perspectives on American Education*. USA, Mac Millan.
- Rousseau, J.J. (2009). *Emile*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları
- Sakaoğlu, N. (1992). *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sarı, H. (2008). *Gençlerin Siyasal Tercih Oluşturmalarında Parti Gençlik Kollarının Etkisi: 2005 – 2007 AKP ve CHP Gençlik Kolları'nın Çalışmaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Saysel, K.A. (2006). John Dewey (1859-1952) ve Eğitimde Demokratik İdealler. *Bilim ve Toplum*. [Http://www.Bgst.Org/Keab/Aks20060716.Asp](http://www.bgst.org/keab/aks20060716.asp), Adresinden 31/10/2019 Tarihinde Alınmıştır.
- Senemoğlu, N. (2014). *Atatürk ve Eğitim*. <https://www.nuraysenemoglu.com/?Syf=5&Id=104660> (Er. Tarihi: 3.02.2019)
- Senemoğlu, N. (TY). nuraysenemoglu.com/fileupload/b5678778/ataturkveegitim.pdf
- Serçe, H. (2016). *Eğitimin Politik Temelleri*. <https://huseyincerse.wordpress.com/>
- Shils, E. (1968). The Concept And Function Of Ideology. *International Encyclopedia Social Sciens: VII*
- Sigmund, P. E. (1967). *The Ideologies Of Developing Nations*. New York: Praeger.
- Somel, S. A. (2007). Kırım Savaşı, Islahat Fermanı ve Osmanlı Eğitim Düzeninde Dönüşümler. 150.Yıldönümünde Kırım Savaşı ve Paris Antlaşması (1853-1856), *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi*, İstanbul, Ss. 61-84.
- Sönmez, V. (2008). *Eğitimin Felsefi Temelleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2015). *Eğitim Felsefesi*. (13. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, Ö. (2004). Althusser'de Devlet, İdeoloji ve Eğitim. *Eğitim, Bilim, Toplum*. 2 (6), 84–95.
- Şirin, H. (2008). *Eğitimin Siyasal İşlevleri ve Türkiye'deki Sivil Toplum Örgütlerinin Bu İşlevlere İlişkin Görüşlerinin Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Şirin, H. (2015). *Eğitim Bilimine Giriş*. Küçükahmet, L.(Editör). Ankara: Nobel Yayınları.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara, Pegem A.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Pegem Yayıncılık.
- Şişman, M. (2014). *Eğitim Bilimine Giriş 13 Baskı*. Ankara: Pegem Akademi
- Tanilli, S. (1990). *Dünyayı Değiştiren On Yıl*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tekeli, İ. (1983). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Eğitim Kurumlarının Gelişimi. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Terkan, B. (2010). Siyasi Partilerin Kadına İlişkin Söylem ve Politikaları (AKP Ve CHP Örneği). *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(2), 115-136.
- Tezcan, M. (1999). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tok, T. N. (2012). Türkiye'deki Siyasal Partilerin Eğitim Söylemleri ve Siyasaları. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 273-312.
- Toland, J. D. (1988). *Inca Legitimation As A Communication Process. State Formation And Political Legitimacy*, Edited By: Ronald Cohen-Judith D. Toland, Transaction Books, New Brunswick (Usa)-Oxford (Uk).
- Topçu, İ. (2014). *Eğitim Bilimine Giriş*. C. Y. Uğurlu, (Ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Toprakçı E. (2005). *Eğitim Üzerine*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Tozlu, N. (1997). *Eğitim Felsefesi*. İstanbul: MEB.
- Tuncel, G. (2004). Öğretmenlerin Kendi Eğitim Felsefelerini İnşa etmeleri Üzerine. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 10.
- Tür, E. (1999). Türk Eğitim Sistemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uçkaç, A. (2010). Türkiye'de Neoliberal Ekonomi Politikaları ve Sosyo-Ekonomik Yansımaları. *Maliye Dergisi*, S:422-430
- Usta, M. E. (2015). Siyasi Parti Programlarına Göre Eğitim Politikaları. *Türk Yazarlar Birliği Akademi Dergisi*, 13, 1-21.
- Ülken, H. Z. (2013). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, (3. Basım).
- Ünder, H. (1996). Kemalizmin ya da Türk Devrimi'nin Felsefesi Nedir?. *Mürekkep*, sayı 6, Güz, s. 31-48.
- Ünder, H. (1999). Cumhuriyetin Kurucu Kadrosunun Algıladığı İhtiyaçlar Işığında Kemalist Eğitimin Amaçları. *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu*, 25-27 Kasım 1999, Ankara, Türkiye.
- Ünder, H. (Baskıda). *Atatürk Döneminde Türk Eğitiminin Felsefesi*.
- Ünder, H. (Baskıda). *İlerlemeci Eğitime Eleştiriler*.
- Ünder, H. (Baskıda). *Liberal Eğitim Geleneği*.

- Üstel, F. (2011). *Makbul Vatandaşın Peşinde*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Versenyi, L. (2007). *Sokratik Hümanizm*. İstanbul: Sentez Yayınları.
- Weber, M. (1993), *Sosyoloji Yazıları*. (T. Parla, Çev.). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Yapıcı, M. (2004). İdeoloji ve Eğitim. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. (1) 1, 2–8.
- Yayla, A. (2010). Eğitimin Felsefi Temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş*. H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz, (Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2010). *Eleştirel Pedagoji*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Zurher, E. J. (2011). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. (Y. Saner, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

EKLER

Ek 1. Görüşme Soruları

1. Kendinizden ve eğitiminizden bahseder misiniz?
2. Sizce Türk eğitim sisteminin öncelikli alanları nelerdir?
3. Türkiye’de eğitim sistemindeki en büyük problemin/tıkanma noktalarının neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bunu aşabilir miyiz nasıl aşabiliriz?
4. Türk eğitim sisteminin yapılandırılması hakkında ne düşünüyorsunuz?
(Bürokratik ve politik yapılandırılması)
5. Türkiye’de eğitim tartışmalarında görüşlerinizi nasıl ve nereye konumlandırırsınız? Sizin görüşlerinizi farklı yapan şey ne?
6. Eğitim politikalarınız nasıl oluşturuluyor?
7. Temel tartışma konuları hakkındaki görüşlerinizi alabilir miyim;
  - a) Eğitimde fırsat ve imkan eşitliği
  - b) Geçiş sınavları
  - c) Müfredat
  - d) Okul türleri
  - e) Özel okul ve kurslar
  - f) Akademik başarısızlık
  - g) Öğretmen yetiştirme
  - h) Diğer.....
8. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 2. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 08/04/2019
Toplantı Sayısı : 04
Karar Sayısı : 106

106- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Züleyha Yılmaz**'ın "Siyasi Partilerin Eğitim Felsefesine İlişkin Görüşleri" başlıklı tezi ile ilgili 19/02/2019 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Züleyha Yılmaz**'ın "Siyasi Partilerin Eğitim Felsefesine İlişkin Görüşleri" başlıklı tezinin, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
08/04/2019

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“2018 Genel Seçimlerine Katılan Siyasi Partilerin Eğitim Felsefesi Görüşleri” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 04.12.2019
Gönderim Numarası	: 1226763814
Sayfa Sayısı	: 115
Sözcük Sayısı	: 28045
Karakter Sayısı	: 202805
Benzerlik Oranı	: %10
Savunma Tarihi	: 16.12.2019

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı : Züleyha YILMAZ

Tarih : 04.12.2019

İmza :

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Züleyha YILMAZ

Doğum Tarihi : 14.03.1988

İletişim Bilgileri :

Tel : 553 1602282

E-Posta Adresi : z.zylmz@hotmail.com.tr

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Kabin Memuru	THY	2016
İngilizce Öğretmeni	Yön-Der Okulları	2013

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Fransızca Öğretmenliği	Atatürk Üniversitesi	2011
Lisans	Sosyoloji	Anadolu Üniversitesi	2013
Ön Lisans	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	Anadolu Üniversitesi	2010